

Ändringar i arbetslöshetsförsäkringen

Sammanfattning

I detta betänkande föreslås ändringar i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor. Den förstnämnda lagen reglerar villkoren för ersättning och ersättningsnivå m.m. Den senare reglerar bl.a. förhållandet mellan arbetslöshetskassorna och deras medlemmar, däribland kassornas medlemsavgifter och skyldigheten för kassorna att göra vissa inbetalningar till staten.

Regeringens syfte med förslagen är att premiera arbete, som alltid ska löna sig mer än arbetslöshet. För att en reform av arbetslöshetsförsäkringen ska ge så positiva effekter som möjligt på sysselsättningen ses flera faktorer i försäkringen över. Dit hör t.ex. villkoren för rätt till ersättning, ersättningsperiodens längd, ersättningsgraden och beräkningsgrunden för ersättningen. I propositionen betonas att man måste se regeringens politik som en helhet där alla politikområden sammantaget påverkar arbetsmarknadspolitiken. Ett exempel är det s.k. jobbskatteavdraget, som syftar till att göra det mer lönsamt att arbeta.

Lagen om arbetslöshetsförsäkring

Det arbetsvillkor som ska vara uppfyllt för rätt till arbetslöshetsersättning skärps. Enligt huvudregeln ska det krävas 80 i stället för 70 timmars arbete per månad i 6 månader under en ramtid på tolv månader. Den s.k. överhoppningsbara tiden som möjliggör kvalificering för ersättning med arbete som ligger längre bort i tiden än 12 månader begränsas som huvudregel från sju till fem år. Möjligheten att kvalificera sig för arbetslöshetsersättning genom studier, studerandevillkoret, avskaffas. Arbetslöshetsersättning kan lämnas längst under 300 ersättningsdagar men kan enligt nuvarande regler förlängas med ytterligare längst 300 ersättningsdagar. Regeringen ska senare återkomma med en begränsning av ersättningsperioden till sammanlagt längst 300 dagar. En successiv nedtrappning av ersättningsgraden införs. Ersättning ska lämnas med 80 % av tidigare förvärvsinkomster, upp till ett visst högsta belopp, under de 200 första ersättningsdagarna. Därefter lämnas ersättning med 70 %. I avvaktan på kommande ändringar av ersättningsperiodens längd införs också en ersätt-

ningsgrad om 65 %. För en person som är förälder till barn under 18 år ska sänkningen till 65 % ske först från dag 451 av ersättningsperioden. Ersättningen lämnas i form av dagpenning som beräknas efter förvärvsinkomsten under den genomsnittliga arbetstiden i det förvärvsarbete som innebar att arbetsvillkoret uppfylldes, den s.k. normalarbetstiden. Beräkningen av normalarbetstiden ändras nu så att ersättningen i stället ska grundas på förvärvsinkomsterna under de senaste tolv månaderna. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2007. Vissa övergångsbestämmelser föreslås.

Lagen om arbetslöshetskassor

Arbetslöshetskassorna är skyldiga att betala avgifter till staten för att finansiera en del av statens kostnader för utbetalad arbetslöshetsersättning. Kassorna tar ut medlemsavgifter för att bl.a. täcka betalningen av denna finansieringsavgift. Det införs nu en förhöjd finansieringsavgift som till viss del görs beroende av utbetalning av arbetslöshetsersättning per medlem i kassan jämfört med den genomsnittliga utbetalningen för samtliga kassamedlemmar. Två begränsningar för den förhöjda avgiften föreslås. Förhöjd avgift ska inte betalas för medlemmar som är arbetslösa enligt en särskild definition. Den förhöjda avgiften begränsas till högst 300 kronor per månad för en medlem som inte är arbetslös enligt denna definition. En ytterligare begränsning införs. De finansieringsavgifter som en enskild kassa ska betala får tillsammans högst motsvara vad kassan betalat ut i dagpenning enligt den inkomstrelaterade ersättningen. En kassa får inte höja medlemsavgiften för arbetslösa medlemmar eller för andra medlemmar med mer än 300 kronor per månad för att täcka kostnaderna för den förhöjda finansieringsavgiften.

Det nuvarande systemet med utjämningsavgift och utjämningsbidrag avskaffas. Det föreslås även att regeringen ges rätt att besluta om bidrag till en arbetslöshetskassa för annat ändamål än för kostnader för ersättning som betalas ut enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2007. Vissa övergångsbestämmelser föreslås.

Utskottet ställer sig bakom regeringsförslagen men med vissa korrigeringar. För att premiera förvärvsarbete ska en person som under en löpande ersättningsperiod genom arbete kvalificerar sig för ytterligare en ersättningsperiod kunna stödja sig på förvärvsinkomsterna enligt det tidigare arbetsvillkoret när dagpenningen beräknas. Ersättningsgraden ska i sådant fall vara 65 %. Reglerna om successiv nedtrappning av ersättningsgraden ska enligt propositionen träda i kraft den 1 januari 2007. Utskottet föreslår att denna regel i stället träder i kraft måndagen den 5 mars 2007. Det klargörs att kassorna inte ska ha rätt att ta ut den förhöjda finansieringsavgiften av medlemmarna i förväg.

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har yrkat avslag på propositionen i dess helhet. Partiföreträdarna i utskottet följer upp sina motio-
ner i en gemensam reservation.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning	7
Bakgrund	7
Propositionens huvudsakliga innehåll	8
Ändringar i lagen om arbetslöshetsförsäkring (ALF)	8
Ändringar i lagen om arbetslöshetskassor (LAK)	10
Utskottets överväganden	12
Fråga om avslag på propositionen	12
Motioner med yrkanden om avslag på propositionen	12
Övriga motioner med anknytning till propositionens förslag	17
Utskottets ställningstagande	18
Några särskilda frågor med anknytning till propositionens lagförslag, antagande av lagförslagen	23
Lagen om arbetslöshetsförsäkring	23
Ersättningsnivån och samordningen med aktivitetsstöd m.m.	23
Normalarbetstid och ersättningsnivå m.m.	24
Lagen om arbetslöshetskassor	24
Slutsats	25
Övriga frågor	25
Särskilda grupper i försäkringen m.m.	26
Skyldigheten att godta arbete i annat land	28
Överhoppningsbar tid m.m.	28
Inträdeskrav i försäkringen och indexering av dagpenning	29
Motionerna och utskottets ställningstagande	29
Reservationer	31
1. Avslag på propositionen m.m., punkt 1 (s, v, mp)	31
2. Studenters ersättningsrätt, punkt 8 (mp)	37
3. Inträdeskrav, punkt 9 (v)	37
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	39
Propositionen	39
Följdmotioner	39
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006	41
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	45
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets lagförslag	54
<i>Bilaga 4</i>	
Utskrifter från hearing om arbetslöshetsförsäkringen den 21 november 2006	56

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Avslag på propositionen m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Fi244 yrkandena 24 och 29, 2006/07:A1, 2006/07:A2, 2006/07:A3, 2006/07:A4, 2006/07:A5, 2006/07:A6, 2006/07:A7, 2006/07:A8, 2006/07:A9, 2006/07:A10, 2006/07:A11, 2006/07:A12, 2006/07:A13, 2006/07:A14, 2006/07:A15, 2006/07:A16, 2006/07:A17, 2006/07:A18 yrkandena 1 och 2, 2006/07:A19, 2006/07:A255, 2006/07:A258, 2006/07:A271 yrkandena 9 och 11, 2006/07:A299, 2006/07:A322, 2006/07:A331, 2006/07:A337, 2006/07:A346 yrkandena 3–6, 2006/07:A347 yrkande 2 och 2006/07:A348 yrkande 7.

Reservation 1 (s, v, mp)

2. Antagande av lagförslag m.m.

Riksdagen

dels antar regeringens förslag till

- a) lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring med den ändringen att 26 och 28 §§ ska ha den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3, att det i lagen införs en ny paragraf, 27 a §, med den lydelse som framgår av bilagan och att ikraftträdandebestämmelsen ska ha den lydelse som framgår av bilagan,
 - b) lag om ändring i lagen (2006:6) om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, och
 - c) lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor,
- dels godkänner vad utskottet anfört om att i förskott ta ut sådana avgifter som avses i 41 § lagförslaget enligt c),
dels beslutar om sådan ändring av ingressen till lagförslaget enligt a) som framgår av bilaga 3.

3. Företagare och a-kassa

Riksdagen bifaller proposition 2006/07:15 punkterna 1–3 och avslår motion 2006/07:A249.

4. Familjehemsförälder

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:A202 och 2006/07:A312.

5. Deltidssjukskrivning

Riksdagen avslår motion 2006/07:A329.

6. Arbete i annat land

Riksdagen avslår motion 2006/07:A279.

7. Tidsgräns för överhoppningsbar tid

Riksdagen avslår motion 2006/07:A326.

8. Studenters ersättningsrätt

Riksdagen avslår motion 2006/07:Ub255 yrkande 8.

Reservation 2 (mp)

9. Inträdeskrav

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:A236 yrkande 10, 2006/07:A270 yrkande 23 och 2006/07:A346 yrkande 2.

Reservation 3 (v)

Stockholm den 12 december 2006

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Catharina Elmsäter-Svärd

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven-Erik Österberg (s), Tomas Tobé (m), Sylvia Lindgren (s), Elisabeth Svantesson (m), Annika Qarlsson (c), Lars Lilja (s), Eva Flyborg (fp), Jan Ericson (m), Luciano Astudillo (s), Désirée Pethrus Engström (kd), Anna König Jerlmyr (m), Josefin Brink (v), Ann-Christin Ahlberg (s), Hans Backman (fp), Ulf Holm (mp) och Patrik Björck (s).

Redogörelse för ärendet

I detta ärende behandlas regeringens proposition 2006/07:15 En arbetslöshetsförsäkring för arbete och 19 motioner som väckts med anledning av propositionen. Regeringen lägger fram förslag om ändringar i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF) och lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor (LAK).

I ärendet behandlas också motioner som väckts under den allmänna motionstiden hösten 2006 som gäller arbetslöshetsförsäkringen och dess finansiering. Det är dels motioner som tar sikte på de förändringar av försäkringen som regeringen aviserade i budgetpropositionen och som nu lagts fram i proposition 15, dels motioner som gäller andra frågor om försäkringen.

Arbetsmarknadsutskottet har tagit emot ett antal skrivelser med synpunkter på de förändringar som föreslås i propositionen.

Den 21 november 2006 anordnades en offentlig utskottsutfrågning med anledning av förslagen i propositionen. Vid utfrågningen medverkade bl.a. företrädare för arbetsmarknadens parter och Arbetslöshetskassornas samorganisation (SO). Stenografiska utskrifter finns bifogade som bilaga *.

Genom beslut den 5 december bereddes kulturutskottet tillfälle att avge yttrande över propositionen. Detta utskott fattade samma dag beslut att avstå från att yttra sig.

Samtliga motioner som behandlas i ärendet har väckts under riksmötet 2006/07 och anges i det följande utan årtal.

Ärendet och dess beredning

Bakgrund

I budgetpropositionen för 2007 (prop. 2006/07:1), under utgiftsområde 13, aviserade regeringen ett antal förändringar av arbetslöshetsförsäkringen. Ändringarna är enligt regeringen en del av en större reform för att stärka arbetslinjen och öka sysselsättningen. Reformens olika delar bör enligt regeringen träda i kraft samtidigt. Det framgår av budgetpropositionen att förslagets påverkan på statens inkomster och utgifter 2007 har beaktats där. Det gäller effekterna av både regeländringar i ALF, som avser budgetens utgiftssida på utgiftsområde 13, och egenfinansieringen enligt LAK, som avser inkomstsidan.

Arbetsmarknadsutskottet har genom sitt budgetbetänkande 2006/07:AU1 Utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv den 30 november ställt sig bakom regeringens förslag till anslag. Betänkandet ska enligt planeringen behandlas i kammaren den 20 december.

Riksdagen har den 6 december fattat beslut med anledning av finansutskottets s.k. rambetänkande som bl.a. avser statens inkomster och utgifter 2007, hur utgifterna ska fördelas på utgiftsområden och utgiftstak för 2007 och 2008. Beslutet är styrande för riksdagens fortsatta behandling av anslagen.

Ett antal remissinstanser har getts tillfälle att yttra sig över de olika delarna av propositionen. Remissmöten har hållits på Näringsdepartementet beträffande LAK-delen den 23 oktober och beträffande ALF-delen den 30 oktober 2006. Lagrådet har yttrat sig över den del av propositionen som avser ändringar i LAK.

Som framgått ovan har arbetsmarknadsutskottet hållit en öppen utskottsutfrågning.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Ändringar i lagen om arbetslöshetsförsäkring (ALF)

ALF förutsätter att ett arbetsvillkor ska vara uppfyllt för rätt till inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning (12 §). Kravet innebär att en sökande under en ramtid av 12 månader omedelbart före arbetslöshetens inträde ska ha förvärvsarbetat under viss tid. I propositionen föreslås att detta arbetsvillkor skärps genom att kravet höjs från 70 till minst 80 timmar per kalendermånad i minst sex månader. Alternativt kan arbetsvillkoret fullgöras med minst 450 timmars arbete under en sammanhängande tid av 6 kalendermånader med minst 45 timmars arbetet under var och en av dessa månader. Detta krav höjs nu till 480 timmar med 50 timmar varje månad. En skärpning föreslås även i fråga om möjligheten att komplettera arbetsvillkoret med tid då totalförsvarsplikt fullgjorts eller föräldrapenningförmån erhållits (13 a §).

Ramtiden om 12 månader kan förlängas genom s.k. överhoppningsbar tid om den sökande varit förhindrad att arbeta på grund av bl.a. styrkt sjukdom, viss utbildning eller utlandsvistelse som medföljande till maka eller make vid dennes arbete i utlandet under vissa förutsättningar. Den överhoppningsbara tiden får omfatta högst sju år. I propositionen föreslås att tiden begränsas till som huvudregel fem år (17 a §).

Den möjlighet som finns i dag att under vissa förutsättningar kvalificera sig för ersättning genom studier (18, 19 och 30 a §§), det s.k. studerandevillkoret, avskaffas.

Ersättning kan i dag ges längst under 300 dagar men tiden kan förlängas med ytterligare 300 dagar i vissa fall (22 §). Regeringen anser att ersättningsperioden bör vara högst 300 dagar. För föräldrar till barn under 18 år bör den dock vara 450 dagar. Efter denna period ska det finnas en jobb- och utvecklingsgaranti. Förslag om detta läggs inte fram nu, utan regeringen ska återkomma under våren 2007.

Arbetslöshetsersättning ges i form av dagpenning som grundbelopp eller inkomstrelaterad ersättning. Den inkomstrelaterade ersättningen baseras på tidigare förvärvsinkomster (25 § första stycket) och uppgår enligt huvudregeln (26 §) till 80 % med ett tak som bestäms av regeringen. Enligt nuvarande regler kan ersättning lämnas med högre dagpenning under de första dagarna av en ersättningsperiod (25 § andra stycket andra meningen). Regeringen föreslår ändrade procentsatser, 80 % dag 1–200 och 70 % dag 201–300. I avvaktan på kommande förändringar avseende ersättningsperiodens längd införs en ersättningsnivå på 65 % från dag 301 (26 § första stycket). För en förälder till barn under 18 år ska sänkningen från 70 till 65 % gälla från dag 451 (ny 26 § andra stycket). Regeln om förhöjd dagpenning under de första 100 dagarna upphävs. Vid bestämmande av vilken procentsats som ska gälla ska samordning ske med aktivitetsstöd (ny 26 § sista stycket).

Dagpenningen beräknas enligt huvudregeln med utgångspunkt i den sökandes dagsförtjänst under normalarbetstiden (26 § första stycket). Enligt nuvarande regler ska den genomsnittliga arbetstiden i det förvärvsarbete som innebär att arbetsvillkoret uppfylldes gälla som normalarbetstid (28 §). Om arbetsvillkoret fullgjorts enligt huvudalternativet med 70 timmar (80 timmar enligt de nya reglerna) per kalendermånad under 6 månader får enligt nuvarande regler, om detta är förmånligare för sökanden, som normalarbetstid i stället gälla den genomsnittliga arbetstiden i allt det förvärvsarbete som utförts under hela ramtiden. I det fallet får dock endast sådana månader räknas då minst 70 timmars arbete utförts. I propositionen föreslås nu att normalarbetstiden i stället ska beräknas på den genomsnittliga arbetstiden under hela ramtiden om 12 månader (ny lydelse 28 § första stycket).

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2007. De är en del av en större reform som syftar till att öka sysselsättningen och bör enligt regeringen genomföras så snart som möjligt. Vissa övergångsbestämmelser föreslås, bl.a. att den som uppfyllt ett arbetsvillkor före ikraftträdandet ska få tillgodoräkna sig detta för den första ersättningsperioden. Motsvarande ska gälla för den som uppfyllt studerandevillkoret, förutsatt att ansökan görs före utgången av februari 2007. Några övergångsbestämmelser föreslås däremot inte i fråga om ändringen av ersättningsgraden, vilket innebär att det vid ikraftträdandet behöver ske justeringar av den ersättning som betalas ut för personer som redan fått ersättning i 200, 300 respektive 450 dagar. Regeln om samordning med aktivitetsstöd (26 § sista stycket) innebär dock att dagar med aktivitetsstöd före ikraftträdandet inte ska beaktas när det bestäms med vilken procentsats ersättning ska lämnas.

Ändringar i lagen om arbetslöshetskassor (LAK)

Arbetslöshetsförsäkringen administreras av för närvarande 36 arbetslöshetskassor, som är ekonomiska föreningar. Sedan 1989 finansieras 100 % av den utbetalade ersättningen genom statsbidrag. I gengäld betalar kassorna en finansieringsavgift till staten. Finansieringsavgiften utgör ett belopp som för varje medlem som fanns i kassan vid det senast förflutna verksamhetsårets utgång motsvarar 131 % av den under det löpande verksamhetsåret genomsnittligt utbetalade dagpenningen i respektive kassa (48 § punkt 1). Finansieringssystemet har också en ordning för utjämning mellan kassorna för att motverka alltför stora skillnader i nivån på medlemsavgifterna. Staten betalar ett utjämningsbidrag till dels de kassor som har en i viss grad högre arbetslöshet än genomsnittet, dels mindre kassor med särskilt höga medlemsavgifter. Utjämningsbidraget finansieras med en utjämningsavgift som för varje medlem i kassan motsvarar 3 % av den gällande högsta dagpenningen (48 § punkt 2). Medlemsavgiften bestäms så att den tillsammans med andra inkomster ska täcka kassans förvaltningskostnader, finansieringsavgiften, utjämningsavgiften och övriga utgifter (41 §). Om det finns särskilda skäl får kassan ta ut olika medlemsavgifter för olika kategorier medlemmar. Medlemmar som inte samtidigt är med i en facklig organisation betalar i regel en något högre avgift.

Den utbetalade ersättningen uppgick för 2005 till drygt 31 miljarder kronor. Finansieringsavgiften motsvarade 3 miljarder kronor för samma tid, vilket innebär att statsbidraget kan sägas svara mot ca 90 % av den utbetalade ersättningen. Den enskilde medlemmens avgift grundar sig enbart på den genomsnittliga dagpenningen och administrationskostnaderna i kassan. Däremot påverkas inte den enskilde medlemmens avgift av arbetslösheten inom den egna kassans verksamhetsområde på annat sätt än vad som kan föräntas av att hög arbetslöshet kan medföra högre förvaltningskostnader. Regeringen konstaterar att staten på marginalen fullt ut subventionerar arbetslösheten. Varken arbetsgivare eller löntagarkollektivet behöver bära den direkta kostnaden om arbetslösheten ökar, vilket motverkar incitamenten för dem att underlätta för arbetslösa att snabbt återgå i arbete. Regeringen anser att egenavgifterna bör återspegla risken för arbetslöshet i de olika verksamhetsområden som arbetslöshetskassorna omfattar. Avgifterna bör enligt regeringen variera med arbetslösheten.

Regeringen gör bedömningen att försäkringen bör vara obligatorisk, vilket bör utredas. Eftersom det är angeläget att en ökad egenfinansiering genomförs så snart som möjligt läggs det fram en tillfällig lösning. Det system som nu föreslås innebär i korthet följande.

Den högre grad av egenfinansiering som medlemmarna bör stå för utformas som en förhöjd finansieringsavgift till staten, vilket kommer att påverka medlemsavgiften. Kassor med låg arbetslöshet bör vara med och i viss mån betala den ökade generella egenfinansieringen för att undvika orimligt höga avgifter i vissa kassor. Kassan ska ta ut en medlemsavgift som täcker förvaltningskostnader, finansieringsavgiften, den förhöjda finan-

sieringsavgiften och övriga utgifter (41§ första stycket). Medlemsavgiften får inte för att täcka kostnaden för den förhöjda finansieringsavgiften höjas med mer än 300 kr för en, enligt en särskild definition, icke arbetslös medlem (41§ andra stycket 2). Den förhöjda avgiften ska användas för att sänka inkomstskatterna för förvärvsarbetande och ska därför främst tas ut av medlemmar som omfattas av jobbskatteavdraget. En särskild definition införs av begreppet arbetslös (41a §) vid tillämpning av 41 §. Med arbetslös avses enligt denna bestämmelse en person som för den kalendermånad eller del därav som den förhöjda avgiften avser fått arbetslöshetsersättning eller aktivitetsstöd och under den månaden inte utfört förvärvsarbete eller haft rätt till ersättning för s.k. jämställd tid. Medlemsavgiften får inte höjas för en medlem som enligt denna definition är arbetslös för att finansiera den förhöjda avgiften den månaden (41 § andra stycket 1). Den förhöjda finansieringsavgiften ska fastställas på årsbasis för perioden juli t.o.m. juni närmast föregående år, vilket gör att kassorna kan beräkna den förhöjda finansieringsavgiften i god tid före ett årsskifte. Avgiften betalas av kassan till staten för varje enligt den nyssnämnda definitionen icke arbetslös medlem i kassan under den kalendermånad som avgiften avser. Beräkning görs enligt en matematisk formel (48 § andra stycket), som utgår från att genomsnittlig förhöjd finansieringsavgift ska vara 240 kr för att motsvara önskat finansieringsbehov. Det föreslås också en spärregel som anger att ingen kassa ska behöva betala mer än 300 kr per månad i förhöjd finansieringsavgift för en icke arbetslös medlem (48 § tredje stycket). En ytterligare begränsningsregel föreslås som innebär att en kassa inte ska betala finansieringsavgift och förhöjd finansieringsavgift som överstiger kostnaderna för utbetalad inkomstrelaterad ersättning i kassan den berörda månaden (48 § fjärde stycket).

Systemet med utjämningsavgift ersätts av ett system med bemyndigande för regeringen att besluta om särskilt bidrag till en kassa som har höga administrationskostnader per medlem (ny 93 a §). Regeringen får föreskriftsrätt beträffande kassans betalningar av avgifter (49 §). Hänvisning till reglerna om förhöjd finansieringsavgift och slopad utjämningsavgift görs för den kompletterande kassan, Alfa-kassan, (87 §). Möjligheten att överklaga kassans beslut om avgiftens storlek till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, IAF, (98 §) behålls tills vidare, men ses över i annat sammanhang. En fråga är då om överklagande i stället bör ske till allmän förvaltningsdomstol.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 2007. Äldre regler ska tillämpas för avgifter som avser tid före ikraftträdandet, däribland för utjämningsavgiften.

Utskottets överväganden

Fråga om avslag på propositionen

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlar utskottet ett stort antal motioner med yrkanden om avslag på propositionen och ytterligare ett antal motioner som väckts under den allmänna motionstiden med kritik mot de i budgetpropositionen aviserade förslagen om ändringar i arbetslöshetsförsäkringen. Samtliga motioner avstyrks.

Jämför reservation 1 (s, v, mp).

Propositionen har föranlett 19 motioner. I ärendet finns också ett antal motioner som är väckta under den allmänna motionstiden och som innehåller synpunkter med anledning av det som regeringen aviserade i budgetpropositionen (prop. 2006/07:1) om förändringarna av arbetslöshetsförsäkringen.

Motioner med yrkanden om avslag på propositionen

Såväl Socialdemokraterna, Vänsterpartiet som Miljöpartiet yrkar avslag på propositionen. Avslag yrkas även i 16 motioner som väckts av enskilda socialdemokratiska ledamöter.

Socialdemokraterna framför följande i kommittémotion A2. Förutsättningen för öppenhet och fri handel är förändringsbenägna och flexibla medborgare, vilket i sin tur förutsätter trygghet i omställningen genom en arbetslöshetsförsäkring som har höga ersättningsnivåer och genom aktiv arbetsmarknadspolitik. Det är detta som kännetecknar den svenska modellen. En effektiv arbetsmarknadspolitik och en arbetslöshetsförsäkring med rimliga villkor är grundstenar i den ekonomiska politiken. Den moderatledda regeringen driver nu utvecklingen åt helt annat håll som leder till ökad otrygghet och försvagad omställningsförmåga. Arbetslöshetsförsäkringen blir en grundtrygghetsförsäkring, vilket sker samtidigt som arbetsmarknadspolitik rustas ned. Flera arbetsmarknadspolitiska program försvinner som t.ex. Gröna jobb. Politiken leder till att arbetskraften blir sämre rustad att ta de nya jobben. Regeringens övergripande syfte tycks vara att skapa en låglönemarknad. Neddragningarna finansierar stora skattesänkningar för redan välbeställda.

Socialdemokraterna kritiserar även regeringens *beredning* av ärendet. Enligt motionen är förändringarna de mest omfattande i försäkringens historia. Regelverket är komplicerat. 3,8 miljoner människor är medlemmar och drygt 600 000 får ersättning varje år. Regeringen visar inte respekt vare

sig för remissinstanser eller de myndigheter och organisationer som ska genomföra förändringarna. Remisstiden har varit anmärkningsvärt kort utan utrymme för analys av förslag och konsekvenser. Förödande kritik har framkommit i remissvaren. Regeringen bär ett mycket stort ansvar om den forcerade beredningen leder till problem i den praktiska hanteringen efter årsskiftet, t.ex. i fråga om samordningen med aktivitetsstödet. Socialdemokraterna kritiserar propositionen även för dess *bristande konsekvensanalys*. Regeringens politik leder inte till att de som blir utstämplade eller utan ersättning får nytt arbete. En konsekvensanalys saknas t.ex. i fråga om kommunernas försörjningsstöd för det fall att sysselsättningsökningen uteblir. Framst kvinnor kommer att drabbas av förslagen. Det är allvarligt om regeringen inte respekterar EG-rättens grundläggande principer om indirekt diskriminering.

Motionen riktar även in sig på några av de konkreta förslagen och deras effekter. Det skärpta *arbetsvillkoret* innebär att det främst är halvtidsarbetande, dvs. kvinnor och ungdomar, som inte kommer att kvalificera sig. Det drabbar även dem som arbetar mer än så men måste vara hemma på grund av sjukdom eller vård av barn. Även t.ex. frilansande kulturarbetare kommer att slås ut. Förkortningen av den *överhoppningsbara tiden* drabbar personer som satsar på långa utbildningar eller som kombinerar utbildning med familjebildning liksom personer med rehabiliteringsbehov. Förslaget betyder mycket för berörda, men ger inte någon större besparing. Slopandet av *studerandevillkoret* slår mot studenter som försöker etablera sig. Socialdemokraterna anser att den som har studerat ska få rådruum att finna lämpligt arbete och hänvisar till att 38 000 personer fick ersättning på denna grund under 2005. Det visar att stödet fyller en funktion. Risken blir att behovet ökar av försörjningsstöd eller stöd från föräldrar. Det kan leda till en ökad homogenisering av studentgruppen. De ändrade *ersättningsnivåerna* innebär att många vid årsskiftet går direkt från 80 till 65 % i ersättning, vilket drabbar enskilda och ökar bördan för kommunerna. I stället borde taket höjas. Det nya sättet för beräkning av *normalarbetstiden* innebär en fördubbling av tiden för att kvalificera sig för full ersättning. Säsongsarbetare med 6 månaders arbete får hälften av i dag. Regeln drabbar även frilansande kulturutövare och nytillträdande, och den slår generellt mot unga och kvinnor. Ikraftträdandet innebär att ett stort antal individer med kort varsel kommer att drabbas av betydande inkomstbortfall. Med förslaget om *finansiering* slopas en bra och solidarisk ordning. Att arbetslösa ska slippa den förhöjda finansieringsavgiften kan få motsatt effekt eftersom även ett tillfälligt uppdrag medför förhöjd avgift. Till detta kommer risken för att de som inte har råd avvecklar medlemskapet i facket och endast tillhör arbetslöshetskassan. Detta leder till att balansen rubbas mellan parterna på arbetsmarknaden.

De 16 enskilda socialdemokratiska motionerna, A1 av *Kristina Zakrisson m.fl. (s)*, A3 av *Margareta Israelsson m.fl. (s)*, A4 av *Eva-Lena Jansson m.fl. (s)*, A5 av *Margareta Israelsson m.fl. (s)*, A6 av *Göte Wahlström*

m.fl. (s), A7 av *Krister Örnfjäder m.fl. (s)*, A8 av *Christer Engelhardt (s)*, A9 av *Michael Hagberg och Fredrik Olovsson (s)*, A10 av *Thomas Östros och Mats Berglind (s)*, A11 av *Hans Stenberg m.fl. (s)*, A12 av *Alf Eriksson m.fl. (s)*, A13 av *Christina Axelsson och Sonia Karlsson (s)*, A14 av *Siw Wittgren-Ahl m.fl. (s)*, A15 av *Ann-Kristine Johansson m.fl. (s)*, A16 av *Agneta Gille och Laila Bjurling (s)* och A17 av *Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s)*, innehåller liknande grunder för avslagsyrkandet som kommittémotionen och riktar särskilt in sig på förslagets negativa effekter för kvinnor och jämställdheten, för vissa yrkesgrupper eller för olika regioner. Effekterna för kvinnor och *jämställdheten* framhålls särskilt i motionerna A1, A4, A9, A13, A14, A15 och A16. Yrkesgruppen *kulturarbetare* nämns särskilt i motionerna A5, A8 och A17. I den förstnämnda av dessa sägs att svårigheten att utforma undantagsregler för gruppen talar för att behålla dagens regler. De *regionala konsekvenserna* framhålls i motionerna A1; i Norrbottens län drabbas den nya basindustrin som bygger på säsongsbetonade arbeten samtidigt som avstånden gör det svårt med pendling, A3; bara i Västmanlands län får 6 000 personer sänkt ersättning,

A4; signaler har kommit om ökat behov av socialbidrag i Örebro län,

A6; Jönköpings län har brist på kvalificerad personal inom verkstadsindustrin, men på grund av neddragningarna av de arbetsmarknadspolitiska programmen kommer många att gå ut i öppen arbetslöshet,

A7; Kalmar län har högre arbetslöshet än riksgenomsnittet och förslagen slår mot invånarna när arbetsmarknadspolitiken samtidigt rustas ned,

A8; reglerna leder till snabbare avfolkning av landsbygden, på Gotland drabbas bl.a. säsongsarbetare,

A10; i Uppsala län drabbas 1 100 med ersättning enligt studerandevillkoret, A12; i Hallands län kommer 5 000 personer att drabbas av den sänkta ersättningsnivån,

A15; förslagen slår särskilt hårt mot många säsongsanställda och deltidsarbetande i Värmlands län och

A17; i Kronobergs län får 3 000 personer sänkt ersättning samtidigt med höjd avgift.

Motion A10 avser också effekterna allmänt sett av att slopa studerandevillkoret. Det ger fel signaler och leder till att fler får leva på socialbidrag eller finansiera arbetsökandet med fortsatta studier. I motionerna A6 och A11 påtalas att propositionen har missvisande rubrik eftersom syftet enligt den senare motionen är att försämra ekonomin för de arbetslösa.

Vänsterpartiet framför följande till stöd för sitt avslagsyrkande i kommittémotion A18 yrkande 1. Enligt partiet leder regeringens förslag till en dyrare, sämre och mer orättvis försäkring. Utanförskapet och klyftorna växer. Det behövs visserligen förändringar i försäkringen och på arbetsmarknaden, men försäkringen kan försvaras bara om den har bättre

kvalitet. Människor är arbetslösa därför att det saknas arbetstillfällen, inte därför att de är lata eller kalkylerande. Vänsterpartiet menar att det inte är bekämpning av arbetslösheten som är regeringens huvudsakliga syfte utan att sätta hårdare press på såväl de arbetslösa som de som har arbete. Med regeringens förslag kommer många att bli utförsäkrade och ekonomiskt utsatta. Allt färre kommer att få ersättning eller får sämre ersättning samtidigt som risker och kostnader övervältras på enskilda. Legitimiteten urholkas och det blir en press nedåt på de lägsta lönerna. Särskilt allvarligt är att kvinnor drabbas betydligt hårdare än män. Även unga, invandrade och långvarigt sjukskrivna kommer att drabbas orimligt hårt. Personer med höga inkomster och liten risk för arbetslöshet får en urholkad försäkring och kommer att söka sig till privata lösningar, vilket kan leda till att den generella välfärden urholkas. Sammantaget blir det en sämre försäkring för hela löntagarkollektivet. Ökad otrygghet leder till ökat motstånd mot strukturomvandling. Det kan ge negativa effekter för hela samhällsekonomin. Både personer med små resurser och de med minskad nytta av försäkringen kan välja att lämna arbetslöshetskassan. De förra får minskad ekonomisk trygghet, de senares avhopp får allvarliga konsekvenser för systemets finansiering. Det blir även en risk för att man lämnar fackföreningen. Maktbalansen förskjuts till arbetsgivarnas fördel.

För att försäkringen ska fungera som en löneförsäkring för dem som har arbete, motverka lönedumpning och underlätta strukturomvandling måste den ge flertalet löntagare inkomstrelaterad ersättning, men med regeringens förslag blir det ännu färre som får full kompensation, vilket urholkar legitimiteten ytterligare. Partiet pekar också på problem med att göra medlemskapet i a-kassan obligatoriskt. Rimligen kommer många i så fall att säga upp sitt medlemskap i fackföreningen. Det blir en ond spiral. Regeringens politik har en skarp udd mot facklig organisering. Andra konsekvenser är minskade skatteintäkter för kommunerna och ett ökat behov av försörjningsstöd.

Med det skärpta *arbetsvillkoret* kommer visstidsanställda, t.ex. kulturarbetare, att få en än mer osäker ställning. Även deltidsanställda drabbas. Kravet på 80 timmars arbete gör att det inte finns marginaler för kort frånvaro. Deltidsanställda inom sektorer med kortare arbetstid än 40 timmar per vecka får svårt att kvalificera sig. Förslagen slår orimligt hårt mot kvinnor. Det är dessutom ett förenklat synsätt att det endast skulle vara marginaleffekter som får kvinnor att arbeta deltid. Regeringen bortser dessutom från det faktum att minst 200 000 personer på den svenska arbetsmarknaden är deltidsarbetslösa, dvs. de önskar och kan jobba heltid, men arbetsgivaren erbjuder bara deltid. Med det slopade *studerandevillkoret* försätts många i en ekonomiskt utsatt situation direkt efter avslutade studier. Risker ökar för social snedrekrytering till högskolan. Det innebär också en större risk att säga upp sig för att skaffa en utbildning, vilket minskar försäkringens roll som omställningsförsäkring. Ändringen av *ersättningsnivå* och *ersättningsstid* kommer att sätta en kraftig press nedåt på de lägsta

lönerna som finns inom kvinnodominerade yrken där också många invandrade arbetar. De strukturella löneskillnaderna ökar. Långtidsarbetslösa och deras barn drabbas särskilt hårt, och behovet av försörjningsstöd kommer sannolikt att öka. Det är dessutom ett avsteg från försäkringens grundprinciper att koppla ersättningsrätten till familjeförhållanden. Förkortningen av den *överhoppningsbara tiden*, vilken möjliggör att man kan behålla sin ersättningsrätt trots frånvaro t.ex. på grund av sjukdom, deltagande i arbetsmarknadspolitiska program, avslutade studier eller föräldraledighet, innebär exempelvis att personer som studerar och är föräldralediga under en sexårsperiod mister sin ersättning. Även detta missgynnar kvinnor. En relativt lång sådan tid kan uppmuntra långtidsfrånvarande och förtidspensionärer att söka sig tillbaka till arbetsmarknaden. Även det nya sättet för beräkning av *normalarbetstiden* slår mot deltidsarbetande och visstidsanställda, dvs. kvinnor, unga och utlandsfödda, och ökar därmed de strukturella orättvisorna. Förslaget om *förhöjd finansieringsavgift* leder till allvarliga fördelningseffekter. I vissa fall blir det nästan en femdubbling av avgiften. Som regeln utformats slår den dessutom mot deltidsarbetslösa och visstidsanställda som trots låga inkomster ska betala lika mycket som heltidsarbetande höginkomsttagare. Många med låga inkomster kommer att lämna facket och a-kassan. Partiet menar att försäkringen redan är fullt ut finansierad med medlems- och arbetsgivaravgifter. De försäkrade beskattas för att andra skatter ska kunna sänkas. I framtiden blir a-kassorna skatteindrivare.

Vänsterpartiet kritiserar även regeringens *beredning* och pekar på vad som framförts i remissvaren om dåligt förberedda förslag, kort tid mellan beslut och ikraftträdande och komplicerat regelverk med risk för bristande rättssäkerhet i hanteringen av ärenden. Genomgripande förändringar av detta slag bör enligt motionen behandlas i sedvanlig ordning genom utredning med konsekvensanalys och remissförfarande (yrkande 2).

Miljöpartiet avvisar i motion A19 samtliga föreslagna förändringar. De leder till ekonomiska problem för enskilda, särskilt kvinnor och studenter. Kostnaderna kan i stället hamna hos kommunerna som försörjningsstöd. Regeländringarna blir särskilt allvarliga då regeringen samtidigt föreslår mycket kraftiga nedskärningar av arbetsmarknadsprogrammen. Det blir en betydande ökning av antalet utförsäkrade.

Det skärpta *arbetsvillkoret* innebär att en stor del av arbetstagarna blir ställda utan ersättning vid arbetslöshet. Partiet påpekar att 7,8 % av de förvärvsarbetande har en arbetstid på mindre än 80 timmar per månad. Kvinnor kommer att drabbas hårdare än männen, vilket strider mot jämställdhetssträvandena. Förslaget framstår som särskilt anmärkningsvärt med tanke på att regeringen vill införa en obligatorisk försäkring för alla som förvärvsarbetar. En stor del av försäkringskollektivet skulle inte komma i fråga för ersättning. Slopandet av *studerandevillkoret* leder till att övergången mellan högskola och arbetsmarknad försvåras. Regeringen har inga alternativa lösningar. En jämställdhetsanalys saknas. *Miljöpartiet* menar att förslaget leder till ökade kostnader för kommunerna, enligt en uppskatt-

ning av Sveriges Kommuner och Landsting med ca 500 miljoner kronor per år. Även de nya reglerna om *ersättningstid* och *ersättningsnivå* medför en risk att fler flyttas från försäkringen till bidragsberoende. En annan effekt är att fler kan komma att acceptera lönesänkning, vilket leder till lönedumpning. Förslaget att förkorta den *överhoppningsbara tiden* drabbar långtidsstuderande och särskilt när dessa är föräldralediga. Inte heller här har det gjorts någon jämförelseanalys, men Miljöpartiet utgår från att förslaget särskilt kommer att drabba kvinnor över 30 år som har bildat familj. De kommer att uppleva de nya reglerna som ett hinder för att börja studera. Det är inte heller motiverat att höja *finansieringsavgiften*, särskilt som den ska finansiera skattelättnader för främst höginkomsttagare.

Miljöpartiet efterlyser en genomgripande diskussion om utformningen av arbetslöshetsförsäkringen som omfattar bl.a. frågor om en renare form av försäkring och om statens, de fackliga organisationernas och arbetsgivarernas roll.

Övriga motioner med anknytning till propositionens förslag

I ärendet finns också ett antal motioner som väckts under den allmänna motionstiden och som innehåller synpunkter på de förslag om ändringar i arbetslöshetsförsäkringen som aviserades i budgetpropositionen för 2007. I motionerna finns även alternativa förslag om hur försäkringen bör utformas i olika delar.

I *Socialdemokraternas* partimotion Fi244 yrkandena 24 och 29 framförs liknande synpunkter som i kommittémotion A2. Partiet vänder sig särskilt mot tankarna på en obligatorisk försäkring, som skulle försvaga fackföreningarnas roll och motverka den progressivitet och förändringsvilja som bidrar till svensk konkurrenskraft. Taket i försäkringen borde höjas i stället för att sänkas. Kritiska synpunkter framförs även i ett antal enskilda socialdemokratiska motioner på liknande grunder som i parti- respektive kommittémotionen, så i motion A258 av *Christer Adelsbo och Göran Persson i Simrishamn (båda s)* och A299 av *Claes-Göran Brandin m.fl. (s)*. Återkommande argument är att förslagen särskilt drabbar kvinnor. Det gäller motionerna A255 av *Margareta Israelsson m.fl. (s)*, som särskilt avser kulturarbetarnas situation, A271 yrkandena 9 och 11 av *Veronica Palm m.fl. (s)*, A322 av *Carina Ohlsson m.fl. (s)* och A331 av *Agneta Gille m.fl. (s)*. De negativa följderna för ensamstående föräldrar framhålls i motion A337 av *Birgitta Eriksson m.fl. (s)*.

Vänsterpartiet tar upp frågorna i partimotionerna A346 yrkandena 3–6 och A347 yrkande 2 där det förs ett liknande resonemang som i motion A18. I motion A346 hänvisar man också till den ekonomisk-politiska motionen Fi245, enligt vilken ersättningsnivåerna i försäkringen och aktivitetsstödet i stället för att sänkas bör höjas, grundbeloppet till 420 kr per dag och högsta dagpenningen till 880 kr per dag de första 100 dagarna och därefter 830 kr. Detta bör göras för att inte legitimiteten i försäkringen ska under-

grävas och för att åstadkomma likformighet mellan arbetslöshetsförsäringen och andra socialförsäkringar. Regeringen bör också på nytt utreda frågan om indexerings av den högsta dagpenningen. Vänsterpartiet anser även att ersättningen bör vara densamma under hela ersättningsperioden; det ger motsägelsefulla signaler när ersättningen är högre de första dagarna. Enligt såväl motion A346 yrkande 6 som A347 yrkande 2 anser partiet att en utredning bör tillsättas med medverkan av de centrala fackliga organisationerna för att göra konsekvensbeskrivningar av regeringsförslagen i fråga om behovet av socialbidrag, andelen privata tilläggsförsäkringar, ekonomiska effekter ur ett barnperspektiv, effekter på lägsta löner och fördelningseffekter.

Miljöpartiet avvisar regeringsförslagen i kommittémotion A348 yrkande 7 och åberopar liknande grunder som i kommittémotion A19.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill först framhålla att den nu behandlade propositionen och dess förslag om förändringar i arbetslöshetsförsäringen ska ses som en del i en större helhet. Regeringspolitiken består av ett brett program för arbete och företagande. Det ska bli mera lönsamt att arbeta. Inkomstskatterna sänks redan från kommande årsskifte, och tyngdpunkten i denna reform ligger på att göra det mer lönsamt att arbeta för låg- och medelinkomsttagare genom det s.k. jobbskatteavdraget. När fler går från bidrag till arbete kan utanförskapet brytas.

Utskottet kan liksom regeringen konstatera att den hittillsvarande politiken har präglats av en övertro på arbetsmarknadspolitiska insatser och på en generös arbetslöshetsförsäkring som ett sätt att bryta de arbetslösas utanförskap. Detta har inte fungerat i den utsträckning som tidigare regeringar hoppats på. Utskottet anser liksom regeringen att lösningen i stället måste vara att skapa förutsättningar för nya arbeten. På det sättet kan fler erbjudas ett arbete samtidigt som det ska finnas starka incitament att ta de lediga arbetena. Det blir också ett sätt att bryta utanförskapet.

Det råder ingen tvekan om att utformningen av arbetslöshetsförsäringen påverkar arbetsmarknaden. En väl utformad försäkring som är generös vid kortvarig arbetslöshet kan öka flexibiliteten genom att människor blir trygga och vågar pröva nya arbeten. En alltför generös försäkring kan däremot minska arbetslösa personers vilja att hitta ett nytt arbete. De ekonomiska drivkrafterna att bryta arbetslösheten blir för svaga. Det gäller att finna balanspunkten däremellan. Utskottet kan konstatera att dagens regler innebär att 80 % av tidigare förvärvsinkomst ges i ersättning under avsevärd tid. Försäringen kan i praktiken bli en långvarig försörjning som motverkar arbetslinjen. Ambitionen måste vara att tydliggöra arbetslinjen. Arbete ska alltid löna sig mer än arbetslöshet.

Mycket av kritiken i motionerna synes utgå från en annan grundsyn i fråga om hur försäkringen påverkar arbetsmarknaden. Oppositionspartierna verkar bortse från risken att dagens generösa system med långa ersättningsperioder och hög ersättningsgrad medför att tiden för att hitta ett nytt arbete kan bli onödigt lång. Försäkringen fungerar då mer som ett allmänt försörjningsstöd än som ett ekonomiskt stöd under en omställningsfas. Utskottet anser liksom regeringen att det finns stöd i forskningen för att ersättningsnivån har påverkan på sysselsättningen. En successivt nedtrappad ersättning stärker incitamenten att söka arbete. Sökaktiviteten påverkas liksom benägenheten att acceptera ett arbete, vilket ökar sannolikheten att också få ett arbete. Det kan också bidra till en ökad rörlighet både geografiskt och yrkesmässigt. Med anledning av Vänsterpartiets förslag om indexering av högsta dagpenning kan utskottet hänvisa till en arbetsgrupp i Näringsdepartementet som övervägde frågan i slutet av 1990-talet (Indexering av högsta och lägsta dagpenningnivå i arbetslöshetsförsäkringen, Ds 1999:10). Beloppet för lägsta och högsta dagpenning fastställs enligt nuvarande regler av regeringen genom s.k. diskretionära beslut. Gruppen pekade bl.a. på svårigheten att hitta en finansiering till en automatisk årlig uppräknings av högsta och lägsta dagpenning. Man drog slutsatsen att det vore olyckligt att genom en automatisk uppräknings av säga sig möjligheten att beakta andra faktorer, som det allmänna ekonomiska eller statsfinansiella läget. Det skulle också innebära att det inte fanns möjlighet att väga vikten av att upprätthålla principen om inkomstbortfallsförsäkring mot andra utgiftsåtaganden. Utskottet är inte berett att förorda att frågan om indexering tas upp på nytt.

Om försäkringen ska ge incitament för arbete handlar det inte bara om ersättningstid och ersättningsnivå. Även den mängd arbete som ska krävas för att kvalificera sig för ersättning har betydelse. Genom arbetsvillkoret uttrycks en av grundtankarna, nämligen att det är fråga om en försäkring för dem med förankring på arbetsmarknaden med syftet att ersätta ett inkomstbortfall. Det nuvarande arbetsvillkoret på 70 timmars arbete i månaden under 6 månader bör enligt utskottets mening kunna skäras något. Utskottet delar regeringens bedömning att även sådana förändringar kan påverka sökaktiviteten och de krav som sökanden ställer på ett arbete. Det ligger också i linje med den allmänna ambitionen att premiera arbete kvantitativt sett.

Utskottet vill i sammanhanget uppmärksamma effekterna av det s.k. jobbskatteavdraget. Enligt redovisningen i budgetpropositionen, volym 1, kommer de s.k. marginaleffekterna – dvs. hur stor andel av en bruttolöneökning som faller bort till följd av skatt, ökade avgifter och minskade bidrag – att sjunka. Ju högre marginaleffekt, desto mindre ökar hushållens disponibla inkomst och desto svagare blir individens utbyte att öka sin arbetsinsats. Den största procentuella minskningen av marginaleffekten av regeringens förslag om jobbskatteavdrag kommer att ske för personer som arbetar deltid, och då allra mest för dem som arbetar kort deltid. Med kort

deltid avses enligt Statistiska centralbyråns (SCB) definition i Arbetskraftsundersökningar (AKU) en person som arbetat 1–19 timmar under den vecka då mätningen görs. Eftersom betydligt fler kvinnor än män arbetar deltid kommer också sänkningen av marginaleffekten att i genomsnitt bli större för kvinnor än för män. Rent allmänt kommer jobbskatteavdraget att göra att personer med låga inkomster får behålla en betydande del av en inkomstökning. Grupper som arbetar relativt lite i dag kommer att få en relativt stor minskning av marginaleffekten. Det blir därmed extra lönsamt för dessa att på marginalen arbeta mer.

Utskottet vill här också peka på en i dagarna publicerad rapport från IAF (rapport 2006:22) enligt vilken det brister i tillämpningen av reglerna för ersättning till deltidsarbetslösa. Det framhålls t.ex. att deltidsarbetslösa och timanställda anvisas arbete i väsentligt mindre utsträckning än vad som gäller för övriga grupper arbetslösa. Av rapporten framgår också att denna kategori får anvisning till arbetsmarknadspolitiska program i mindre utsträckning än helt arbetslösa. Den nuvarande förordningsregeln som begränsar ersättningsrätten i tiden för deltidsanställda med tillsvidareanställning kan enligt IAF leda till att den anställda och arbetsgivaren får ett gemensamt intresse att avstå från en tillsvidareanställning. På så sätt kan den anställda behålla deltidsersättningen och arbetsgivaren löper mindre risk att den anställda säger upp sig för att söka annat arbete som bättre överensstämmer med önskemålet om arbetstid. Enligt rapporten motsvarade utbetalningarna till deltidsarbetslösa medlemmar cirka en fjärdedel av all utbetald ersättning under 2005. Kvinnorna är kraftigt överrepresenterade. Cirka hälften av alla kvinnor som får ersättning arbetar deltid.

Att komma till rätta med problemet med deltidsarbetslösheten är en stor och viktig uppgift. Rapporten visar enligt utskottets mening att tillämpningen av reglerna måste bli betydligt bättre. De förslag som nu läggs fram i proposition 15 och som ska bidra till att göra det mer lönsamt att arbeta bör kunna ses som en uppmaning till alla involverade, den deltidsarbetslösa själv, arbetsgivaren, arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassan, att försöka lösa situationen så att den deltidsarbetslösa kan arbeta mer och därigenom öka sina inkomster och stärka sina rättigheter i försäkringssystemet.

Generellt gäller att kvinnor arbetar heltid i lägre grad än män – enligt AKU för 2005 arbetar 60 % av de sysselsatta kvinnorna heltid medan motsvarande siffra för männen är 89 %. Det finns många förklaringar till att det förhåller sig så. En är att kvinnor tar större ansvar för barnen under uppväxtåren och tar ut en betydligt större del av föräldraledigheten. Att även olika slag av marginaleffekter kan spela in och verka återhållande på viljan att öka sitt förvärvsarbetande står klart för utskottet. Effekten av de nu föreslagna ändringarna i försäkringen är bl.a. att det blir något svårare för en relativt liten del deltidsarbetande som arbetar mindre än 20 timmar per vecka att kvalificera sig för ersättning. Detta ligger i linje med den allmänna ambitionen att det är arbete som ska premieras. Utskottet vill

också peka på att det ingår i regeringspolitiken att öka familjernas möjligheter att fördela föräldraledigheten mera jämlikt genom en s.k. jämställdhetsbonus.

Som framhålls i propositionen kan vissa av förslagen, trots att de är neutralt utformade när de betraktas var för sig, medföra konsekvenser som inte är helt neutrala ur ett jämställdhets- eller diskrimineringsperspektiv. Med anledning av den kritik som gör gällande att förslagen mera generellt skulle motverka jämställdheten vill utskottet framhålla att det knappast kan vara försäkringens uppgift att kompensera för den bristande jämställdhet som råder på arbetsmarknaden i stort. Som redan sagts måste politiken ses som en helhet. Man ska då finna att jobbskatteavdraget särskilt gynnar den som utökar sin deltid eller går från deltid till heltid. Utskottet gör för egen del bedömningen att de samlade regeringsförslagen som syftar till en ökad sysselsättning och till att den som är arbetslös snabbt ska komma åter i arbete innebär att både män och kvinnor på sikt kommer att gynnas. Det nu sagda är även en kommentar till invändningarna om att förslagen skulle strida mot EG-rättens diskrimineringsförbud. Utskottet konstaterar att det ytterst är EG-domstolen som i ett enskilt fall avgör om det är fråga om otillåten indirekt diskriminering.

En del av kritiken mot de föreslagna ändringarna utgår från förhållandena i vissa branscher eller yrkesgrupper. Säsongsarbetande och verk samma inom kultursektorn nämns särskilt. Denna kritik kan bemötas med motsvarande argument som invändningarna i fråga om effekterna för jämställdheten. Det kan inte vara försäkringens uppgift att lösa problem av mera strukturell art på arbetsmarknaden i stort eller på delar av den. Kulturarbetsmarknaden skiljer sig i många avseenden från övriga delar av arbetsmarknaden. Som konstaterades redan av den s.k. Arbom-utredningen (SOU 1996:150) fungerar arbetsmarknadspolitiken och arbetslöshetsersättningen inom kulturpolitiken på ett sätt som strider mot flera av de grundläggande principerna för försäkringen. Även om flera förändringar sedan dess har skett till det bättre kan utskottet konstatera att omställning inte stimuleras i tillräckligt hög grad. När det gäller professionella och etablerade yrkesutövare förekommer det frilansande där man går mellan olika korttidsanställningar och har arbetslöshetsersättning som ekonomisk trygghet däremellan. Dessa förhållanden måste enligt utskottets mening i huvudsak bemästras på annat sätt än genom att använda försäkringen. Utgångspunkten måste vara att kulturarbetarnas beroende av generella stödssystem minskar.

Utskottet vill till sist framföra följande. Ändringar i ett försäkringssystem som innebär en skärpning av villkor eller annan uppstramning riskerar att mötas av invändningen att de drabbar den som redan är i någon mening i ett sämre läge ekonomiskt eller på annat sätt. I vad mån en sådan invändning är berättigad måste enligt utskottets mening ses i ett vidare perspektiv. De nu föreslagna förändringarna har som övergripande

syfte att skapa fler jobb och fler företag och att bryta utanförskapet, inte att försämra situationen för enskilda människor eller att försvaga fackföreningsrörelsen.

Utskottet noterar att regeringen avser att noga följa utvecklingen avseende effekterna för olika grupper. När en samlad bedömning kan göras avser regeringen att återkomma till riksdagen i den utsträckning som det finns skäl att föreslå förändringar i lagstiftningen.

Med anledning av motionskritiken mot beredningen vill arbetsmarknadsutskottet liksom finansutskottet i sitt betänkande 2006/07:FiU1 uttrycka sin förståelse för de särskilda betingelser som rått för årets budgetarbete i Regeringskansliet och för regeringen. För arbetsmarknadsutskottet står det klart att det finns en stark och välmotiverad strävan att regeringspolitikens olika delar så långt som möjligt kan genomföras samtidigt. Det har därför varit angeläget att detta ärende handläggs skyndsamt. Utskottet kan samtidigt instämma med finansutskottet att det är eftersträvansvärt att särpropositioner med budgetkonsekvenser som läggs fram efter budgetpropositionen undviks med tanke på de intentioner om en sammanhållen prövning av statsbudgeten som riksdagen hade när den reformerade budgetarbetet. I ett lagstiftningsärende som detta är det också angeläget att berörda myndigheter och organisationer får tillfälle och skälig tid att lämna synpunkter på utarbetade förslag. Utskottet anser att beredningen i detta fall kan godtas. Då beaktar utskottet att ett ganska stort antal myndigheter och organisationer fått möjlighet att lämna upplysningar under regeringens beredning och att företrädare för dessa organ också kunnat lämna synpunkter vid den utfrågning som arbetsmarknadsutskottet höll i november.

Sammanfattningsvis anser utskottet att de motioner som innebär avslag på propositionen ska avslås av riksdagen. Det gäller motionerna A1 (s), A2 (s), A3 (s), A4 (s), A5 (s), A6 (s), A7 (s), A8 (s), A9 (s), A10 (s), A11 (s), A12 (s), A13 (s), A14 (s), A15 (s), A16 (s), A17 (s), A18 (v) och A19 (mp). Detta ställningstagande innebär att även de ovan behandlade motionerna Fi244 yrkandena 24 och 29, A255 (s), A258 (s), A271 yrkandena 9 och 11 (s), A299 (s), A322 (s), A331 (s), A337 (s), A346 yrkandena 3–6 (v), A347 yrkande 2 (v) och A348 yrkande 7 (mp) som väckts under den allmänna motionstiden bör avslås.

Några särskilda frågor med anknytning till propositionens lagförslag, antagande av lagförslagen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår i detta avsnitt några mindre förändringar i lagförslagen i förhållande till propositionen. Det gäller bl.a. regeln om successiv nedtrappning av ersättningsnivån som föreslås träda i kraft den 5 mars i stället för den 1 januari 2007 och en regel om ersättningsnivån till den som uppfyllt ett nytt arbetsvillkor. Utskottet föreslår att riksdagen antar de i propositionen framlagda lagförslagen med smärre förändringar.

Utskottet har ovan avstyrkt motionerna med avslagsyrkanden och andra motioner från allmänna motionstiden med anknytning till propositionens förslag.

Utskottet tar nu upp några särskilda frågor som väckts under beredningen.

Lagen om arbetslöshetsförsäkring

Ersättningsnivån och samordningen med aktivitetsstöd m.m.

Regeringen föreslår att det enligt 26 § ska ske en stegvis sänkning av ersättningsnivån från 80 % till 70 % fr.o.m. dag 201 av ersättningsperioden och till 65 % fr.o.m. dag 301 av ersättningsperioden. Sänkningen till 65 % ska dock ske först fr.o.m. dag 451 av ersättningsperioden för en sökande som dag 300 är förälder till barn under 18 år. Begreppet ”dag” i detta sammanhang avser inte kalenderdag utan det försäkringstekniska begreppet ersättningsdag. En ersättningsdag kan motsvaras av flera kalenderdagar. Det bör enligt utskottets mening klargöras att den tidpunkt, ”dag 300”, som är avgörande för om den särskilda regeln för föräldrar ska vara tillämplig avser dag 300 i ersättningsperioden. 26 § andra stycket bör justeras i enlighet med detta, vilket föranleder följdändringar av redaktionell natur i samma stycke.

Ingen särskild övergångsregel föreslås beträffande lagrummet i fråga. Av propositionen framgår att avsikten är att de olika ersättningsgraderna i försäkringen bör få genomslag direkt, oavsett om man blivit arbetslös före eller efter ikraftträdandet. Därmed behövs inga övergångsbestämmelser. I fråga om samordningen med aktivitetsstödet föreskrivs det, som sagts ovan, direkt i 26 § sista stycket att dagar med aktivitetsstöd före den 1 januari 2007 inte ska beaktas.

Det har framkommit bl.a. vid den öppna utfrågning som utskottet höll den 21 november 2006 att ett genomförande omedelbart efter ikraftträdandet av den successiva nedtrappningen av ersättningsnivån och samordningen med aktivitetsstödet skulle bli administrativt betungande. Inledningsvis skulle det bli fråga om en kostsam manuell hantering med risk för

försenade utbetalningar. Det skulle också kunna medföra risker från kvalitets- och rättssäkerhetssynpunkt. Utskottet förordar därför att genomförandet senareläggs och att ikraftträdandet, som av administrativa skäl bör ske en måndag, lämpligen bestäms till den 5 mars 2007. Ikraftträdandebestämelsen bör ändras i enlighet med detta. Lagförslag i enlighet med detta finns i utskottets förslag till riksdagsbeslut.

Normalarbetstid och ersättningsnivå m.m.

Enligt 23 § sista stycket ALF gäller att en sökande som under ersättningsperioden på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor har rätt till ersättning under ytterligare en period när den tidigare perioden löpt ut. 26 § innebär, enligt såväl den nuvarande som den föreslagna lydelsen, att ersättning ska lämnas med viss procentsats av den sökandes dagsförtjänst under normalarbetstiden. Enligt 28 § i den föreslagna lydelsen ska som normalarbetstid gälla den genomsnittliga arbetstiden under hela ramtiden om tolv månader och inte, som enligt den tidigare huvudregeln, arbetstiden i det förvärvsarbete som innebär att arbetsvillkoret uppfylldes. Detta kan innebära att en person som t.ex. blir arbetslös efter ett fortlöpande heltidsarbete och under ersättningsperioden uppfyller ett nytt arbetsvillkor med deltidsarbeten eller tillfälliga arbeten får sin ersättning enligt det nya arbetsvillkoret baserad på en lägre förvärvsinkomst. Detsamma gäller om lönen är lägre i den senare anställningen.

En huvudtanke med reformeringen av arbetslöshetsförsäkringen är att arbete alltid ska löna sig. Reglerna ska utformas så att de premierar och ger incitament att arbeta. I enlighet med detta bör i den nyss beskrivna situationen en sökande kunna stödja sig på det tidigare arbetsvillkoret och den normalarbetstid som då gällde. Ersättningsgraden bör i ett sådant fall vara 65 %. Förutsättningen ska vara att detta innebär ett mer förmånligt utfall för den sökande. I enlighet med det som nu sagts föreslår utskottet två nya bestämmelser, som en ny 27 a § respektive som ett nytt andra stycke i den föreslagna 28 §. Lagförslag i enlighet med detta finns i utskottets förslag till riksdagsbeslut.

Lagen om arbetslöshetskassor

Betalning av den förhöjda finansieringsavgiften

Lagförslagets 48 § andra stycke anger att arbetslöshetskassan ska betala en på visst sätt beräknad avgift till staten för varje medlem i kassan som inte var arbetslös under kalendermånaden. Begreppet ”arbetslös” ges i dessa sammanhang en särskild definition enligt 41 a §. 41 § föreskriver dels att kassan ska ta ut medlemsavgifter som i förening med andra inkomster får antas täcka vissa kostnader i kassan, däribland förhöjd finansieringsavgift, dels att kassan inte får att täcka den förhöjda finansieringsavgiften får höja

medlemsavgiften vare sig för en arbetslös medlem enligt den särskilda definitionen eller med mer än 300 kr för en enligt samma definition inte arbetslös medlem.

41 § förutsätter alltså för sin tillämpning att vissa förhållanden är kända för kassan. Innan den månad som den förhöjda avgiften avser har löpt till ända och innan klarhet har vunnits om de faktorer som avgör om förhöjd finansieringsavgift ska tas ut eller inte saknas grund för kassan att ta ut medlemsavgifter till täckande av den förhöjda avgiften. Detta innebär att det inte ska vara möjligt för den enskilda arbetslöshetskassan att ta ut avgifter av medlemmarna i förskott för att kunna betala den förhöjda finansieringsavgiften till staten enligt 48 § andra stycket. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner det som nu anförts.

Utskottet noterar slutligen att systemet innebär att det måste bli en eftersläpning med de finansieringsavgifter som arbetslöshetskassorna ska inbetala till staten i förhållande till den månad avgifterna avser. Utskottet förutsätter att regeringen bestämmer tidpunkten för när dessa inbetalningar ska göras så att eftersläpningen inte blir större än nödvändigt.

Slutsats

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet propositionen med de justeringar och tillägg som anges ovan. Riksdagen bör alltså anta regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, lag om ändring i lagen (2006:6) om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och lagen om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor med dessa justeringarna och tillägg. Lagförslag läggs fram i utskottets förslag till riksdagsbeslut.

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlas ett antal motioner om arbetslöshetsförsäkringen som väckts under den allmänna motionstiden. Det gäller bl.a. möjligheten för studerande att ha ersättningsrätten vilande och inträdeskravet för medlemskap i en arbetslöshetskassa. Motionerna avstyrks.

Jämför reservationerna 2 (mp) och 3 (v).

I detta avsnitt behandlar utskottet ett antal motioner om arbetslöshetsförsäkringen som inte har någon omedelbar anknytning till propositionens förslag.

Särskilda grupper i försäkringen m.m.

Motionerna och utskottets ställningstagande

Anders Åkesson (c) framför i motion A249 att *anställda vid företag för "egenanställda"* i dag inte får ersättning vid perioder av arbetslöshet om de samtidigt är delägare. Detta leder till att enskilda inte tar anställning i sådana företag och därmed går miste om inkomst, arbetslivserfarenhet och nätverkskontakter. Uppdrag och tjänster blir inte utförda och därmed går även staten miste om inkomster.

Två motioner avser *familjehemsföräldrar*. I motion A312 av *Raimo Pärssinen m.fl. (s)* framhålls att uppdraget är viktigt och bör vara överhoppningsbar tid i försäkringen. *Magdalena Andersson (m)* anser i motion A202 att uppdraget som familjehemsförälder måste godkännas som arbete med rätt till trygghet t.ex. i arbetslöshetsförsäkringen.

I motion A329 av *Kurt Kvarnström och Carin Runeson (s)* framhålls att personer med tre fjärdedels sjukersättning har svårt hitta arbete på 25 %, särskilt om de måste byta arbete. Trots att de kanske har tillhört en arbetslöshetskassa i många år har de inte rätt till någon ersättning. Motionärerna anser att den regel om rätt till arbete på Samhall som infördes för ett par år sedan inte fungerar för de flesta eftersom Samhall inte anställer och inte heller finns på så många orter. Om restarbetsförmågan verkligen ska kunna tas till vara måste arbetslöshetsförsäkringens regler ses över.

Utskottet vill när det gäller *s.k. egenanställda* hänvisa till utredningen Trygghetssystemen för företagare (dir. 2006:37). Utredningen har sin bakgrund bl.a. i ett tillkännagivande av riksdagen till regeringen om företagares rätt till a-kassa i enlighet med en reservation (m, fp, kd, c, mp) till arbetsmarknadsutskottets betänkande 2004/05:AU6. Enligt tillkännagivandet är småföretagarnas intressen dåligt tillvaratagna i det sociala försäkringssystemet. I utredningsdirektiven nämns medlemmar i personal- och arbetskooperativ särskilt. Det är oklart om dessa ska betraktas som företagare eller inte, vilket har betydelse för deras möjligheter till arbetslöshetsersättning. Regeringen säger sig nu vilja utforma ett trygghetssystem som inte hindrar människor från att förverkliga sina idéer och konstaterar i budgetpropositionen att de offentliga trygghetssystemen i dag är utformade för anställda och därför i vissa lägen missgynnar företagare (prop. 2006/07:1, volym 11, utgiftsområde 24 Näringsliv). Det är därför angeläget att förändra reglerna till företagarnas fördel. Enligt budgetpropositionen kommer utredningen att få tilläggsdirektiv för att säkerställa att regeringens ambitioner på området avspeglas i utredningens arbete. Utskottet anser att utredningen bör avvaktas och förutsätter att något slags samordning kommer att ske mellan denna utredning och den aviserade utredningen om en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Motion A249 (c) avstyrks.

Utskottet kan konstatera att frågan om *familjehemsföräldrars ställning* i arbetslöshetsförsäkringen behandlats i utskottet åtskilliga gånger genom åren, senast i betänkande 2005/06:AU5. Utskottet hänvisade då till vad som sagts i ett utredningsbetänkande, *Källan till en chans – Nationell handlingsplan för den sociala barn- och ungdomsvården* (SOU 2005:81), om att villkoren i bl.a. arbetslöshetsförsäkringen inte är utformade efter familjehemsföräldrars förutsättningar. Utskottet kan instämma i detta och vill nu tillägga att det är angeläget att uppdraget som familjehemsförälder uppmuntras och stöds på olika sätt och att förutsättningar skapas för att personer ska kunna ta på sig det ansvar som uppdraget innebär. Därmed är inte sagt att lösningen ligger i att anpassa reglerna i dagens arbetslöshetsförsäkring. Det finns anledning att avvakta både den nyssnämnda utredningen om trygghetssystemen för företagare, som också ska överväga uppdragstagarnas ställning i arbetslöshetsförsäkringen, och den av regeringen aviserade utredningen om en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Enligt den bedömning som regeringen redovisar i budgetpropositionen (prop. 2006/07:1, volym 7, utgiftsområde 13) ska en sådan försäkring omfatta alla som förvärvsarbetar. Motionerna A312 (s) och A202 (m) avstyrks.

Även frågan om *deltidssjukskrivning* och a-kassa behandlades i det förutnämnda utskottsbetänkandet 2005/06:AU5. Ett grundvillkor i 9 § ALF för att ha rätt till ersättning vid arbetslöshet är att personen är oförhindrad att åta sig arbete minst 3 timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar per vecka. Det lär inte råda något tvivel om att det kan vara svårt för en person med tre fjärdedels sjukpenning att finna en anställning för den resterande delen. Sedan 1999 finns ett särskilt försäkringsstöd, lagen (1998:1755) om särskilda insatser för personer med tre fjärdedels sjukersättning eller aktivitetsersättning, för att finansiera ersättning som utbetalas till arbetsgivare som anställer personer som står till arbetsmarknadens förfogande med avseende på en arbetsförmåga på 25 %. Det är i första hand fråga om ersättning för anställning på den ordinarie arbetsmarknaden, eventuellt med hjälp av lönebidrag. Om inte detta kan ske inom sex månader, ska berörda personer kunna beredas anställning vid Samhall. Enligt den redovisning som finns i budgetpropositionen (prop. 2006/07:1, volym 6, utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp) har utgifterna för detta särskilda stöd ökat successivt sedan det infördes, och ytterligare ökning förväntas under de närmast kommande åren. Utskottet anser att situationen för denna grupp i första hand måste lösas utanför arbetslöshetsförsäkringens ram. Enligt utskottets mening måste inriktningen vara att öka denna grupps möjlighet att få en anställning som motsvarar den återstående arbetsförmågan, inte att t.ex. sänka det krav på arbete som förutsätts för att en person ska ha rätt till arbetslöshetsersättning vid arbetslöshet. Liksom i förra årets utskottsbetänkande om arbetslöshetsförsäkringen vill utskottet också hänvisa till vikten av ökad samverkan mellan olika aktörer på området. Motion A329 (s) avstyrks.

Skyldigheten att godta arbete i annat land

Motionen och utskottets ställningstagande

Allan Widman och Ulf Nilsson (fp) anser i motion A279 att skyldigheten att söka och ta arbete bör utsträckas till annat skandinaviskt land. Motionen utgår från förhållandena i Skåne, och motionärerna pekar på att sysselsättningen i många kommuner ligger under riksnittet trots infrastruktursatsningar och snabbt växande befolkning. Motionärerna betonar individernas eget ansvar och hänvisar till att arbetssökande är skyldiga att anta ett arbete inom landet även om det är flera timmars pendlingsavstånd. Denna skyldighet bör gälla även arbeten i andra skandinaviska länder för att inte jobbchanser ska gå förlorade. Enligt motionen är förhållandena i fråga om arbetsrätt och social trygghet i allt väsentligt likvärdiga mellan länderna.

Utskottet kan konstatera att frågan om en person varit skyldig att acceptera arbete i ett nordiskt grannland prövats av Kammarrätten i Stockholm (mål 5117-04) som fann att en person som bor i gränstrakterna till ett annat nordiskt land inte hade giltigt skäl att tacka nej till ett erbjudet arbete i grannlandet om villkoren i övrigt är tillfredsställande. Domen är överklagad till Regeringsrätten, som ännu inte beslutat om prövningstillstånd ska beviljas. Utskottet anser att rättsläget bör klarläggas innan eventuella överväganden görs om det finns behov av regeländringar. Motion A279 avstyrks.

Överhoppningsbar tid m.m.

Motionerna och utskottets ställningstagande

Utskottet har i det föregående tillstyrkt regeringens förslag att förkorta den s.k. överhoppningsbara tiden enligt 16 och 17 §§ lagen om arbetslöshetsförsäkring från sju till, som huvudregel, fem år.

I motion A326 yrkar Kurt Kvarnström och Anneli Särnblad (s) att begränsningen tas bort. De anser att begränsningen är onödig.

Av ställningstagandet med anledning av propositionen följer att *utskottet* inte kan ställa sig bakom motionen, som alltså avstyrks.

Partimotion Ub255 yrkande 8 (mp) gäller högskolan och arbetsmarknaden. Studerande som arbetat innan de påbörjade sina studier kan ha rätt till ersättning på sommaren, om de har kvar ersättningsdagar som de tidigare kvalificerat sig för. I dag kan personer som kvalificerat sig behålla ersättningsperioden genom att stämpla en period varje år för att inte bli av med sina a-kassedagar, trots att de kanske inte behöver. Den tid om ett år som ersättningen kan vara vilande i detta sammanhang, ”överhoppningsbara tiden” enligt motionen, bör i stället förlängas till tre år under förutsättning av heltidsstudier.

Utskottet utgår från att motionen syftar på regeln i 23 § tredje stycket ALF. Enligt huvudregeln i paragrafens första stycke har en person som påbörjat en ersättningsperiod men vars arbetslöshet upphör före ersättningsperiodens slut rätt till återstående dagar av perioden vid ny arbetslöshet, även utan att då uppfylla ett arbetsvillkor. Förutsättningen är enligt tredje stycket att det inte förflutit en sammanhängande tid av tolv månader sedan den sökande senast fick ersättning. I den tiden räknas inte s.k. överhoppningsbar tid enligt 16 och 17 §§.

Den ambition som proposition 15 ger uttryck för är att försäkringens anknytning till arbetsmarknaden ska stärkas. Enligt utskottets mening kan det närmast ses som ett missbruk av försäkringen om studenter, som det uttrycks i motionen, ”stämplar en period...trots att de kanske inte behöver”. Ersättningsrätt förutsätter generellt att en person faktiskt står till arbetsmarknadens förfogande och aktivt söker arbete. Utskottet kan inte ställa sig bakom motionens förslag att förlänga tolv månadersregeln i 23 § utan vill i stället hänvisa till reglerna om överhoppningsbar tid. Den som arbetat före studierna och därefter bedriver studier på heltid och är 25 år kan efter att ha avslutat studierna kvalificera sig med stöd av reglerna om överhoppningsbar tid ända upp till fem år efter arbetet i fråga. Även den som arbetar under ferierna i tillräcklig utsträckning kan uppfylla ett arbetsvillkor. Utskottet vill i sammanhanget också hänvisa till att regeringen i budgetpropositionen aviserat att rätten till arbetslöshetsersättning under ferieuppehåll ska avskaffas (prop. 2006/07:1, volym 7, utgiftsområde 13). Ett motiv är att arbetslöshetsförsäkringen ska vara en omställningsförsäkring vid arbetslöshet. Motion Ub255 yrkande 8 (mp) avstyrks.

Inträdeskrav i försäkringen och indexering av dagpenning

Motionerna och utskottets ställningstagande

34 § LAK reglerar vem som har rätt att vara medlem i en arbetslöshetskassa. Rätt till medlemskap har den som uppfyller kravet i kassans stadgar om arbete inom verksamhetsområdet. Medlemskap får bara beviljas den som under en sammanhängande period av fem veckor under minst fyra veckor har förvärvat arbetat i genomsnitt minst 17 timmar per vecka och fortfarande arbetar i minst denna omfattning. Syftet med regeln är att vidmakthålla kravet att endast personer som har tillräcklig anknytning till arbetsmarknaden ska omfattas av försäkringen.

Vänsterpartiet vill enligt sina parti- respektive kommittémotioner A236 yrkande 10, A270 yrkande 23 och A346 yrkande 2 att inträdeskravet enligt 34 § LAK avskaffas. Enligt partiet leder kravet till strukturell diskriminering av dem som har hög andel deltidsanställningar och tillfälliga anställningar, dvs. unga personer, kvinnor och invandrare. Parallellt med arbetet för att minska andelen deltids- och visstidsanställningar bör regel-

verket för arbetslöshetsförsäkringen ses över. I motion A270 yrkande 23 efterlyser partiet en översyn av inträdesvillkoret från diskrimineringssynpunkt.

Utskottet kan konstatera att frågan om att slopa inträdeskravet har behandlats flera gånger genom åren, senast i betänkande 2005/06:AU5. Utskottets principiella inställning har varit att ansträngningar i första hand bör göras för att de personer som det är fråga om ska få fastare anknytning till arbetsmarknaden. Utskottet står fast vid detta. Den reform som nu genomförs av riksdagen och regeringen syftar i sin olika delar till att uppmuntra och premiera arbete. Utskottet är inte berett att förorda att det nuvarande inträdeskravet slopas. I sammanhanget noterar utskottet den kommande utredning som ska överväga och föreslå formerna för en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Utskottet utgår från att utredningen också får ta ställning till vilka krav i fråga om anknytning till arbetsmarknaden som ska ställas för att omfattas av försäkringen. Detta arbete bör inte föregripas. Utskottet avstyrker motionerna A236 yrkande 10 (v), A270 yrkande 23 (v) och A346 yrkande 2 (v).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Avslag på propositionen m.m., punkt 1 (s, v, mp)

av Sven-Erik Österberg (s), Sylvia Lindgren (s), Lars Lilja (s), Luciano Astudillo (s), Josefin Brink (v), Ann-Christin Ahlberg (s), Ulf Holm (mp) och Patrik Björck (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om (fyll i). Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:A1, 2006/07:A2, 2006/07:A3, 2006/07:A4, 2006/07:A5, 2006/07:A6, 2006/07:A7, 2006/07:A8, 2006/07:A9, 2006/07:A10, 2006/07:A11, 2006/07:A12, 2006/07:A13, 2006/07:A14, 2006/07:A15, 2006/07:A16, 2006/07:A17, 2006/07:A18 yrkandena 1 och 2 samt 2006/07:A19 och avslår motionerna 2006/07:Fi244 yrkandena 24 och 29, 2006/07:A255, 2006/07:A258, 2006/07:A271 yrkandena 9 och 11, 2006/07:A299, 2006/07:A322, 2006/07:A331, 2006/07:A337, 2006/07:A346 yrkandena 3–6, 2006/07:A347 yrkande 2 och 2006/07:A348 yrkande 7.

Ställningstagande

Vi yrkar avslag på propositionen i dess helhet.

Vår kritik riktar sig både mot förslagen i stort och mot dess enskilda delar. Vi är också mycket kritiska mot beredningen av ärendet.

Den *generella kritiken* mot propositionen kan sammanfattas enligt följande. De förslag till förändringar av försäkringen som den moderatledda regeringen lagt fram driver utvecklingen åt helt fel håll. Den svenska arbetsmarknaden har hittills kännetecknats av förändringsbenägenhet och flexibilitet. En förklaring har varit att arbetstagare i Sverige har kunnat känna trygghet i omställningen med en bra arbetslöshetsförsäkring. Med ersättningar på en rimlig nivå blir människor beredda att gå från det gamla till det nya. Med försämrade ersättningar ökar otryggheten, vilket leder till en försvagad omställningsförmåga i den svenska ekonomin.

Regeringens förslag medför en dyrare och mer orättvis försäkring. Förslagen innebär rakt igenom försämringar för såväl arbetstagare som arbetslösa. Färre kommer att omfattas av försäkringen samtidigt som riskerna

och kostnaderna övervältras på enskilda. Människor kommer att bli utförsäkrade i högre grad och många kommer att hamna i en ekonomiskt mycket utsatt situation. Fler kommer att behöva försörjningsstöd från kommunerna. Sveriges kommuner och landsting (SKL) anser att det är svårt att uppskatta hur detta kommer att belasta kommunernas budgetar, men gör bedömningen att de ändrade ersättningsreglerna och det slopade studerandevillkoret medför utgiftsökningar i storleksordningen 500 miljoner kronor.

Regeringen menar att ”det ska löna sig att arbeta” och utgår därmed från att det i dag lönar sig att vara arbetslös och att arbetslösheten beror på att människor är lata och på ett kalkylerande sätt väger fördelarna med att uppbära försäkring mot fördelarna av att arbeta. Huvudorsaken till arbetslöshet är dock brist på arbetstillfällen. Redan propositionens rubrik, ”En arbetslöshetsförsäkring för arbete”, vittnar om regeringens felaktiga synsätt, som om det var utformningen av försäkringen som avgjorde mängden arbetstillfällen. Regeringspolitiken leder inte till fler jobb utan till fler öppet arbetslösa.

Det är allvarligt nog att förslagen drabbar många redan utsatta personer som får en försämrad levnadsstandard, men de samhälleliga effekterna på sikt är minst lika allvarliga. Det blir en kraftig press nedåt på de lägsta lönerna. Så småningom kommer en låglönemarknad att växa fram. Försäkringarna leder till minskade skatteintäkter. Det blir ett efterfrågebortfall för dem som redan har små inkomster både genom de lägre ersättningsnivåerna och genom pressen nedåt på lönerna.

Till detta kommer att personer med begränsade ekonomiska resurser finner skäl att lämna a-kassan. Avgiften mångdubblas samtidigt som avdragsrätten för a-kasseavgiften och medlemsavgiften i fackföreningen slopas. Regeringens s.k. jobbskatteavdrag kompenserar inte alla och gynnar framför allt främst personer med höga inkomster. Många av dem som ser sig tvingade att lämna a-kassan kan vara de som har störst behov av det skydd som försäkringen ger. Andra med en trygg situation på arbetsmarknaden kanske lämnar a-kassan och söker sig till privata lösningar. Bördorna blir större på dem som är kvar. Finansieringen försämras och försäkringens legitimitet och trovärdighet blir allt svagare. När medlemsantalet minskar försvagas den fackliga styrkan. Det blir en ond cirkel. Med svagare fackliga organisationer förskjuts maktbalansen på arbetsmarknaden. Den svenska modellen med relativt jämnstarka parter undermineras.

Särskilt allvarligt är att förslagen inte är neutrala från jämställdhetssynpunkt. Regeringen medger i och för sig detta men vidhåller sina förslag trots kritiken. Den sammantagna effekten är att kvinnor kommer att drabbas betydligt hårdare än män. Flera av regeländringarna – vi återkommer till detta nedan – slår oproportionerligt hårt mot gruppen kvinnor eftersom kvinnor oftare än män är hänvisade till tillfälliga anställningar, deltidsanställningar och låga löner. Även pressen nedåt på lägstalönerna drabbar

främst kvinnor. De strukturella löneskillnader som redan finns blir än större. Inte bara kvinnor utan andra med svag ställning på arbetsmarknaden kommer att drabbas. Det gäller bl.a. invandrade och unga personer.

Försämringarna i försäkringen genomförs samtidigt som den aktiva arbetsmarknadspolitiken rustas ned. Volymen av arbetsmarknadsåtgärder minskar och flera slag av program slopas, trots att de visat sig framgångsrika. Arbetsmarknadsutbildningen skärs ned när människor i stället skulle behöva rustas för de nya jobb som växer fram och när det också kommer tecken på en ökande brist på arbetskraft som har de efterfrågade kvalifikationerna. Personer med s.k. Gröna jobb varslas om uppsägning i stor skala. Förberedande utbildningar som visat sig framgångsrika upphör. Detta är bara några exempel.

I fråga om förslagets enskilda delar vill vi framföra följande.

Skärpningen av *arbetsvillkoret*, som innebär att kravet ökar från 70 till 80 timmars arbete per månad, är ett exempel på hur förslagen särskilt drabbar kvinnor som i betydligt högre grad än män är deltidsarbetande. Personer med s.k. kort deltid, dvs. mindre än 19 timmar per vecka, kommer att ha svårt att över huvud taget kvalificera sig. Personer med längre deltid än så kan få problem om de tvingas vara hemma på grund av sjukdom eller för vård av sjukt barn eller anhörig. Tidsbegränsat anställda får generellt en ännu mer osäker ställning. Förslaget kommer även att slå mot studenter som försöker etablera sig. De strukturella problem som finns på arbetsmarknaden kommer att fördjupas ytterligare. Andra grupper som drabbas är kulturarbetare, som trots att de är etablerade kan ha så oregelbundna arbetsförhållanden att de får svårt att uppfylla arbetsvillkoret. Innan mer generella lösningar finns för denna grupp måste arbetslöshetsförsäkringen finnas kvar i sin nuvarande form. Förslaget om ett skärpt arbetsvillkor väcker också frågan hur en obligatorisk försäkring, som enligt regeringen ska omfatta alla som förvärvsarbetar, ska konstrueras.

Enligt vår mening är reglerna om *överhoppningsbar tid* en viktig del av försäkringen. Den nuvarande tidsgränsen på sju år är rimlig. Den föreslagna förkortningen till fem år kommer främst att drabba personer som satsar på långa utbildningar, som kombinerar utbildning med familjebildning och personer med rehabiliteringsbehov. Det missgynnar även kvinnor som får barn under utbildningstiden. Det faktum att kvinnor tar ut den absolut största delen av föräldraledigheten leder också till att de drabbas i högre grad än män av en förkortad tid. Regeln om överhoppningsbar tid kan även innebära en uppmuntran för den som varit frånvarande länge på grund av sjukdom att söka sig tillbaka till arbetsmarknaden. Försämringen lär knappast innebära någon större besparing men betyder mycket för den som berörs.

Studerandevillkoret är en viktig del av försäkringen och arbetsmarknadspolitiken. Om studerandevillkoret tas bort blir det en större risk att lämna en anställning för att skaffa sig en utbildning, vilket gör att försäkringens roll som omställningsförsäkring minskar. Som vi redan pekat på har

många arbetsgivare problem att finna personer med rätt kompetens för de lediga arbetena. Studerandevillkoret är viktigt även av andra skäl. Redan i dag är det många nytutexaminerade akademiker som har problem att få arbete. Om möjligheten att kvalificera sig för ersättning genom studier tas bort kommer många att bli hänvisade till försörjningsstöd, vilket även SKL framhållit. Alternativt kommer personer som efter studierna hamnar i arbetslöshet att vara beroende av ekonomiskt bistånd från föräldrarna. I förlängningen kan detta leda till att den sociala snedrekryteringen till högre studier ökar. Vi konstaterar också att förslagens konsekvenser för jämställdheten inte är belysta i propositionen.

De *sänkta ersättningsnivåerna* innebär att personer vid ikraftträdandet direkt kan behöva gå från 80 till 65 % i ersättning. Sänkta ersättningsnivåer drabbar särskilt personer med låg inkomst, dvs. de som i dag har en faktisk ersättning på 80 % av den tidigare förvärvsinkomsten. Behovet av försörjningsstöd kommer att öka. Enligt reglerna ska en arbetslös vara beredd att ta ett arbete som ligger 10 % under arbetslöshetsersättningen. En heltidsarbetande undersköterska med ca 20 000 kr i månaden inklusive OB-ersättning kommer efter 300 ersättningsdagar att ha en ersättning på 13 000 kr och måste då vara beredd att acceptera ett arbete med 11 700 kr i månaden. Regeringens syfte står helt klart. Det ska skapas en låglöne-marknad. Att koppla ersättningsrätten till familjeförhållanden är dessutom helt främmande för försäkringens grundprinciper om samband med förvärvsinkomster och anknytning till arbetsmarknaden. Regelns utformning är dessutom svårbegriplig eftersom den enbart tar sikte på den omständigheten att någon är förälder till barn under 18 år, inte på faktisk vårdnad eller försörjningsbörd, vilket skulle ha varit något mer relevant i sammanhanget.

Begreppet *normalarbetstid* framstår som tekniskt men sättet att beräkna normalarbetstiden har stor inverkan på den faktiska ersättningen. Den förändring som nu genomförs och som innebär att allt arbete under ramtiden om 12 månader ska beaktas får särskilt negativa effekter för personer som är deltids- och visstidsanställda, dvs. kvinnor, unga och invandrade. Den som bara arbetat sex månader under året, t.ex. säsongsarbetare, får halverad ersättning jämfört med i dag. Som framhållits av företrädare för kulturarbetarna kan ersättningen för många i den yrkesgruppen bli betydligt lägre. Redan existerande strukturella orättvisor förstärks.

Med den *förhöjda finansieringsavgiften* tänker sig regeringen att få in 10 miljarder kronor till statskassan för 2007. Detta ska delfinansiera det s.k. jobbskatteavdraget som, vad än regeringen säger, kommer att betyda mest för dem som redan tjänar bra. Det blir en kraftigt höjd avgift för alla. Man kan befara att de som inte har råd med både a-kasseavgiften och fackföreningsavgiften kommer att avveckla sitt medlemskap. Effekten kan bli att stora grupper lämnar fackförbunden som då försvagas. Enligt en Sifo-undersökning som LO-tidningen beställt överväger var tionde fackföreningsmedlem, mer än 300 000 personer, att lämna facket efter avgiftshöjningen vid årsskiftet. Undersökningen visar att det framför allt är yngre personer

och låginkomsttagare som överväger att lämna facket av rent ekonomiska skäl. Det kommer att resultera i en maktförskjutning mellan parterna på arbetsmarknaden.

Även detta förslag drabbar i högre grad kvinnor negativt eftersom deltidarbetslösa enligt reglerna får betala full avgift. Bestämmelserna bygger på en helt speciell definition av begreppet arbetslös som inte används i något annat sammanhang. Förslaget kan även bli kontraproduktivt. Lagrådet pekar i sitt yttrande på slående tröskeeffekter. Vi konstaterar att en arbetslös som accepterar ett arbete på ett par timmar ska betala den förhöjda finansieringsavgiften. Det kan givetvis bli ett ekonomiskt incitament att avstå från det erbjudna arbetet, i varje fall om detta inte leder till att akassan beslutar om nedsättning av ersättningen enligt 45a § lagen om arbetslöshetsförsäkring. Enligt den regeln ska ersättningen sättas ned med 25 % under 40 ersättningsdagar om sökanden avvisar ett erbjudet lämpligt arbete utan godtagbart skäl.

Vi kan till sist konstatera att ett syfte med den förhöjda avgiften är att en högre arbetslöshetsrisk ska synliggöras genom en högre egenfinansiering och genom att avgifterna till kassorna tydligt ska variera med arbetslösheten. Innebörden av propositionen är att kopplingen mellan fackförbund och arbetslöshetskassa ska ge förbundet incitament att medverka till att arbetslösheten hålls tillbaka genom att lönerna hålls nere. När man ser hur de föreslagna reglerna utfaller kan man ställa sig frågan om ens regeringen själv tror på sina teorier. Enligt det exempel som finns i propositionen leder en arbetslöshet som är ca åtta gånger större än i en annan kassa – uttryckt som utbetalning per medlem och år – till en förhöjd avgift som är ca 30 % högre än i den andra kassan. Denna i sammanhanget tämligen begränsade skillnad i förhöjd avgift mellan två kassor som har helt olika förhållanden åstadkommer man genom ytterligt komplicerade lagregler som dessutom kommer att sluka stora administrativa resurser med granskning månad för månad av enskildas faktiska förhållanden. Detta är inte rimligt.

Slutligen vill vi anföra följande om *beredningen* av förslagen i proposition 15. Regeringen föreslår en omläggning av politiken som man säger sig ha gått till val på och därför har mandat att genomföra. Regeringen är i sin fulla demokratiska rätt att föreslå de reformer som man anser är befogade. Det är vår uppgift som opposition att reagera och argumentera mot framlagda förslag. I de demokratiska spelreglerna ingår dock, och ska ingå, att de förslag som en regering lägger fram ska vara väl beredda. Att det som ett led i beredningen av regeringsärenden i stor utsträckning inhämtas yttrande från myndigheter, organisationer och andra enskilda samman slutningar är, som det sägs i förarbetena till regeringsformen, ”ett karakteristiskt och betydelsefullt inslag i svensk politisk beslutsprocess”. Enligt vår uppfattning framstår det som särskilt angeläget med en omsorgsfull beredning när det är fråga om förslag som har stora konsekvenser för enskilda. Arbetslöshetsförsäkringen omfattar 3,8 miljoner personer och

hundratusentals av dem uppbär ersättning varje år. Många är beroende av försäkringen för sin försörjning. Det är ett komplicerat regelverk som i princip behärskas till fullo bara av personer som på olika sätt kommer i nära och frekvent kontakt med systemet. Redan dessa förhållanden talar för att viktigare förändringar av försäkringen alltid bör föregås av ett omsorgsfullt remissförfarande där de berörda ges praktiska möjligheter att analysera förslagen och deras konsekvenser och att framföra sina synpunkter. Ska en remissomgång fylla en verklig funktion måste det också ges utrymme för regeringen att överväga det som framkommit där.

De nu framlagda förslagen är såvitt vi kan bedöma de största förändringarna i ett slag i försäkringens historia. De har betydande ekonomiska effekter för enskilda och på en samhällelig nivå. I stora delar har inte de samhällsekonomiska konsekvenserna analyserats. Förändringarna har inte föregåtts av något sedvanligt utredningsarbete. Berörda instanser har visserligen fått tillfälle att lämna synpunkter vid s.k. remissmöten, men den tid som stått till förfogande har varit exceptionellt kort. Det har framförts mycket stark kritik i remissvaren. Även statliga organ hör till kritikerna. Endast den del som avser förändringar i lagen om arbetslöshetskassor har granskats av Lagrådet. Vi kan i och för sig hålla med Lagrådet om att kretsen av remissinstanser är vid och till synes väl avvägd. En bristfällig beredning ursäktas emellertid inte av en nyvald regerings allmänna intresse av att valresultatet så snart som möjligt får genomslag i den förda politiken. En önskan från rent politiska utgångspunkter om snabbt genomslag för den politik man vill genomföra lär vara utmärkande inte bara för en nyvald regering. Det demokratiska systemet innebär dock, och ska så göra, en viss tröghet i processen. Med en omsorgsfull beredning värd namnet ökar kvaliteten i lagstiftningsarbetet. Behövliga konsekvensanalyser kan genomföras och alternativa lösningar övervägas. Inte heller att en lagstiftning möjligen har provisorisk karaktär ursäktar enligt vår mening att beredningen försummas när det är fråga om ett ärende av detta slag.

Det vilar ett tungt ansvar på den borgerliga regeringen om den force-rade beredningen leder till problem i den praktiska hanteringen efter ikraftträdandet, något som i slutänden drabbar enskilda personer.

Vi anser *sammanfattningsvis* att regeringens proposition 2006/07:15 bör avslås av riksdagen. Detta innebär att motionerna A2 (s), A18 (v) och A19 (mp) bör bifallas liksom övriga följdmotioner med avslagsyrkanden. Ställningstagandet innebär även att de motioner som väckts under den allmänna motionstiden med kritiska synpunkter på de förslag som då aviserats i budgetpropositionen bör bifallas.

2. Studenters ersättningsrätt, punkt 8 (mp)

av Ulf Holm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ub255 yrkande 8.

Ställningstagande

Akademisk utbildning är långt ifrån en garanti för att få arbete. Arbetslösheten bland akademiker är hög. Nästan alla studenter är arbetslösa under en period efter att studierna avslutats. Det är också svårt för många att hitta ett arbete för att klara försörjningen under sommarmånaderna. I dessa sammanhang är det enligt Miljöpartiets uppfattning viktigt att det finns en trygghet i socialförsäkringssystemen.

Arbetslöshetsförsäkringen är, liksom alla socialförsäkringar, uppbyggd efter förutsättningen att det normala är att man försörjer sig genom förvärvsarbete. Situationen för studerande skiljer sig därför en del från normen.

Studerande som arbetat innan de påbörjade sina studier kan ha rätt till ersättning på sommaren om de har kvar ersättningsdagar som de tidigare kvalificerat sig för. Den tid som ersättningen kan vara vilande är ett år. Under förutsättning att studenten tar ut ersättning några dagar varje år kan alltså ersättningsperioden behållas. Det gör att en del studenter stämplar en period varje år för att inte bli av med sina a-kassedagar, trots att de kanske inte behöver.

Miljöpartiet anser att möjligheten att ändra reglerna bör utredas, så att den tid som man kan ha ersättningsrätten vilande förlängs till tre år, detta under förutsättning att den sökande under tiden bedrivit studier på heltid.

Regeringen bör återkomma med ett lagförslag i enlighet med detta. Jag anser att motion Ub255 yrkande 8 bör bifallas av riksdagen.

3. Inträdeskrav, punkt 9 (v)

av Josefin Brink (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:A236 yrkande 10, 2006/07:A270 yrkande 23 och 2006/07:A346 yrkande 2.

Ställningstagande

Arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring som bygger på anställning och inkomstbortfallsprincipen. Den består av grundförsäkring och inkomstbortfallsförsäkring. Principen utgår från tanken om allas rätt till arbete. Baksidan av detta är att personer som har svårt att komma in på arbetsmarknaden också har svårt att komma in i trygghetssystemen. Enligt lagen om arbetslöshetskassor måste man ha arbetat minst 17 timmar i veckan i 4 veckor under en 5-veckorsperiod för att man överhuvudtaget ska kunna bli medlem i en a-kassa.

För den som har ett fast heltidsjobb är det inga problem att uppfylla inträdeskrav och arbetsvillkor. Däremot är det svårt för deltidsarbetande och för dem som har olika former av tillfälliga anställningar. Antalet tillfälliga anställningar och s.k. timanställningar har ökat kraftigt de senaste åren. Eftersom det är unga, kvinnor och invandrare som har högst andel både deltids och tillfälliga anställningar blir resultatet att gällande regelsystem verkar strukturellt diskriminerande mot dessa grupper. Bland annat TCO har påpekat att det särskilda inträdeskravet kan ses som en diskriminering av deltidsanställda i strid mot EG:s deltidsdirektiv. Detta direktiv är nu också lag i Sverige. Vänsterpartiet vill också peka på studier som visar att var man är född och hur länge man har bott i Sverige är avgörande faktorer för om man ska kunna uppfylla det arbetsvillkor som berättigar till a-kassa.

Vänsterpartiet anser att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över inträdeskraven i arbetslöshetsersättningen och dess konsekvenser för invandrare och komma med förslag till förändring som undanröjer diskriminering av korttids- och deltidsanställda. De befintliga kvalifikationskraven för att bli medlem i en a-kassa enligt lagen om arbetslöshetskassor bör snarast avskaffas. Regeringen bör återkomma med ett förslag om detta.

Detta innebär att jag anser att motionerna A236 yrkande 10, A270 yrkande 23 och A346 yrkande 2 bör bifallas.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2006/07:15 En arbetslöshetsförsäkring för arbete:

1. Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
2. Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2006:6) om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
3. Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Följdmotioner

2006/07:A1 av Kristina Zakrisson m.fl. (s):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2006/07:15 En arbetslöshetsförsäkring för arbete.

2006/07:A2 av Sven-Erik Österberg m.fl. (s):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2006/07:15 En arbetslöshetsförsäkring för arbete.

2006/07:A3 av Margareta Israelsson m.fl. (s):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2006/07:15 En arbetslöshetsförsäkring för arbete.

2006/07:A4 av Eva-Lena Jansson m.fl. (s):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2006/07:15 En arbetslöshetsförsäkring för arbete.

2006/07:A5 av Margareta Israelsson m.fl. (s):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2006/07:15 En arbetslöshetsförsäkring för arbete.

2006/07:A6 av Göte Wahlström m.fl. (s):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2006/07:15 En arbetslöshetsförsäkring för arbete.

2006/07:A7 av Krister Örnfjäder m.fl. (s):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2006/07:15 En arbetslöshetsförsäkring för arbete.

2006/07:A8 av Christer Engelhardt (s):

Riksdagen avslår regeringens förslag om ändringar i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

2006/07:A9 av Michael Hagberg och Fredrik Olovsson (båda s):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2006/07:15 En arbetslöshetsförsäkring för arbete.

2006/07:A10 av Thomas Östros och Mats Berglind (båda s):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2006/07:15 En arbetslöshetsförsäkring för arbete.

2006/07:A11 av Hans Stenberg m.fl. (s):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2006/07:15 En arbetslöshetsförsäkring för arbete.

2006/07:A12 av Alf Eriksson m.fl. (s):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2006/07:15 En arbetslöshetsförsäkring för arbete.

2006/07:A13 av Christina Axelsson och Sonia Karlsson (båda s):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2006/07:15 En arbetslöshetsförsäkring för arbete.

2006/07:A14 av Siw Wittgren-Ahl m.fl. (s):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2006/07:15 En arbetslöshetsförsäkring för arbete.

2006/07:A15 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2006/07:15 En arbetslöshetsförsäkring för arbete.

2006/07:A16 av Agneta Gille och Laila Bjurling (båda s):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2006/07:15 En arbetslöshetsförsäkring för arbete.

2006/07:A17 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2006/07:15 En arbetslöshetsförsäkring för arbete.

2006/07:A18 av Josefin Brink m.fl. (v):

1. Riksdagen avslår regeringens proposition 2006/07:15 En arbetslöshetsförsäkring för arbete.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör behandla genomgripande förändringar i sedvanlig ordning genom utredning med konsekvensanalys av de föreslagna förändringarna samt sedvanligt remissförfarande.

2006/07:A19 av Ulf Holm m.fl. (mp):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2006/07:15 En arbetslöshetsförsäkring för arbete.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006

2006/07:Fi244 av Göran Persson i Stjärnhov m.fl. (s):

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om egenfinansiering, obligatorium, ersättningsförändringar och förändringar i dagpenningen av arbetslöshetsförsäkringen.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sänkningen av taket i arbetslöshetsförsäkringen från 730 kr per dag till 680 kr.

2006/07:Ub255 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att studenter ska kunna ha sin arbetslöshetsersättning vilande under tre år, under förutsättning att de studerar heltid.

2006/07:A202 av Magdalena Andersson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om uppdraget som familjehemsförälder.

2006/07:A236 av Josefin Brink m.fl. (v):

10. Riksdagen begär att regeringen snarast kommer med förslag till beslut om att slopa kvalifikationskravet för medlemskap i arbetslöshetskassa enligt 34 § lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

2006/07:A249 av Anders Åkesson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över villkoren i arbetslöshetsförsäkringen för egenanställda.

2006/07:A255 av Margareta Israelsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den utsatta situationen på arbetsmarknaden för yrkesverksamma inom kultursektorn och hur de drabbas av försämrade villkor i arbetslöshetsförsäkringen.

2006/07:A258 av Christer Adelsbo och Göran Persson i Simrishamn (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen ska dra tillbaka sina förslag om försämringar i a-kassan.

2006/07:A270 av Lars Ohly m.fl. (v):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning med uppgift att se över inträdeskraven i arbetslöshetsersättningen, dess konsekvenser för invandrade samt lägga fram förslag till förändring som undanröjer diskriminering av korttids- och deltidsanställda.

2006/07:A271 av Veronica Palm m.fl. (s):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om höjning av a-kasseavgiften.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sänkt a-kassenivå, sänkt tak i a-kassan och försämrad beräkningsgrund för uttag av a-kassan.

2006/07:A279 av Allan Widman och Ulf Nilsson (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skyldigheten att söka och ta arbete i annat skandinaviskt land.

2006/07:A299 av Claes-Göran Brandin m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att höja den högsta ersättningen med 200 kr och att den procentuella ersättningen från a-kassan bibehålls på nuvarande nivå.

2006/07:A312 av Raimo Pärssinen m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillämpning av arbetslöshetsförsäkringen.

2006/07:A322 av Carina Ohlsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att säkra utsatta kvinnors ekonomiska situation.

2006/07:A326 av Kurt Kvarnström och Anneli Särnblad (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vissa regler i a-kassan.

2006/07:A329 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätten till a-kasseersättning vid tre fjärdedels sjukersättning.

2006/07:A331 av Agneta Gille m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förändringarna i a-kassan.

2006/07:A337 av Birgitta Eriksson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att analysera vad de föreslagna förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen får för konsekvenser för ensamstående föräldrar.

2006/07:A346 av Lars Ohly m.fl. (v):

2. Riksdagen begär att regeringen ska återkomma med förslag om ett slopande av kravet för medlemskap i arbetslöshetskassa.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att grundbeloppet och den högsta dagpenningen i arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet bör höjas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen tillsätter en utredning om indexering av högsta dagpenning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att beslut bör fattas under den kommande mandatperioden om att ersättningsnivån i arbetslöshetsförsäkringen bör vara densamma under hela ersättningsperioden om 300 dagar.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen ska tillsätta en utredning om konsekvenserna av de aviserade förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen innan en proposition om arbetslöshetsförsäkringen lämnas till riksdagen.

2006/07:A347 av Lars Ohly m.fl. (v):

2. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning om konsekvenserna av de aviserade förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen innan en proposition om arbetslöshetsförsäkringen lämnas till riksdagen.

2006/07:A348 av Ulf Holm m.fl. (mp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inga regelförändringar i arbetslöshetsförsäkringen bör genomföras.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring¹

dels att 18, 19 och 30 a §§ skall upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 18 § skall utgå,

dels att 7, 12, 13 a, 25, 26 och 28 §§ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*7 §²

Ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen lämnas till den som varit medlem i en arbetslöshetskassa under minst tolv månader, under förutsättning att medlemmen efter det senaste inträdet i kassan uppfyllt arbetsvillkoret enligt 12–14 a §§ *eller studerandevillkoret enligt 19 §* (medlemsvillkor).

Ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen lämnas till den som varit medlem i en arbetslöshetskassa under minst tolv månader, under förutsättning att medlemmen efter det senaste inträdet i kassan uppfyllt arbetsvillkoret enligt 12–14 a §§ (medlemsvillkor).

12 §

Rätt till ersättning vid arbetslöshet har sökande som under en ramtid av tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde

1. haft förvärvsarbete i minst 6 månader och utfört arbetet under minst 70 timmar per kalendermånad, eller

2. haft förvärvsarbete i minst 450 timmar under en sammanhängande tid av 6 kalendermånader och utfört arbetet under minst 45 timmar under var och en av dessa månader (arbetsvillkor).

1. haft förvärvsarbete i minst 6 månader och utfört arbetet under minst 80 timmar per kalendermånad, eller

2. haft förvärvsarbete i minst 480 timmar under en sammanhängande tid av 6 kalendermånader och utfört arbetet under minst 50 timmar under var och en av dessa månader (arbetsvillkor).

¹ Senaste lydelse av

18 § 2003:330

19 § 2003:330

30 a § 2003:330.

² Senaste lydelse 2003:330.

För att ha rätt till en inkomstrelaterad ersättning skall den sökande ha uppfyllt arbetsvillkoret efter det senaste inträdet i arbetslöshetskassan. En sökande som omedelbart före inträdet har varit medlem i en annan sådan kassa får för att uppfylla arbetsvillkoret tillgodoräkna sig tid i den kassan.

13 a §³

I den mån det behövs för att uppfylla arbetsvillkoret jämföras med förvärvsarbete även tid då den sökande har fullgjort tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt eller fått föräldrapenningförmån enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, dock tillsammans under högst två kalendermånader.

Vid tillämpning, i fall som avses i första stycket, av 12 § första stycket 2 skall minst 300 av de där angivna 450 timmarna avse förvärvsarbete under minst 4 kalendermånader som har utförts med minst 45 timmar under var och en av dessa månader. Under var och en av de återstående högst 2 månaderna skall sökanden ha utfört förvärvsarbete, fullgjort tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt eller fått föräldrapenningförmån enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring under tid som motsvarar minst 45 timmar.

Vid tillämpning, i fall som avses i första stycket, av 12 § första stycket 2 skall minst 330 av de där angivna 480 timmarna avse förvärvsarbete under minst 4 kalendermånader som har utförts med minst 50 timmar under var och en av dessa månader. Under var och en av de återstående högst 2 månaderna skall sökanden ha utfört förvärvsarbete, fullgjort tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt eller fått föräldrapenningförmån enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring under tid som motsvarar minst 50 timmar.

25 §⁴

Ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen lämnas med ett belopp per dag som är baserat på tidigare förvärvsinkomster (dagpenning i form av inkomstrelaterad ersättning).

Dagpenning i form av inkomstrelaterad ersättning lämnas med högst det belopp som regeringen fastställer och lägst det belopp som bestäms enligt 24 § andra stycket, om inte annat följer av denna lag. *Dagpenning kan under de första 100 dagarna i en ersättningsperiod lämnas med en högre dagpenning än under resterande dagar. Den högsta dagpenningen kan begränsas i tiden för personer som utför deltidsarbete.*

Dagpenning i form av inkomstrelaterad ersättning lämnas med högst det belopp som regeringen fastställer och lägst det belopp som bestäms enligt 24 § andra stycket, om inte annat följer av denna lag.

³ Senaste lydelse 2000:1460.

⁴ Senaste lydelse 2000:1460.

26 §

Om inte annat följer av 25 § andra stycket eller 27 §, lämnas dagpenning med 80 procent av den sökandes dagsförtjänst under normalarbetstiden.

Om inte annat följer av 25 § andra stycket eller 27 §, lämnas dagpenning med ett belopp som motsvarar följande procentsatser av den sökandes dagsförtjänst under normalarbetstiden.

– 80 procent från och med dag 1 till och med dag 200 av ersättningsperioden,

– 70 procent från och med dag 201 till och med dag 300 av ersättningsperioden, och

– 65 procent från och med dag 301 av ersättningsperioden.

För en sökande som dag 300 är förälder till barn under 18 år skall dock sänkningen från 70 till 65 procent ske först från och med dag 451 av ersättningsperioden.

När det bestäms med vilken procentsats ersättning skall lämnas skall dag då en sökande fått aktivitetsstöd enligt förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd jämföras med ersättningsdag enligt denna lag. Därvid beaktas inte dagar före den 1 januari 2007.

28 §⁵

Som normalarbetstid skall gälla den genomsnittliga arbetstiden i det förvärvsarbete som innebär att arbetsvillkoret uppfylls. Om arbetsvillkoret uppfylls genom det arbetsvillkor som anges i 12 § första stycket 1 får, om detta är förmånligare för den sökande, som normalarbetstid gälla den genomsnittliga arbetstiden i allt det förvärvsarbete som utförts under hela ramtiden enligt samma paragraf. Vid denna beräkningsmetod får dock endast månad då den sökande utfört arbete under minst 70 timmar räknas med.

Som normalarbetstid skall gälla den genomsnittliga arbetstiden under hela den i 12 § angivna ramtiden om tolv månader.

⁵ Senaste lydelse 2006:470.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om omräkning av normalarbetstid.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

2. En sökande som, innan lagen träder i kraft, har uppfyllt villkoren i 12 och 13 a §§ i deras äldre lydelse får tillgodoräkna sig detta vid prövning av rätt till ersättning vid arbetslöshet vad gäller den första ersättningsperioden därefter.

3. Vid prövning av rätt till ersättning vid arbetslöshet får en sökande, då 12 § första stycket 1 tillämpas, tillgodoräkna sig de kalendermånader före lagens ikraftträdande som sökanden inom ramtiden utfört arbete under minst 70 timmar. Detta gäller dock bara vid prövning av ersättning under den första ersättningsperioden efter ikraftträdandet.

4. Vid prövning av rätt till ersättning vid arbetslöshet får en sökande, då 12 § första stycket 2 tillämpas, tillgodoräkna sig de kalendermånader före lagens ikraftträdande som sökanden inom ramtiden utfört arbete under minst 45 timmar. Detta gäller dock bara vid prövning av ersättning under den första ersättningsperioden efter ikraftträdandet.

5. Om 13 a § första stycket är tillämplig i fall som avses i punkten 4 får sökanden, vid tillämpning av 13 a § andra stycket första meningen, tillgodoräkna sig de kalendermånader före lagens ikraftträdande som sökanden utfört förvärvsarbete under tid som motsvarar minst 45 timmar.

Vid tillämpning av 13 a § andra stycket andra meningen får sökanden tillgodoräkna sig de kalendermånader före lagens ikraftträdande som sökanden utfört förvärvsarbete, fullgjort tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt eller fått föräldrapenningförmån enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring under tid som motsvarar minst 45 timmar.

6. En sökande som, innan lagen träder i kraft, har uppfyllt villkoren i upphävda 18 eller 19 § får tillgodoräkna sig detta vid prövning av rätt till ersättning vid arbetslöshet vad gäller den första ersättningsperioden efter ikraftträdandet. Ansökan om rätt till ersättning måste dock ha kommit in till arbetslöshetskassan senast vid utgången av februari 2007. Vid fastställande av dagpenning för den som har uppfyllt villkoren enligt 19 § skall den upphävda 30 a § tillämpas.

7. För den som karenstiden enligt 21 § har börjat löpa innan lagen träder i kraft skall, vid beräkning av sökandens normalarbetstid under den första ersättningsperioden därefter, 28 § i dess äldre lydelse tillämpas.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:6) om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

dels att 17 a § i stället för dess lydelse enligt lagen (2006:6) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse,

dels att ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2006:6) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 a §

Tid som enligt 16, 17 eller 23 §§ inte skall räknas in i ramtiden får omfatta högst *sju* år.

Tid som enligt 16, 17 eller 23 § inte skall räknas in i ramtiden får omfatta högst *fem* år.

Detta gäller dock inte för sökande som avses i 16 § 7.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

2. För den som karenstiden enligt 21 § har börjat löpa innan lagen träder i kraft skall, vid beräkning av sökandens ramtid, 17 a § första stycket i dess äldre lydelse tillämpas.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

dels att 41, 48, 49 och 87 §§ samt rubriken närmast före 48 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 41 a och 93 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

En arbetslöshetskassa skall ta ut medlemsavgifter som i förening med andra inkomster får antas täcka kassans förvaltningskostnader, betalningen av finansieringsavgift och *utjämningsavgift* samt övriga utgifter. En arbetslöshetskassa får besluta om olika medlemsavgifter för olika medlemskategorier, om det finns skäl för det.

Föreslagen lydelse

41 §

En arbetslöshetskassa skall ta ut medlemsavgifter som i förening med andra inkomster får antas täcka kassans förvaltningskostnader, betalningen av finansieringsavgift och *förhöjd finansieringsavgift* samt övriga utgifter. En arbetslöshetskassa får besluta om olika medlemsavgifter för olika medlemskategorier, om det finns skäl för det.

En arbetslöshetskassa får inte för att täcka kostnaderna för den förhöjda finansieringsavgiften höja medlemsavgiften

1. för arbetslös medlem, eller

2. med mer än 300 kronor i månaden för medlem som inte är arbetslös i den mening som avses i 41 a §.

41 a §

Med arbetslös avses i 41 § en person som för den kalendermånad eller del därav som den förhöjda finansieringsavgiften avser fått arbetslöshetsersättning eller aktivitetsstöd och som inte utfört förvärvsarbete eller haft rätt till ersättning för den tid som avses i 13 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring den månaden.

Finansieringsavgift och utjänningsavgift

Arbetslöshetskassorna skall för varje medlem som fanns i kassan den 31 december det senast förflutna verksamhetsåret till staten betala

1. en avgift för finansiering av del av statens kostnader för utbetalad ersättning som avser inkomstbortfallsförsäkringen med ett belopp som motsvarar 131 procent av den under det löpande verksamhetsåret genomsnittligt utbetalade dagpenningen enligt inkomstbortfallsförsäkringen (finansieringsavgift), och

2. en avgift för finansiering av ett för kassorna gemensamt utjämningsbidrag med ett belopp som motsvarar tre procent av den gällande högsta dagpenningen (utjämningsavgift).

Finansieringsavgift och förhöjd finansieringsavgift

48 §

En arbetslöshetskassa skall till staten betala en avgift för finansiering av del av statens kostnader för utbetalad ersättning för varje medlem som fanns i kassan den sista dagen i kalendermånaden. Avgiften skall motsvara 131 procent av den under det löpande verksamhetsåret genomsnittligt utbetalade dagpenningen enligt inkomstbortfallsförsäkringen (finansieringsavgift).

En arbetslöshetskassa skall utöver avgiften enligt första stycket för samma ändamål betala en avgift för varje medlem i kassan som inte var arbetslös i den mening som avses i 41 a § under kalendermånaden (förhöjd finansieringsavgift). Denna avgift beräknas enligt följande:

– från genomsnittet av en kassas totalt utbetalda dagpenning enligt inkomstbortfallsförsäkringen per månad och medlem under perioden juli till och med juni närmast föregående år subtraheras motsvarande belopp för samtliga kassor,

– skillnaden multipliceras med 0,000145,

– produkten multipliceras med 240,

– varefter 240 adderas till den senare produkten.

Avgiften enligt andra stycket skall dock vara 300 kronor för varje medlem som inte var arbetslös i den mening som avses i 41 a § när arbetslöshetskassan enligt 41 § andra stycket är förhindrad att ta ut medlemsavgifter i tillräcklig omfattning.

De avgifter som en arbetslöshetskassa skall betala enligt första och andra styckena får tillsam-

mans högst motsvara vad kassan betalat ut i dagpenning enligt inkomstbortfallsförsäkringen den månad avgifterna avser.

49 §

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om när och på vilket sätt betalningarna enligt 48 § skall göras *samt om utjämningsbidrag.*

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om när och på vilket sätt betalningarna enligt 48 § skall göras.

87 §⁶

För den kompletterande kassan gäller i övrigt bestämmelserna i denna lag med följande undantag.

Bestämmelserna i 1 § andra stycket och 5 § första stycket 2 om kassans verksamhetsområde, bestämmelsen i 3 § om minsta antal medlemmar, bestämmelsen i 8 § om att registrering i vissa fall får vägras samt bestämmelserna i 82–84 §§ om fusion gäller inte.

Bestämmelserna i 3 §, 5 § första stycket 12, 34–47 a §§ samt 60 § om medlemskap, medlemsförteckning, medlemsavgift m.m., i 48 § om finansieringsavgift och *utjämningsavgift*, samt i 95–97 §§ och 111–115 §§ om överklagande, omprövning och ändring gäller för de anslutna i stället för medlemmarna. Vad som sägs i 31 och 61 §§ om medlem gäller även den som är ansluten till den kompletterande arbetslöshetskassan.

Bestämmelserna i 3 §, 5 § första stycket 12, 34–47 a §§ samt 60 § om medlemskap, medlemsförteckning, medlemsavgift m.m., i 48 § om finansieringsavgift och *förhöjd finansieringsavgift*, samt i 95–97 §§ och 111–115 §§ om överklagande, omprövning och ändring gäller för de anslutna i stället för medlemmarna. Vad som sägs i 31 och 61 §§ om medlem gäller även den som är ansluten till den kompletterande arbetslöshetskassan.

I stället för vad som sägs i 17 § tredje stycket gäller för den kompletterande arbetslöshetskassan följande. Till styrelseledamot får utses medlemmar, förtroendevalda eller anställda i de organisationer som är medlemmar i föreningen. Styrelseledamöterna får inte vara styrelseledamöter, kassaföreståndare eller ombud vid föreningsstämma i en annan arbetslöshetskassa.

Bestämmelserna i 51–54 §§ om val av ombud och valda ombud gäller i den kompletterande arbetslöshetskassan på motsvarande sätt ombud som utses av medlemsorganisationerna. För sådana ombud gäller vad som i tredje stycket sägs om styrelseledamot i den kompletterande kassan.

⁶ Senaste lydelse 2004:225.

93 a §

Regeringen får besluta om bidrag till en arbetslöshetskassa för andra ändamål än dem som anges i 93 §.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.
 2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för finansieringsavgifter som avser tid före ikraftträdandet.
 3. Den äldre lydelsen av 49 § gäller för föreskrifter som avser tid före ikraftträdandet.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring¹

dels att 18, 19 och 30 a §§ skall upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 18 § skall utgå,

dels att 7, 12, 13 a, 25, 26 och 28 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 27 a §, av följande lydelse.

Regeringens förslag

Utskottets förslag

26 §

Om inte annat följer av 25 § andra stycket eller 27 §, lämnas dagpenning med ett belopp som motsvarar följande procentsatser av den sökandes dagsförtjänst under normalarbetstiden.

- 80 procent från och med dag 1 till och med dag 200 av ersättningsperioden,

- 70 procent från och med dag 201 till och med dag 300 av ersättningsperioden, och

- 65 procent från och med dag 301 av ersättningsperioden.

För en sökande som *dag* 300 är förälder till barn under 18 år skall dock sänkningen från 70 till 65 procent ske först från och med dag 451 av *ersättningsperioden*.

När det bestäms med vilken procentsats ersättning skall lämnas skall dag då en sökande fått aktivitetsstöd enligt förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd jämföras med ersättningsdag enligt denna lag. Därvid beaktas inte dagar före den 1 januari 2007.

Om inte annat följer av 25 § andra stycket, 27 § eller 27 a §, lämnas dagpenning med ett belopp som motsvarar följande procentsatser av den sökandes dagsförtjänst under normalarbetstiden.

- 80 procent från och med dag 1 till och med dag 200 av ersättningsperioden,

- 70 procent från och med dag 201 till och med dag 300 av ersättningsperioden, och

- 65 procent från och med dag 301 av ersättningsperioden.

För en sökande som *dag* 300 *av ersättningsperioden* är förälder till barn under 18 år skall dock sänkningen från 70 till 65 procent ske först från och med dag 451 *av denna period*.

27 a §

Till en sökande som under ersättningsperioden på nytt uppfyllt arbetsvillkoret och för vilken ersättning lämnas under ytterligare en ersättningsperiod skall, om det är till förmån för honom eller henne, dagpenning lämnas med ett belopp som motsvarar 65 procent av den dagsförtjänst som låg till grund för ersättningen under den närmast föregående ersättningsperioden.

28 §

Som normalarbetstid skall gälla den genomsnittliga arbetstiden under hela den i 12 § angivna ramtiden om tolv månader.

När enligt 27 a § dagpenning lämnas med 65 procent av den tidigare dagsförtjänsten skall som normalarbetstid gälla den genomsnittliga arbetstiden enligt det tidigare arbetsvillkoret.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om omräkning av normalarbetstid.

1. Denna lag träder i kraft den 5 mars 2007 i fråga om 26 § och i övrigt den 1 januari 2007.

BILAGA 4

Utskrifter från hearing om arbetslöshetsförsäkringen den 21 november 2006

Arbetsmarknadsutskottets offentliga utfrågning om a-kassan

Ordföranden: Alla hälsas oerhört hjärtligt välkomna hit till riksdagens förs-takammarsal. Jag heter Catharina Elmsäter-Svärd och är ordförande i arbetsmarknadsutskottet.

Tillsammans med mig finns här på podiet bland andra Sven-Erik Öster-berg, som är vice ordförande i utskottet, och vår kanslichef Gunilla Upmark.

På ena sidan i salen har vi utskottet. Vidare finns här inbjudna gäster och föredragande.

Jag vill rikta ett varmt välkommen till er alla, även till er som har möj-lighet att hemifrån följa hearingen antingen via riksdagens webb-tv eller via den vanliga tv:n.

Vi i utskottet har bjudit in er för att i dag ha en offentlig hearing – detta som ett led i utskottets sätt att bereda den proposition som kom i torsdags och som handlar om arbetslöshetsförsäkringen. Inledningsvis får vi en föredragning från departementet och ministern. Vidare har vi här med en del organisationer och myndigheter som kommer att få ge sin syn på det här. Hearingen avslutas med att ledamöterna i utskottet får en chans att ställa frågor.

Att vi har en hearing ganska tidigt i beredningsskedet är kanske inte alltid så vanligt. Motionstiden pågår ju fortfarande i riksdagen. Men vi tycker att det är viktigt för oss att få tränga in i frågan och att ha möjlig-het att ta del av åsikter bland annat från er som är här. Det handlar också om att göra en ordentlig beredning.

Det samtal som vi har här i dag, hela hearingen, kommer att antecknas. Vi har stenografer med här. Efter hearingen finns det alltså möjlighet att följa vad vi har sagt via webben eller via våra minnesanteckningar.

Med dessa inledande ord hälsar jag er ännu en gång hjärtligt välkomna hit.

Första person som talar kommer från departementet, nämligen Sven Otto Littorin som är arbetsmarknadsminister. Varsågod!

Statsrådet Sven Otto Littorin (m): Tack för det! Godmorgon och välkomna till det höstrusk som vi befinner oss i! Jag tänkte inleda med att lite grann berätta om utgångspunkten och om bakgrunden till den proposition som regeringen nu har lagt på riksdagens bord.

Varför?

- **Regeringen har lagt propositionen "En arbetslöshetsförsäkring för arbete" på riksdagens bord**
- **Högfors aug 2004**
- **Utanförskapet – var femte svensk**
- **Massarbetslöshet; inget dukat bord**

Näringsdepartementet

Utgångspunkten är egentligen en process som inleddes redan i Högfors i slutet av augusti hösten 2004. De fyra borgerliga partierna träffades och gick igenom förutsättningarna för arbetet fram till valet 2006 och diskuterade igenom de olika grundförutsättningarna, de utmaningar som en ny regering står inför, den politik vi skulle gå till val på och vad vi skulle göra efter valet.

Högfors innehöll två delar. Det var en verklighetsbeskrivning, en utgångspunkt för den gemensamma agendan. Men det var mer än så. Det var nämligen också en processbeskrivning. Sex programarbetsgrupper jobbade närmare 3 000 timmar under två års tid för att förbereda det som sedan blev en gemensam ekonomisk-politisk motion, det som blev vårt valmanifest, det som sedan blev regeringsförklaring och det som nu är regeringspolitik.

Utgångspunkten, som vi var väldigt tydliga och klara med när vi samlades i Högfors, var det svenska utanförskapet på arbetsmarknaden. Var femte svensk i arbetsför ålder står utanför eller jobbar mindre än han eller hon skulle vilja. Vi kan inte ha det på det sättet. Det går inte, av flera väldigt tydliga och uppenbara skäl. Det främsta skälet är naturligtvis att den som står utanför och som befinner sig i utanförskap är förnekad rätten att kunna leva på sin egen lön, är förnekad rätten att delta i en arbetsgemenskap och är förnekad rätten att kunna vara delaktig, ha hopp om framtiden och leva på sina drömmar.

Det här utanförskapet måste en ny regering bryta. Det var också den bärande punkten i alla de förberedelser som vi har gjort och i regeringsförklaringen och den politik vi nu driver.

Detta innebär att vi måste se till att alla de system som vi förfogar över samfällt verkar för full sysselsättning. Full sysselsättning skulle jag definiera som att alla som vill och kan vara med på arbetsmarknaden också har en möjlighet till det.

Det vi nu föreslår i propositionen ska inte ses som en enskildhet, utan det ska ses som en del i en samlad politik för att få fler i arbete.

Varför? (2)

- **Regeringens mål: full sysselsättning**
- **Tre ben:**
 - Det ska löna sig att arbeta
 - Det ska bli billigare att anställa
 - Återupprätta arbetslinjen i arbetsmarknadspolitiken

Näringsdepartementet REGERINGSKANSLEET

Den politiken bygger huvudsakligen på tre ben. Det första är att det ska löna sig bättre att arbeta. Det kan inte vara så att vi har marginaleffekter som stör bort folk från arbetsmarknaden. Det kan inte vara så att det för stora grupper av löntagare i samhället inte lönar sig, eller lönar sig väldigt lite, att lämna utanförskapet och gå in på arbetsmarknaden. Här är jobbdraget vår främsta metod för att se till att det ska löna sig bättre att arbeta.

Det måste också bli billigare och enklare att anställa och att driva företag och ha anställda. Regeringen har i budgetpropositionen föreslagit en lång rad åtgärder för att se till att det blir på det sättet.

Det handlar om sänkta arbetsgivaravgifter. Det handlar om kapitalförsörjningsregler som är sådana att det blir enklare och billigare, om uppskjuten reavinstskatt, om avskaffad förmögenhetsskatt, om förenklade 3:12-regler och om en lång rad andra åtgärder som syftar till att få fler i arbete och att lättare kunna anställa.

Vi har sett många exempel i rapporter och på andra håll där man visar hur skattekilarna när det gäller arbete tränger undan sysselsättningen.

Slutligen måste vi också återupprätta arbetslinjen i arbetsmarknadspolitiken. Det är här våra förändringar i a-kassan kommer in.

Vad?

- **Arbetslöshetsförsäkringen är tänkt att vara en omställningsförsäkring**
 - Omställning: inte en permanent försörjningskälla
 - Försäkring: det måste finnas någon koppling mellan premie, ersättning och nivån på arbetslösheten

Näringsdepartementet

REGERINGSKANSLIET

Arbetslöshetsförsäkringen är tänkt att vara en omställningsförsäkring. I ordet ”omställningsförsäkring” ligger två grundläggande delar: dels att det är en omställning, att den inte är tänkt att vara en permanent försörjningskälla, dels att det är en försäkring, att det borde finnas någon koppling mellan premie, ersättning och nivån på arbetslösheten. Det är med de utgångspunkterna som vi har lagt fram den här propositionen.

Hur?

- **Höjd egenavgift: maximalt 300 kr**
 - Nivån beror på arbetslösheten i ekonomin och inom resp område
 - Begränsningsregel: ingen kassa betalar in mer till försäkringen än den ersättning som betalas ut till a-kassans arbetslösa medlemmar
 - Arbetslösa betalar ingen höjd avgift

Näringsdepartementet

REGERINGSKANSLIET

Det här kommer inte som någon nyhet för er som sitter i den här församlingen. Jag vill ändå snabbt beskriva huvuddragen i propositionen.

Det handlar om höjd egenavgift med maximalt 300 kr. Nivån på höjningen beror på arbetslösheten i ekonomin men också delvis inom respektive område.

Det finns några begränsningsregler. Ingen kassa betalar in mer till försäkringen än den ersättning som betalas ut till a-kassans arbetslösa medlemmar. Arbetslösa betalar inte den höjda avgiften.

Hur? (2)

- **Sänkt ersättningsnivå:**
 - Dag 1-200: 80 %
 - Dag 201-300: 70 %
 - Dag 301- 65 %
 - Undantag: personer med barn under 18 år: ytterligare 150 dagar med 70 %
 - Taksänkning: 730 → 680 kr, påverkar ersättningen de första hundra dagarna

Näringsdepartementet

Det handlar också om ersättningsnivåerna. Ni känner också till detta. Dag 1–200 får man 80 %. Dag 200–300 får man 70 %. Efter dag 301 får man 65 %. Undantagna här är personer som har barn under 18 år. De får ytterligare 150 dagar med 70 %. Vi sänker också taket från 730 kr till 680 kr, vilket påverkar ersättningen de första hundra dagarna.

Hur? (3)

- **Skärpta villkor:**
 - Studerandevillkoret försvinner
 - Överhoppningsbar tid begränsas från sju till fem år
 - Huvudvillkor: 80 timmars arbetad tid per kalendermånad i sex mån, under en ramtid av 12 månader
 - Alternativregel: 480 timmars förvärvsarbete under en sammanhängande tid av sex kalendermånader (med minst 50 timmar under var och en av dessa månader. Ramtiden är 12 månader.)

Näringsdepartementet

Vi skärper också en del av villkoren för att omfattas. Studerandevillkoret försvinner. Vi menar att man kvalificerar sig till en försäkring genom eget arbete.

Den överhoppningsbara tiden begränsas från sju år till fem år.

Huvudvillkoret för att kvalificera sig är åtta timmars arbetad tid per kalendermånad i sex månader under en ramtid av tolv månader. Det finns också en alternativregel om 480 timmars förvärvsarbete under en sammanhängande tid av sex kalendermånader med minst 50 timmar under var och en av dessa månader. Ramtiden är också där tolv månader.

Hur? (4)

- **Ingen historisk sammanläggning**
 - Samordningen av ersättningen i aktivitetsstöd och arbetslöshetsersättning börjar gälla från 1 januari 2007
 - Innebär minskad administration, förslaget blir enklare att genomföra
 - Den enskilde som varit i åtgärder före årsskiftet behöver inte räkna med dessa när man ska räkna det antal dagar man har rätt till a-kassa

Näringsdepartementet

Vidare har vi, som ni har noterat, ingen historisk sammanläggning. Samordningen av ersättningen i aktivitetsstöd och arbetslöshetsersättning börjar gälla den 1 januari 2007. Det leder till minskad administration. Förslaget blir därmed lättare och enklare att genomföra.

Den enskilde som har varit i åtgärder före det här årsskiftet behöver alltså inte räkna med dessa när man ska räkna ut det antal dagar som man har rätt till a-kassa.

Vad kommer sedan?

- **Aktivitetsstöd räknas av i antalet dagar i försäkringen**
- **Jobb- och utvecklingsgaranti från 1 juli 2007**
- **Jobbgaranti (ungdomar) under 2007**
- **Individuell handlingsplan inom 30 dagar**
- **Personlig coach på sikt**
- **Vara beredd att söka jobb på annan ort och i annan bransch från dag 1**

Näringsdepartementet

Slutligen vill jag peka på några saker som inte finns med i just den här propositionen men som vi har aviserat i budgetpropositionen, som vi kommer att återkomma till.

Dels har vi just att aktivitetsstödet räknas av i antalet dagar i försäkringen. Vi återkommer med en jobb- och utvecklingsgaranti – från den 1 juli 2007. Det kommer en jobbgaranti för ungdomar under år 2007. En individuell handlingsplan inom 30 dagar återkommer vi till. Personlig coach på sikt och också krav på att vara beredd att söka jobb på annan ort och i annan bransch från dag 1 handlar det också om.

Jag tänkte inte tala särskilt mycket längre i denna inledning, utan jag konstaterar bara att avsikten, återigen, med de förändringar vi gör är att återupprätta arbetslinjen i arbetslöshetsförsäkringen och att se till att vi sammanlagt gör alla system vi kan redo för att möta den stora utmaningen för regeringen och oss alla: att se till att vi får fler i arbete. Det är huvudpoängen med hela politiken. Det här är en del av helheten för att åstadkomma det.

Ordföranden: Tack så mycket, arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin! Nu har vi fått en första kort föredragning av propositionen. Till er hemmavid som undrar kan jag säga att det går att få tag i den här propositionen.

Vi övergår till ett block med lite kortare anföranden från bland annat arbetsmarknadens parter. Vi kommer att få lyssna till LO, TCO, Saco och Svenskt Näringsliv.

Först hälsas Wanja Lundby-Wedin, LO:s ordförande, välkommen upp i talarstolen. Varsågod!

Wanja Lundby-Wedin, LO: Tack så mycket! Om jag på den korta tid som nu står till buds ska göra en sammanfattning av och några reflexioner kring hur LO ser på förslagen till förändringar i arbetslöshetsförsäkringen är den allra kortaste sammanfattningen att konsekvenserna för den enskilde är att det blir dyrare, att det blir lägre ersättningsnivåer och att det blir svårare att komma in i försäkringen. I alla de tre delarna kommer det också, om de här förslagen blir verklighet, att slå betydligt hårdare mot kvinnor än mot män.

Dyrare? Ja, det är väl otvivelaktigt så – det kan alla se. När man i fråga om arbetslöshetsförsäkringen höjer kostnaden för den enskilde med upp till 300 kr blir det naturligtvis dyrare, för alla. Men även här slår det ofta hårdare mot den som är lågavlönad och mot kvinnor. Skälet till det är att det blir ojämnt när man nu byter ut en försäkring, som redan är finansierad genom egenavgifter och arbetsgivaravgifter, och i stället lägger betydligt mer av kostnaden på den enskilde. Den som har låg lön har nämligen ofta en högre avgift just beroende på att man kopplar till storleken på arbetslösheten i branschen, något som vi kraftigt avvisar. Det blir också ojämnt därför att kvinnor väldigt mycket oftare än män jobbar deltid. Den som är deltidsanställd får vara med och betala hela kostnaden för arbetslöshetsförsäkringen.

Mot detta brukar vi höra: Ja, men man får ju sitt jobbavdrag om man arbetar. Men en deltidsanställd – våra deltidsanställda tjänar ofta 10 000 eller 11 000 kr i månaden – som ska betala extra kanske upp till 300 kr i arbetslöshetsförsäkringen får inte kompensation när det gäller rätten till avdrag i deklarationen för fackföreningsavgiften. Det innebär att de 450 kr man får i jobbavdrag helt och hållet äts upp av ökade kostnader för arbetslöshetsförsäkringen. Det är alltså väldigt ojämnt och väldigt ojämnt. Vi avvisar kraftigt den försämringen.

Lägre ersättning? Ja, det är också otvivelaktigt så att det är en lägre ersättning. Även här slår det väldigt hårt mot de lågavlönade. Men jag skulle kanske först säga någonting om taket.

Det tak som presenteras i den här propositionen innebär att nästa år kommer enbart de som har upp till 18 700 kr i månadslön att faktiskt få 80 % ersättning. Det är ändå så att arbetslöshetsförsäkringen inte ska vara en grundtrygghetsförsäkring, utan den ska vara en inkomstbortfallsförsäkring. Med det tak som nu läggs tar man ett väldigt kraftigt steg bort från att det är just en inkomstbortfallsförsäkring. Dessutom slår det hårdare mot den som är lågt avlönad sett till vilka ersättningsnivåer det handlar om.

Låt mig ta ett exempel. 17 000 kr är en ganska vanlig månadsinkomst för medlemmar i LO:s olika förbund. De som har 17 000 kr får i dag med 80 % ersättning 13 600 kr. Efter 200 dagar kommer man ned på en inkomst på 11 900 kr. Efter 300 dagar blir det en inkomst på 11 050 kr. Det är alltså en försämring med 2 500 kr i månaden.

Svårare att kvalificera sig? Det är så att när arbetsvillkoret skärps går det från de 70 timmar som gäller i dag till 80 timmar per månad för att komma in i försäkringen. Även det slår väldigt hårt mot dem som är deltidsanställda. Vi har många deltidsanställda kvinnor i branscher där arbetstidsmålet är lägre än 40 timmar i veckan. Dessa kvinnor kommer att ligga på marginalen. Trots att man arbetar och betalar hela avgiften till sin försäkring kommer man att ligga på marginalen, om man över huvud taget har en chans att komma in i försäkringen.

Sett till beräkningen av normalarbetstid är det även där så att väldigt många ungdomar i dag kommer in i arbetslivet genom att de får ett deltidsvikariat. I dag får man efter sex månaders anställning räkna normalarbetstiden på sex månader. Det är ganska vanligt att de här ungdomarna först, under ett halvår, får en deltidsanställning. Sedan får de en heltidsanställning. Det är också ganska vanligt att efter ytterligare något år med vikariat gå ut i en ny period av arbetslöshet. Den som i dag först jobbar ett halvt år på deltid och sedan ett halvt år på heltid skulle, om vi utgår från en lön på 17 000 kr och 13 600 kr i a-kassa, få 10 200 kr i a-kassa därför att det ska räknas på hela året. Även det här slår väldigt hårt mot kvinnor och också väldigt hårt mot ungdomar.

De här tre delarna är var och en för sig av den karaktären att vi tycker att det är nog för att avvisa förslaget. Sammantaget innebär det att vi går från en arbetslöshetsförsäkring som ger våra medlemmar och människor trygghet i förändring till en arbetslöshetsförsäkring som i stället skapar en otrygghet.

Avslutningsvis är det viktigt att säga några ord om vilka konsekvenser detta får. Vi har haft en diskussion med arbetsmarknadsministern om det här kommer att ge en press nedåt på lönerna. Svaret är att vi inte har kollektivavtal på så låga löner om vi ska hålla oss till de 10 200 kronor som den som tjänar 17 000 kr har efter ett år.

Nej, vi har inga kollektivavtal på 10 000 kr och inte heller på 11 000, 12 000 eller 13 000 kr. Men hur ska vi kunna hindra en människa som lever på fattigdomsgränsen att ta ett jobb om det erbjuds ett jobb med 12 000 kr i månaden? Det är lätt att då säga att vi har kollektivavtal. Men vi har inga kollektivavtal på 12 000 kr. Om människor faktiskt känner sig fattiga och vi får en ny arbetsmarknad, kanske bestående av en arbetsmarknad för hushållsnära tjänster, är det inte otänkbart att vi får en arbetsmarknad som innebär att vi tvingas pressa ned lägstalönerna ganska ordentligt.

Allra sist: Arbetsmarknadsministern sade nu att det här ska återupprätta arbetslinjen. Jag skulle vilja påstå att det här begraver arbetslinjen. Arbetslinjen har nämligen inneburit att den enskilde har vågat gå från ett jobb och söka sig till något nytt. I ett litet land som Sverige är det särskilt viktigt. Vi ska klara konkurrenskraften genom att hela tiden vässa kompetensen och ha en stark strukturomvandling. Man har kunnat gå från ett jobb och man har vetat att man har en hygglig försörjning och en arbetsmarknadspolitik som innebär en brygga över till nästa jobb. Men hur många tror ni i dag vågar byta jobb? Hur många tror ni inte i dag ligger vakna i rädslan för att förlora jobbet? Den inkomstryggheten finns inte längre, och den bryggan kommer också att vara borta. Vi avvisar hela det här förslaget och föreslår att parterna, om en förändring ska göras av arbetslöshetsförsäkringen, får en chans att vara delaktiga i den processen och också ha möjlighet till normala remisstider.

Ordföranden: Tack så mycket, Wanja Lundby-Wedin från LO! Stafettpinnen lämnas nu över till TCO:s ordförande Sture Nordh. Varsågod!

Sture Nordh, TCO: Tack så mycket, fru ordförande, och tack till ledamöterna för möjligheten att få framföra våra synpunkter vid denna hearing.

Det är lätt för TCO att ansluta sig till väldigt många av de synpunkter som regeringen ger uttryck för i budgetpropositionen och i andra sammanhang när det gäller arbetsmarknaden. Regeringen säger ju att man vill öka rörligheten på arbetsmarknaden och att man vill främja flexibiliteten och motivera arbetslösa att ta arbeten. Dessutom är jämställdheten en viktig fråga för regeringspartierna. Det är den för oss också.

Problemet med förslaget till en ny arbetslöshetsförsäkring är att det i alla delar går emot den politik som regeringen säger sig stå för.

En arbetslöshetsförsäkring med en sämre ersättningsnivå riskerar, precis som Wanja Lundby-Wedin nyss sade, att öka rädslan för att byta jobb eller att fullfölja drömmen om att starta ett eget företag om risken för arbetslöshet i det nya är högre. Omställningstryggheten och omställningsförmågan försämras. Det gör att arbetsmarknaden fungerar sämre och att risken för inlåsning i det gamla jobbet ökar med ohälsa som följd.

En försämrad arbetslöshetsförsäkring innebär att effekterna i många avseenden missgynnar kvinnor. Detta förbättrar inte utan försämrar jämställdheten.

Regeringen deltar aktivt i en diskussion där den danska *flexicurity*-modellen är ett föredöme för utvecklingen i Sverige. Där är a-kassan, stabiliteten i a-kassan och de höga ersättningsnivåerna en helt avgörande faktor. Det benet rycks undan med propositionens förslag.

Vi har i alla avseenden utvecklat våra synpunkter på förslagen. De är faktiskt väl presenterade i propositionen. Här vill vi bara lyfta fram några enskilda punkter som vi hemställer att utskottet särskilt värderar och bedömer i arbetet med förslagen.

För det första gäller det skärpningen av arbetsvillkoret. Regeringen har inte tagit hänsyn till att väldigt många arbetar deltid och halvtid. De som arbetar halvtid hamnar med det nya förslaget precis på gränsen för att uppfylla ett arbetsvillkor. Någon dags vård av sjukt barn eller egen sjukdom gör att individen kan stå utan försäkringsskydd. Kvinnor dominerar bland de halvtidsarbetande. Förslaget strider enligt vår mening mot diskrimineringsförbudet i sociala försäkringar. Regeringen har i propositionen inte gjort troligt att så inte är fallet.

För det andra slår den ändrade beräkningsgrunden för ersättning mycket hårt för personer med korta anställningar. Branscher där många tvingas arbeta på frilansbasis drabbas mycket hårdare än andra branscher där normen är heltid. Den som gör sitt yttersta för att få ett arbete och tar ett kort jobb eller deltidsanställning för att ta sig in på arbetsmarknaden straffas härigenom genom risken för en lägre ersättning. Incitamenten för arbete blir precis motsatsen.

För det tredje ska den överhoppningsbara perioden kortas från sju till fem år. Den som satsar på en längre utbildning och som skaffar barn under tiden drabbas hårt. Det faktum att många utbildningar dessutom kommer att förlängas i enlighet med Bolognaprocessen stärker, menar vi, argumentet för att behålla den överhoppningsbara tiden som den är i dag.

Därutöver försämras studenters villkor genom att studerandevillkoret tas bort. Det är orimligt. För den som är färdig med en högre utbildning blir alternativen i huvudsak två: endera att fortsätta sina studier fastän man egentligen inte vill eller också att lita till kommunernas försörjningsstöd. Det är inte rimligt.

För det fjärde drabbar avgiftsbefrielsens utformning personer som samtidigt inte får del av jobbvdraget. Den som är sjuk en hel månad ska ändå betala den förhöjda finansieringsavgiften. Det är inte rimligt.

TCO anser fortfarande att propositionen visar på ett otillräckligt analysarbete och på att många förslag inte är tillräckligt genomtänkta för att kunna läggas till grund för lagstiftning. Det visar också de många enskildheter som regeringen själv pekar ut och som måste bli föremål för fortsatt analysarbete innan ett ställningstagande slutligt kan göras.

Långt innan detta arbete inleddes har vi från TCO:s sida pekat på behovet av en översyn av arbetslöshetsförsäkringen, på hur denna kan utvecklas och förändras för att bidra till omställningen i arbetslivet som blir allt viktigare för allt fler människor och för konkurrenskraften i Sverige. Vi vill

delta i det fortsatta utredningsarbete som nu ska ske kring obligatoriet och kring avgiftsfinansieringen. De många detaljer som regeringen själv pekar på måste fortsatt analyseras.

Ordföranden: Tack så mycket, Sture Nordh från TCO!

Ordet går nu till Anna Ekström från Saco. Varsågod!

Anna Ekström, SACO: Tack så mycket och tack för inbjudan till denna hearing som kommer mycket väl i tiden. Jag tänker ta vid där Sture Nordh slutade och nämna en sak som jag tycker är otroligt viktig inför den fortsatta beredningen. Det gäller då frågan om försäkringsmässigheten.

Precis som företrädare här i talarstolen har påpekat är ett av de angivna syftena med de här lagändringarna att försäkringsmässigheten i systemet ska öka. Det där med försäkringsmässighet är en ganska knölig sak. För den som är intresserad finns det en jättebra skrift i Anna Hedborgs stora utredningsmaterial som handlar om vad försäkring egentligen är.

Men när man diskuterar försäkringsmässigheten i just arbetslöshetsförsäkringen måste man nog också komma ihåg att det är svårt att försäkra runt arbetslöshet. Kom ihåg att arbetslöshetsförsäkringen till stor del finansieras av den så kallade arbetsmarknadsavgiften, en del av våra socialförsäkringar, som uppgår till ungefär 50 miljarder kronor! Kikar man på de 50 miljarderna ser man att av dem är det en minoritet, mindre än 25 miljarder, som egentligen är försäkring i ordets rätta bemärkelse. Majoriteten av det är skatt. Det beror på att inom arbetslöshetsförsäkringen, också jämfört med andra socialförsäkringar, är golvet ganska högt och taket ganska lågt. Det betyder att alla de pengar som man betalar in när det gäller arbetsmarknadsavgiften och där man hamnar under golvet eller över taket – det är väldigt mycket – är per definition en skattedel i arbetsmarknadsavgiften.

Det här blir tydligt när förslaget om höjda avgifter läggs fram därför att då gör man det synligt som i vanliga fall är dolt, nämligen vad som är avgift och vad som är skatt i den här försäkringen.

Den försäkringslösning för arbetslöshetsförsäkringen som vi i dag har på bordet är ett provisorium – avgiftshöjningen är ett provisorium. Också på den punkten låter Lagrådet regeringen slippa undan. Man anger att det är ett provisorium och att det kommer att åtgärdas i nästa utredning, den om en obligatorisk a-kasseanslutning.

Jag vill lägga stor tyngd vid att den utredning som måste göras om en obligatorisk a-kassa ska göras noggrant och omsorgsfullt. Det är rusligt svåra och grannliga avvägningar som ska göras. Det handlar om så enkla eller så svåra frågor – beroende på hur man uttrycker sig – som huruvida det är möjligt att tvinga människor att gå in i en klubb. Hur ska man i så fall tvinga dem att gå in i rätt klubb, om regeringen tänker fortsätta att arbeta med principen att arbetslösheten i branschen eller i kassan ska ha genomslag på avgiften? Det kräver verkligen sin mätta.

Från vår sida vill vi trycka mycket hårt på den utredning som måste göras om ett obligatoriskt a-kassemedlemskap. Där måste man också ta in avgiftsfrågan en gång till. Det måste göras mer omsorgsfullt och mer noggrant än vad som har varit fallet hittills.

Jag vill också passa på att ta upp några delar av propositionen som kommer att få stor betydelse för enskilda medlemsgrupper inom Sacofederationen.

Det första är det så kallade studerandevillkoret. Vi kommer nog att få ett system där det inte längre finns – i alla fall inte inom arbetslöshetsförsäkringen – något grundskydd för den student som kommer ut från universitet och högskolor, söker sitt första jobb och inte får det. Det är en ganska vanlig situation.

Som vi alla vet är det så kallade 50-procentsmålet för kvinnor uppfyllt med råge. Om man drar in dem som är över 25 år så är det en mycket stor andel av vår befolkning som någon gång går igenom en lång högskoleutbildning. Från en systemteoretisk utgångspunkt kan jag förstå att man tycker att det är knöligt att lösa övergången mellan studentliv och arbetsliv. Där måste det uppstå knöligheter och besvär. Jag förstår alltså att man tycker att det är jobbigt att lösa detta via just arbetslöshetsförsäkringen. Men det är å andra sidan ett dåligt argument för att det inte ska finnas något form av skydd någonstans för den som går över från studier till arbetslöshet. Det är faktiskt den allra vanligaste formen av akademikerarbetslöshet som vi talar om.

Jag tycker att det är dags att ta tag i den här saken med socialförsäkringssystemen och studenterna. Det är samma sak som vi ser när det gäller sjukdom och arbetsskador. Det blir svårt att klämma in det i inkomstrelaterade system. Det bör nog tas ett helhetsgrepp om den frågan och man bör kanske i stället lösa problemet en gång för alla via studiemedelssystemet.

En till sak som är mycket knölig är den nya beräkningen av arbetsvillkor eller normalarbetstid. Vi har i vårt remisskrav pekat på att det kan riskera att leda till att den som är föräldraledig råkar mycket sämre ut än den som inte är det. Det föräldrapar som väljer att dela på föräldraledigheten råkar sämre ut än det par som inte delar på föräldraledigheten. Det är knappast någonting som regeringen har avsett, antar jag.

En annan besvärlig sak som kommer att uppstå är alla de många lärare som finns inom Saco. Ett mycket vanligt sätt för en lärare att vara arbetslös är att vara deltidsarbetslös eller att vara arbetslös och ta ett vikariat. Med de här nya reglerna kommer den lärare som under ett helt läsår vikarierar att få en avsevärt lägre ersättning än vad han eller hon har fått med dagens system. Inte heller det tror jag var meningen med de förändringar som vi ser framför oss.

För någon vecka sedan kom det en artikel på DN Debatt där regeringen via arbetsmarknadsministern, finansministern och jämställdhetsministern aviserade att man inte skulle bli straffad om man tar tillfälliga jobb under arbetslösheten. Lusläser man propositionen så har man – åtminstone jag –

lite svårt att hitta skyddet mot detta. Jag tycker att det bör vara klart och tydligt. Om lagstiftningen ska vara sådan att man inte blir straffad om man tar tillfälliga jobb under arbetslösheten så tycker jag att det ska framgå mycket tydligare än vad det gör i propositionen. Det kanske kan vara en uppgift för utskottet att fundera över den saken. Det är viktigt, inte minst för den ganska stora grupp hos oss som är universitetslärare och som är arbetslösa men som tar påhugg i form av kortare seminarieundervisning, rättning av prov eller något annat undervisningstillfälle. Det är en praktiskt mycket viktig fråga.

Sist men inte minst kommer jag till detta: När man lyssnar på debatten kan man ibland få ett intryck av att en del inte riktigt tror på oss när vi säger att vi är oroliga för hur vi rent praktiskt ska kunna hinna med att sköta om förändringarna på ett sådant sätt att de arbetslösa inte bara får ersättning efter den 1 januari utan också får rätt ersättning – varken för mycket eller för lite.

Det har i medierna framställts som att man från a-kassornas sida är lite gnällig och målar en potentat – man får ju inte svära i riksdagen – på väggen. Men det där är ett uttryck för en berättigad och djupt känd oro. Jag är själv ordförande i Sveriges största a-kassa, och jag är starkt bekymrad över hur sjutton vi ska få ordning på våra system så att vi klarar av att betala ut rätt ersättning. Då handlar det inte om att skruva från 80 till 70 % eller från 70 till 65 %, utan det handlar om att våra ersättningssystem baseras på hela lagen om arbetslöshetskassor och lagen om arbetslöshetsförsäkring. Det är inget nådigt regelverk att omsätta i form av dataprogram som ska resultera i att rätt person får rätt ersättning vid rätt tid.

Jag hoppas att man tar den oro som vi känner på stort allvar. Det handlar också om en oro över skattebetalarnas pengar och en respekt för att vi administrerar ett system som åtminstone delvis gäller de pengarna. För vår kassas del blir det med det här förslaget till ingen del skattepengar som man kommer att hantera, men jag hoppas ändå att vi får en viss respekt för att det här är ett riktigt, riktigt svårt jobb att klara av. Ni kan väl skänka en tanke till a-kassornas personal när ni sitter och äter er julgröt. Där kommer man inte att få särskilt mycket ledigt i jul.

När man har tjatat om att förslagen inte är tillräckligt beredda och bitt om ordentligt med tid för överväganden och liknande så har jag ibland känt mig som Axel Oxenstierna när han tjatade på rådet. Adelsmännen på 1600-talet tyckte inte heller att det var roligt och nödvändigt med rättssäkerhet, ordning och reda och sådant. Men i en modern rättsstat är det faktiskt viktigt att man lagstiftar med omtanke och omsorg och gör en ordentlig konsekvensanalys. Därför hoppas jag verkligen att den konsekvensanalysen hinns med inför nästa omgång.

Ordföranden: Tack så mycket, Anna Ekström från Saco! I den här rundan avslutar vi med en representant för Svenskt Näringsliv, nämligen Pär Andersson.

Pär Andersson, Svenskt Näringsliv: Mitt namn är Pär Andersson. Jag är expertansvarig för socialförsäkringar och avtalsförsäkringar på Svenskt Näringsliv.

Vi tycker att förslagen i propositionen i huvudsak är bra. Vi tycker att de har en bra inriktning. Det finns självfallet synpunkter på detaljer i förslagen, men jag ska inte uppehålla mig vid några detaljer.

Jag tänkte i stället lyfta fram en central fråga som vi tycker är viktig och där vi tycker att man inte når ända fram i förslagen i propositionen. Det är frågan om premie- eller avgiftsdifferentieringen. Det är en central fråga i förslaget. Regeringen framhåller på flera ställen i propositionen vikten av avgiftsdifferentiering och att differentieringen på olika sätt ska bli beteendestyrande.

Jag läser bland annat i propositionen att utformningen av egenavgifterna bör återspegla risken för arbetslöshet i de olika verksamhetsområden som arbetslöshetskassorna omfattar. En högre arbetslöshetsrisk bör således synliggöras genom en högre egenfinansiering. Avgiften till de olika arbetslöshetskassorna bör tydligt variera med arbetslösheten. På så sätt skapas också motiv för kassorna att skärpa kontrollen så att ersättning inte felaktigt betalas ut. Kopplingen mellan fackförbund och arbetslöshetskassa ger fackförbunden incitament att medverka till att arbetslösheten hålls tillbaka och minskar.

Det här upprepas på andra ställen i propositionen. En avgiftsdifferentiering kan bli beteendestyrande på två sätt i princip. Det kan ske genom kollektivavtalade arbetsmarknadsparter som får drivkrafter att ta ett större ansvar för arbetslösheten inom sin respektive bransch eller sitt yrkesområde. På den svenska arbetsmarknaden, i varje fall på den privata, ingås kollektivavtalen på branschnivå. Då är det också lämpligt, såsom det är upplagt i propositionen, att avgifterna sätts utifrån branschnivå. Det faktum att det sker en avtalssamverkan på arbetsmarknaden förtar inte detta faktum på något vis. Det finns stora möjligheter för varje bransch att utforma kollektivavtalsvillkoren på sådant sätt att man tar hänsyn till den arbetslöshetsrisk och den arbetslöshet som finns inom branschen.

En avgiftsdifferentiering får också effekt på så sätt att individer får drivkrafter att söka sig från en bransch med hög arbetslöshet till en bransch med låg arbetslöshet. På så sätt kan individen få en lägre avgift till arbetslöshetsförsäkringen. Men man kan konstatera utifrån det förslag som finns i propositionen att dessa effekter inte uppnås genom förslaget. Skillnaderna i avgifterna är alldeles för små. Om man tittar på de beräkningar som är gjorda – vi har sett det tidigare under processen här – ser man att de flesta avgifter hamnar på runt 250 kr, plus minus 20 kr.

Vad vi har förstått får även stora förändringar, till exempel en stor minskning, i arbetslösheten inom en bransch väldigt liten effekt på avgiften. De mål och de syften som finns uttalade i propositionen uppnår man inte med den här differentieringen. För att uppnå de syften och mål som uttalas

måste avgifterna vara mer utspridda. Man måste utnyttja hela spannet mellan 0 och 300 kr. Det hela måste vara utformat på ett sådant sätt att en minskad arbetslöshet inom en bransch också får ett genomslag på avgiften.

Våra synpunkter riktas till utskottet, till riksdagen och till regeringen men även till kommande utredningar som ska börja arbeta inom kort. Dessutom är det viktigt att beakta att a-kassorna inte är uppdelade med vattentäta skott efter branscher. I många fall har en arbetstagare, en försäkrad, möjlighet att välja vilken arbetslöshetskassa han eller hon vill vara med i. Därför tycker vi att en premiedifferentiering ska utgå från individen, men göras utifrån en branschtillhörighet. Det ska vara möjligt att inom en a-kassa differentiera premien utifrån branschtillhörighet eftersom det alltså inte finns någon vattentät uppdelning mellan branscherna. Detta bör komma till klart uttryck i 41 § i lagen om arbetslöshetskassor.

Avslutningsvis vill vi betona att dagens arbetslöshetsförsäkring är finansierad med arbetsgivaravgifter – arbetsmarknadsavgiften. Dagens arbetslöshetsförsäkring är kraftigt överfinansierad redan i dag och kommer att bli det ännu mer framöver med höjda egenavgifter. Detta behöver man fundera ett varv kring. Det blir effekter av det här som gör att man kanske inte kan prata om en försäkring som är avgiftsfinansierad. En sådan försäkring bör balansera avgifter och kostnader.

Ordföranden: Tack, Pär Andersson från Svenskt Näringsliv! Vi lämnar nu talarstolen vidare till SO, som är arbetslöshetskassornas samorganisation. Dess ordförande Birgitta Lanér får ordet nu, och hon får hjälp av ett bildspel.

Birgitta Lanér, SO: Jag heter Birgitta Lanér och är ordförande i a-kassornas samorganisation. Jag är också ordförande i IF Metalls a-kassa.

Jag vill redan inledningsvis säga att vi kommer att lämna över ett skriftligt dokument med det som jag kommer att säga, där det även är utvecklat lite mer. Vi kommer att skicka detta elektroniskt till utskottet efter detta.

Jag företräder SO, och SO företräder praktikerna, det vill säga a-kassorna som ska genomföra de förslag som nu är tänkta. Vad är det då egentligen vi talar om här? Som Anna Ekström sade för vi inte fram de här synpunkterna från praktikerna för att på något sätt vara besvärliga, utan vi gör det för att vi vill att det hela ska gå att genomföra på ett ordnat sätt så att de som ska ha ersättning får rätt ersättning och får den i rätt tid.

A-kassorna !?

- 3, 8 miljoner medlemmar
 - 601 000 ersättningstagare 2005
 - Ca 866 000 aktuella med "levande" period
 - Ca 54 miljoner ersättning/dagar 2005
 - genomsnitt ca 4 månader per arbetslös
 - 36 Kassor/föreningar
 - 1200 - 600 000 medlemmar
 - Ca 1300 anställda (2 – 270)
 - Datasystemet OAS
 - 700 000 rader i källkod
 - Kommuniserar med ca 45 medlemssystem

2 Riksdagens arbetsmarknadsutskott 2006-11-21

Det handlar om många människors försörjning, och det är väldigt stora system. Det kanske inte är känt utanför a-kassevärlden, men vi pratar alltså om 3,8 miljoner medlemmar och 601 000 ersättningstagare 2005. 866 000 personer är aktuella i systemet. 2005 betalade vi ut ungefär 54 miljoner ersättningsdagar. Det handlar om 36 kassor som har mellan 1 200 och 600 000 medlemmar och som dessutom har 1 300 anställda. De anställdas antal på varje kassa varierar mellan 2 och 270 – detta sagt för att illustrera att kassorna har väldigt olika storlek och därmed också väldigt olika resurser. I det stora datasystem som måste byggas om för att kunna hantera förslagen på ett bra sätt handlar det om 700 rader i källkod som ska programmeras om. Vi ska kommunicera med ca 45 olika medlemssystem.

Omställningsprocess

- A-kassorna är positiva och öppna för en konstruktiv dialog
- Remisstiden
 - Inte tillräckligt med tid för analys och förankring
- Ikraftträdandet
 - Behövs tid för anpassning och omställning
 - Information till medlemmarna
 - Utbildning av personal
- Kommande förslag och förändringar
 - Regelverket och Obligatoriet
 - Beakta tidsbehov för analys, förankring och genomförande

3 Riksdagens arbetsmarknadsutskott 2006-11-21

Det är alltså det här vi pratar om när vi säger att det inte är helt lätt att göra detta väldigt snabbt. Det är också en sak som SO har framfört vid alla möjligheter vi har haft. Vi har gjort det i remissyttranden tidigare genom åren när det har handlat om förändringar i försäkringen. Vi har

också gjort det nu i både remisserna och hearingarna. Det tar tid att få de här systemen, som är komplicerade, att fungera så att det inte uppstår stora problem!

Vi är alltså positiva och öppna för en konstruktiv dialog, och vi vill bidra med de kunskaper vi har om praktiken för att förslagen ska kunna genomföras på ett bra sätt. Vi kan notera att det i nu gällande proposition har varit väldigt kort tid. När det gäller ikraftträdandet behövs det tid. Det behövs anpassning och omställning av systemen. Det behövs information till medlemmarna och det behövs utbildning av personal.

Vi hoppas att vi får möjlighet att vara med vid kommande förslag och förändringar som har aviserats av ministern. Vi hoppas också att man beaktar att det behövs tid för att kunna genomföra detta på ett bra sätt.

SO
ARBETSLÖSHETSKASSORNAS
SAMORGANISATION

Ändrade villkor

- **Arbetsvillkoret, 12 och 13 a §§**
 - De som har en låg tjänstgöringsgrad t.ex. ensamstående föräldrar eller deltidssjuka får svårare att uppfylla arbetsvillkoret och kommer därför att sakna försäkringsskydd.
- **Normalarbetstid 28 § och dagsförtjänst**
 - Nyprövning - troligen = successiv nedtrappning
 - Innebär att nyinliträdda, deltids-, tim- och säsonganställda riskerar att få ersättning som inte ens är 50 % av lönen
 - Lägsta normalarbetstid – nu 17 timmar
 - Omräkningstabellen utgår från 17 timmar

4
Riksdagens arbetsmarknadsutskott 2006-11-21

Jag ska göra några nedslag när det gäller de ändrade villkoren. Sammanfattningsvis kan vi konstatera, precis som har sagts tidigare, att betydligt färre får rätt till ersättning och att de blir på mycket lägre nivåer. Men sedan har vi det här med det skärpta arbetsvillkoret; bara några få frånvarodagar kan innebära att man förlorar möjligheten att uppfylla ett arbetsvillkor. Det får stora konsekvenser.

Samma sak gäller den nya normalarbetstidsberäkningen. Jag kan bara instämma med dem som talade tidigare. Det är viktigt att om det är så som har aviserats – att man ska kunna ta ett arbete utan att det påverkar ersättningen negativt på det sätt som förslaget innebär – så ska det i så fall förtydligas i utskottets behandling.

Förhöjd finansieringsavgift

- Ökad egenfinansiering !!
 - Från 4 mdr 2005 (13%) till 14 mdr 2007 (46%) och år 2009 är egenfinansieringen 55 %
- Ökad försäkringsmässighet?
 - Försäkringen tillförs 10 mdr samtidigt som kostnaden sjunker med ca 8 mdr
 - = en kraftig överfinansiering med ca 18 mdr
 - Medlemmarna får betala flera gånger
 - kostnaden ökar från 2,5 till 14,2 mdr och dessutom oförändrad arbetsmarknadsavgift

5 Riksdagens arbetsmarknadsutskott 2006-11-21

Jag går nu över till den förhöjda finansieringsavgiften. Jag har några påpekanden där. Egenfinansieringen för kassornas medlemmar ökar från 4 till 14 miljarder. Enligt regeringens egna budgetprognoser kommer egenfinansieringen 2009 att vara 55 %.

Man pratar också om ökad försäkringsmässighet. I samband med det vill jag bara påpeka att SO sedan några år tillbaka genomför undersökningar av det vi kallar för kompensationsgraden i försäkringen två gånger per år. Det är inget nytt, utan det har man gjort sedan 1998. Enligt den senaste undersökningen i vecka 6 2006 var nära hälften av alla, 48 % av dem som hade inkomstrelaterad ersättning, underförsäkrade. Borttagandet av den förhöjda dagpenningen ökar alltså andelen underförsäkrade, det vill säga den andel som inte får 80 %, med 4 %. Det är alltså 52 % som i så fall i år inte får 80 % av tidigare inkomst. Det kan vara viktigt att känna till det här. Ni hittar mer om detta i det material som vi kommer att skicka över. Medlemmarna får alltså betala detta flera gånger, som har sagts tidigare.

Förhöjd finansieringsavgift

- Avgiftsbefrielse
 - Bygger på information som inte finns eller produceras i försäkringen = månadsbegrepp i en veckoförsäkring
 - Ett alternativ är, att ge reduktion för ersättningsdagar
 - Något som är enklare att förstå och att administrera
- Medlemsavgifter
 - Kassornas ekonomi måste vara förutsebar för att kunna ta ut rätt medlemsavgifter – det finns ett stort behov av tydlig och tydlig information om bl.a. avgifter och bidrag

6 Riksdagens arbetsmarknadsutskott 2006-11-21

När det gäller den förhöjda finansieringsavgiften ska medlem som är arbetslös enligt förslaget inte erlägga förhöjd finansieringsavgift. Vi har inte den information som behövs för att kunna avgöra om en medlem ska betala förhöjd finansieringsavgift eller ej. Man inför ett månadsbegrepp i en veckoförsäkring. Här finns möjlighet till reduktion för ersättningsdagar. Det är ett alternativ som i så fall blir enklare att förstå och administrera. Vi kan gärna hjälpa till att utveckla hur det där skulle kunna gå till.

Det blir svårt att hantera det här så snabbt som redan till den 1 januari. När det gäller medlemsavgifterna måste kassornas ekonomi vara förutsebar för att man ska kunna ta ut rätt avgifter. Man ska inte bara fatta beslut, utan man ska kunna göra budget och fatta beslut om vilka avgifter som ska tas ut av medlemmarna. Dessutom ska hela hanteringen motiveras för och godkännas av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen. För att hela kedjan ska kunna funka så måste det finnas en förutsebarhet i systemet.

När det gäller utjämningsystemet föreslås i propositionen att det ska tas bort men att regeringen ska ha möjlighet att lämna ett särskilt bidrag till en arbetslöshetskassa som har höga administrationskostnader per medlem. Här är det viktigt att vi snabbt får ut information om vad detta innebär. Vilka kassor berörs, och på vilket sätt? Ett antal mindre kassor har just nu oerhört svårt att göra en budget för 2007 och därmed besluta om vilken medlemsavgift de ska ta ut.

SO ARBETSLÖSHETSKASSORNAS SAMORGANISATION

Går att genomföra till januari 2007

- Studerandevillkoret
- Arbetsvillkoret
- Normalarbetstid
- Överhoppningsbar tid
- Borttagande av den förhöjda dagpenningen
 - Ändringen kan genomföras fr.o.m. en måndag, d. v. s. den 1 januari 2007.
 - Kräver en mera begränsad förändring av datasystemet

7 Riksdagens arbetsmarknadsutskott 2006-11-21

Går detta att genomföra till den 1 januari 2007? Vi säger ju inte att allt är omöjligt, utan vi försöker vara konstruktiva och hjälpa till med hur det praktiskt kan genomföras. Det handlar om studerandevillkoret och ändringen i arbetsvillkoret om normalarbetstid och överhoppningsbar tid liksom borttagande av den förhöjda dagpenningen. Det kan vi genomföra från och med en måndag. Alla förändringar måste genomföras på måndagar. Det beror på att försäkringen är konstruerad som den är. Anledningen till att detta går att genomföra är att det kräver en mer begränsad förändring av datasystemet – egentligen bara den sista pinnen här på bilden som ni ser här.

SO ARBETSLÖSHETSKASSORNAS SAMORDNING

år inte med teknikstöd att genomföra till den 1 januari

- Samordning mellan A-kassan och Försäkringskassan av nya kompensationsnivåer och perioder
 - 80 procent under de 200 första dagarna.
 - 70 procent från dag 201.
 - 65 procent från dag 301.
 - från dag 451,
 - 65 procent för sökande med barn under 18 år
- Avgiftsbefrielse för "arbetslös" med samordning

8 Riksdagens arbetsmarknadsutskott 2006-11-21

Som jag sade inledningsvis har vi påpekat att det finns ett antal saker som tar tid. Anledningen till att det tar tid är att detta innebär krav på samordning med Försäkringskassan. När det gäller de nya kompensationsnivåerna så måste det räknas ihop. Även om vi är tacksamma för att man har tagit bort retroaktiviteten så måste vi ändå räkna ihop dagar med aktivitetsstöd, som hanteras av Försäkringskassan.

A-kassorna kan vara klara till april – den 2 april, har vi sagt i ett dokument. Frågan är om Försäkringskassan kan vara klar. Det är det som är förutsättningen. Båda måste vara klara med sitt teknikstöd för att samordningen ska vara möjlig.

Om det här inte funkar och om man inte lyssnar på oss i det här avseendet är det manuell hantering som återstår. Ni förstår av det som jag sade inledningsvis om den stora mängden i systemet att det kommer att påverka övrig hantering av ersättningsansökningar och utbetalningar negativt. Det medför ökade risker i upprätthållande av kvalitet och rättssäkerhet i systemen. Det innebär risk för mycket långa handläggningstider med starkt försenade utbetalningar som följd. Det drabbar de arbetslösa. Det här med att rätt personer ska få rätt ersättning i rätt tid blir oerhört svårt att åstadkomma.

Vi har alltså framfört mer om detta och mer i detalj i ett skriftligt dokument som vi har lämnat över till ordföranden och som vi även kommer att skicka över elektroniskt. Vi hemställer att utskottet beaktar SO:s synpunkter i sin helhet samt att riksdagen får ta del av SO:s och a-kassornas skriftliga synpunkter.

Ordföranden: Tack för det, Birgitta Lanér! Jag vill till protokollet få fört att Birgitta har en guldstjärna i himlen att inhämta. Nu är vi nämligen i kapp med tiden.

Nu hade vi tänkt att vi skulle ha några mycket korta inlägg från några organisationer som finns med här i dag. Om ni känner att det är någonting utöver det som redan har sagts som ni tycker är viktigt att det kommer

fram ska ni få möjlighet att framföra det. Det är bland annat Försäkringskassan, IAF, Ams, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges förenade studentkårer och Klys, i den ordningen.

Stig Orustfjord, Försäkringskassan: Jag ska fatta mig mycket kort och säga att vårt *case* i januari är att vi kommer att ha strax under 80 000 kunder som vi ska betala ut 1 miljard till. Vi kommer att kunna klara att hantera och administrera de regelförändringar som finns i propositionen. Dock måste vi i så fall fram till den 1 juni göra samordningen manuellt.

Man kan kanske tycka att det är lång tid att vi behöver fram till den 1 juni för att bygga IT-systemen. Det är en ganska stor ombyggnad. Elva veckor går åt till att programmera. Där kan man kasta in många programmerare för att det ska gå snabbt. Men den övriga tiden går åt till att konstruera systemet och göra testerna så att vi vet att de här pengarna sedan landar på rätt sätt. Skulle vi göra det manuellt skulle det kosta ungefär 25 miljoner per månad i handläggningskostnader, och det tapp man gör försäkringsmässigt har vi beräknat till ca 7 miljoner, om man skjuter upp samordningen till den 1 juni.

Utöver det rent ekonomiska perspektivet kan man vara orolig för manuell handläggning. När vi, arbetslöshetskassan och arbetsförmedlingen är inblandade i informationsutbytet kan det bli fel beslut för den enskilde. Jag känner personligen oro för att vi kommer att se ärenden där någon har ”drabbats” av Försäkringskassans uträkning som kan ha blivit felaktig under den här perioden.

Om man får önska skulle mycket vara vunnet om vi får börja tillämpa samordningen från den 1 juni. Men går inte det går detta att hantera manuellt, med vissa bekymmer.

En liten sak som är på gränsen till att vara för liten att belysa i dag är att det när det gäller den förhöjda finansieringsavgiften har uppstått en osäkerhet om det bara är sjukpenningen som ska redovisas eller om det gäller även andra skyddade förmåner. Vår rättsliga tolkning har varit att det gäller samtliga skyddade förmåner, inklusive föräldraförsäkringen.

Bo Jangenäs, IAF: Jag har tre korta kommentarer. I den första vill jag knyta an till det Birgitta Lanér sade och vad flera andra har sagt, nämligen att vi på IAF är djupt bekymrade över hur genomförandet ska kunna ske vid årsskiftet på ett rimligt och bra sätt så att vi slipper en massa fel i hanteringen, felutbetalningar, långa handläggningstider och mycket trassel för dem som är beroende av ersättningen från a-kassan.

Vi är också direkt inblandade i genomförandet genom hanteringen av finansieringsavgiften, genom de kompletterande bestämmelser som behövs i form av föreskrifter och kommentarer till de förändrade ersättningsreglerna.

När det gäller finansieringsavgiften vet vi fortfarande inte riktigt hur regeringens föreskrifter kommer att bli. Det är lite svårt att förbereda saker i detalj när kunskapen inte finns. Det förutsätter nämligen att regeringen

beslutar om den kommande förordningen om arbetslöshetskassor. I den förordningen ska det lämnas föreskrifter för hanteringen, framför allt hanteringen av den förhöjda finansieringsavgiften. Det är det som är problemet.

A-kassorna har stämmor de närmaste veckorna. På de stämmorna ska man besluta om sina budgetar för 2007. De blir ju ändrade genom de här förändringarna. Man ska besluta om medlemsavgifter och man ska besluta om hur avgifterna ska tas in. Nu tvingas man alltså ha sina stämmor utan att känna till riktigt alla detaljer om vilka förutsättningar man beslutar om. Man kan delegera saker till sina styrelser så att det kan hanteras i sista stund under året, men det är faktiskt väldigt besvärligt.

Slutligen en liten kommentar som gäller den förhöjda finansieringsavgiften som föreslås i propositionen. Där är det så att man bara i efterhand kan besluta om vilka som ska få avgiftsbefrielse eftersom det förutsätter att varje medlem har redovisat varje dag under den kalendermånad som avgiften avser. När väl en månad är slutdeklarerad, avslutad så att säga, måste a-kassan göra sin prövning och fatta sitt beslut om medlemmen ska ha avgiftsbefrielse eller inte. Därefter ska man avisera avgifterna, och det tar en viss tid att få in betalning. I nästa steg ska kassan redovisa till IAF vilka avgifter som har betalats och IAF ska göra någon sorts översiktlig rimlighetskontroll av beloppen. Sedan ska IAF fakturera varje a-kassa de förhöjda finansieringsavgifterna.

Hela den här hanteringen är ju oerhört omfattande och administrativ tung, och den tar tid. Vår bedömning är att staten inte får in de förhöjda finansieringsavgifterna förrän tre månader i efterskott. Det betyder att januari månads avgifter i praktiken kommer in under statens inkomsttitel för detta först i april. Sedan blir det motsvarande förskjutning för varje månad. Det betyder att första årets avgifter inte omfattar tolv månader utan nio månader.

Lars Sjöström, Ams: Tack för möjligheten att få lämna synpunkter här.

För det första vill jag säga att försäkringen har en otroligt viktig roll på arbetsmarknaden och för arbetsmarknadens funktion, inte minst när det gäller grundtrygghet i ersättningen, men också när det gäller att stimulera rörligheten på arbetsmarknaden. Den är således viktig för arbetsförmedlingen.

För det andra är det arbetsförmedlarna som möter försäkringstagarna väldigt ofta. Det betyder att arbetslöshetsförsäkringens villkor också påverkar arbetsförmedlarnas dagliga arbete.

Men villkoren när det gäller finansiering, ersättningsnivåer, etcetera är någonting som ligger utanför Ams område så det tänker jag inte ge mig in på. Jag vill bara peka på två stycken tekniska frågor.

För det första vill jag understryka det som Försäkringskassan, SO och IAF har lyft fram. Vi är också oroade över att det tydligen inte går att betala ut rätt ersättning från dag ett, den 1 januari. Det är ju återigen våra arbetsförmedlare som möter försäkringstagarna och kan komma att få problem med detta. Där är vi också djupt oroade.

För det andra är det så att de som har lämnat aktivitetsgarantin efter en överenskommelse med arbetsförmedlingen i sin handlingsplan för att under minst ett år bedriva heltidsstudier för att stärka sin ställning på arbetsmarknaden i nuläget har rätt att återgå till aktivitetsgarantin. Den möjligheten finns inte i förslaget. Här behövs det övergångsregler för dem som har tagit den här chansen för att öka sina möjligheter på arbetsmarknaden. Löftet från arbetsförmedlingen till den arbetssökande kommer att brytas.

Det är de här två delarna, oron för införandet och oron för dessa heltidsstuderande som vi lyfter fram.

Britta Rundström, Sveriges Kommuner och Landsting: Vi har också tagit del av propositionen. För vår del har vi inga synpunkter på vilken a-kassa man ska ha, mer än om det drabbar våra medlemmar som i det här fallet är kommunerna. Vi kan konstatera att propositionen inte ger oss något svar. Det är näst intill omöjligt att beräkna de konsekvenser som detta kan få för våra medlemmar. Det är helt omöjligt att få överblick.

Däremot kan vi redan med det vi ser nu notera att det finns vissa grupper som inte kommer att få tillgång till a-kassan. De grupperna kommer givetvis att komma rakt in till våra medlemmar. Bland annat är det gruppen som får studerandevillkoret. Om man tittar på den gruppen ser man att det under förra året var någonstans mellan 35 000 och 40 000 som fick studerandevillkoret och att de i genomsnitt fick det 50 dagar. Det betyder 300 kr per dag i 50 dagar. Skulle samtliga gå över till att få försörjningsstöd i stället skulle bara det handla om en kostnad på över ½ miljard kronor. Vi ser ju också att det är fråga om andra grupper men kan inte göra de beräkningarna.

Ett annat bekymmer som vi också ser är det som flera personer och organisationer har tagit upp här, att man från början inte klarar av att ge människor rätt nivå eller att utbetalningar blir förskjutna därför att saker görs manuellt. Vi vet att varje gång detta inträffar kommer det i knäet på kommunerna som ju har Svarte Petter och inte kan säga: Tyvärr, vi hinner inte vi heller, utan får ta det.

Vi har också sett att det i regelsystem och i lagen finns sådana saker som gör att kommunerna för närvarande inte får tillbaka de pengar som de har utbetalat som förmån. Det kan också dra med sig oerhörda kostnader i det här systemet, om det är ett halvår eller liknande som människor inte får betalningen.

Vi hemställer självklart om att detta ska ses över, att vår styrelse får möjlighet att komma och samtala med regeringen om de här frågorna, hur man ska följa upp det här och hur man ska göra. Vi vet väldigt väl att finansieringsprincipen inte är tillämplig här, men det är fråga om övervältningarkostnader som kommer att få stor betydelse för de verksamheter som bedrivs av kommunen: barnomsorg, skola och äldreomsorg.

Elin Rosenberg, Sveriges förenade studentkårer: Jag kommer att uppehålla mig vid två punkter som berör studenter starkt. Den första är den överhoppningsbara tiden. Just nu håller den högre utbildningen på att reformeras.

Det betyder att de fyraåriga utbildningarna kommer att bli fem år. Det är precis det som ryms inom den överhoppningsbara tiden. Men det ger inget utrymme för föräldradedighet, utlandsstudier, sjukskrivning eller ett missat poäng. Det ser vi kommer att leda till att den som väljer att studera senare i livet kommer att förpassas till de kortare utbildningarna och begränsas i sitt val eller göra valet att studera med en större risk inför framtiden.

Den andra biten är studerandevillkoret. Regeringen menar att det är arbete som ger rätt till försäkringen. Det förstår vi. Men det vi dessutom menar är att när man skaffar kompetens för att stärka sin position på arbetsmarknaden torde det också ge rätt till någon slags försäkring. Övergången mellan studier och arbete är tuff. HSV:s granskning visar att det tar ungefär ett och ett halvt år för en student att etablera sig på arbetsmarknaden. Liksom flera redan har nämnt var det förra året ungefär 38 000 studenter som fick hjälp av studerandevillkoret medan de sökte arbete.

En nyexaminerad student anser jag borde vara väldigt motiverad att hitta ett arbete. I dag har man genom studerandevillkoret fått den lägsta ersättningen i a-kassan. Detta gör det också, enligt regeringens retorik, väldigt motiverande att söka arbete nu.

Vi kan väl säga att de 38 000, om det nu är samma summa som skulle kunna söka studerandevillkoret nästa år, kommer att förpassas till att antingen ha anhöriga som kan stötta upp dem medan de söker arbete eller till att få socialbidrag, som SKL påvisade. Vad leder detta till? Jo, i stället för att gå ut och söka arbete läser du en termin till. Då drar du på dig mer studielån och kostar mer. Är det en lösning vi vill ha? Man borde i stället satsa på att förbättra övergången mellan studier och arbete.

Ordföranden: Tack för det. Då är det Klys. Det är alltså Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd. Varsågod!

Karin Enberg, Klys: Tack! Jag heter alltså Karin Enberg och är frilansande teaterregissör, det vill säga jag är en av de visstidsanställda som finns inom vår organisation. Det betyder att jag arbetar på alla Sveriges olika teatrar – viss tid på varje ställe. Men jag är här i egenskap av nyvald ordförande i Klys. Vår samarbetsorganisation består av 18 olika konstnärsorganisationer som representerar bland annat författarna, journalisterna, bildkonstnärerna, skådespelare, regissörer, tonsättare och musiker. Tillsammans är vi cirka 30 000 utövande konstnärer och enskilda upphovsmän.

Klys fick inte regeringens förslag på remiss, men eftersom förslagen har dramatiska och drastiska konsekvenser för våra professionellt verkande kulturutövare har Klys och dess medlemsorganisationer varit mycket aktiva med att försöka påverka förslaget. Vi är mycket glada för att Klys nu får möjlighet att vara här.

Tiden räcker inte till att dra många konkreta exempel, men kulturområdet kännetecknas av just den stora rörlighet och flexibilitet som ministern tidigare talade om. Den präglas också av otrygga anställningar och låga löner. Många visstidsanställningar med mellanliggande perioder utan avlö-

nat arbete – det är det som är kulturområdet. Det är inte ett uttryck för bristande etablering hos oss utan en konsekvens av hur frilansarbetsmarknaden fungerar.

En förändring i arbetslöshetsförsäkringen som medför kraftigt sänkta ersättningar för vår typ av anställningar kommer att slå inte bara mot oss yrkesverksamma utan också mot hela bredden och mångfalden i kulturlivet. I regeringens proposition står det förstås ingenting om konsekvenserna på kulturarbetsmarknaden, men däremot sade arbetsmarknadsministern i TV4:s Nyhetsmorgon i fredags morse att han är medveten om problemen på kulturområdet och att han ska försöka hjälpa till att finna en lösning.

Från vår sida ser vi naturligtvis positivt på detta, men vi menar att problemen i första hand måste lösas där de uppkommer, det vill säga inom arbetslöshetsförsäkringen. Redan för tio år sedan konstaterade man i riksdag och regering i anslutning till en proposition om kulturpolitikens inriktning: ”Arbetsmarknadspolitiska, skattepolitiska och socialpolitiska åtgärder kan få oväntade och drastiska konsekvenser för konstnärer. Det bör därför vara ett övergripande konstnärspolitiskt mål att rimlig hänsyn tas till konstnärernas speciella förhållanden inom varje politikområde innan man väljer att lösa problemen inom kulturpolitikens ram.” Den inriktningen var giltig då, och vi menar att den är minst lika giltig nu.

Jag vill bara säga, avslutningsvis, att det förstås är Klys huvuduppgift att arbeta för att de konstnärligt yrkesverksamma ska kunna leva på ersättningen för sitt konstnärliga arbete. Men det går inte att bortse från samspelet mellan kulturpolitiken och arbetsmarknadspolitiken. Vi hoppas därför att arbetsmarknadsutskottet i sin behandling av regeringens proposition tar hänsyn till vår speciella situation på kulturarbetsmarknaden.

Ordföranden: Tack så mycket för det. Då står det ”med flera” inom parentes. Jag kommer att ge ordet till två organisationer till, mycket kort, som tillägg. Den ena är Statskontoret och den andra är Företagarna. Sedan kommer ministern att få ett par minuter för att bara ge några kommentarer. Det underlättar för frågeställarna som ska ställa frågor till ministern. Då kan de dessutom rikta mer frågor mot er andra. Först, mycket kort, Statskontoret. Varsågod!

Richard Murray, Statskontoret: Det är bara en fråga som jag önskar lyfta fram, som inte har berörts här tidigare tycker jag, och det är den tröskeleffekt som uppstår när någon som är arbetslös tar ett tillfälligt jobb och då får betala den förhöjda finansieringsavgiften. Det är ingenting som man löser med jobbskatteavdraget. Det avser ett helår, det är en helårseffekt. Men det här inträffar varje månad som man tar ett tillfälligt jobb. Då kan man alltså få betala den här förhöjda finansieringsavgiften.

Den marginaleffekten tror vi på Statskontoret att man bör titta på hur man ska hantera. Den kan få olyckliga konsekvenser, som att folk inte tar tillfälliga jobb för att försöka komma in på arbetsmarknaden. Det har också att göra med definitionen av ”arbetslös”. Efter ivrigt studerande av lagen om arbetslöshetsförsäkring finner man att det inte finns någon defini-

tion av ”arbetslös” där. Ej heller finns det någon definition av ”förvärvsarbete”, som ingår i den här definitionen gällande vem som ska undantas från förhöjd finansieringsavgift.

Ordföranden: Tack för det. Då är det Företagarna, Johan Kreicbergs.

Johan Kreicbergs, Företagarna: Jag skulle bara vilja ta upp en sak som framför allt är viktig för oss. Jag har hört med flera organisationer som pratar om tiden för genomförandet av det här och att vissa delar kanske borde skjutas upp. Från vår utgångspunkt är det väldigt viktigt att flera av de här åtgärderna genomförs så fort som möjligt. Vi tycker att det är viktigt att man ökar intensiteten i jobbsökandet på arbetsmarknaden. Vi har redan nu ett väldigt prekärt läge där många av våra medlemmar har svårt att hitta arbetskraft. Många gånger är det för att det är kompetensbrist, men det är också så att av dem som har sökt nya medarbetare under det senaste halvåret är det en femtedel som inte har fått några sökande alls. Flera av de här reformerna är väldigt viktiga, och därför är det också nödvändigt att de genomförs ganska snabbt.

Ordföranden: Tack för det. Då gör vi så att vi släpper upp arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin för att ge några kommentarer till frågor och funderingar som har dykt upp. Jag kan redan nu tala om att nästan hela utskottet har räckt upp händerna för att ställa frågor. Om ni räcker upp händerna ska jag kolla av under tiden.

Statsrådet Sven Otto Littorin (m): Det här är som valrörelsen *all over*. Jag tänkte bara ta tillfället att kommentera några saker som har tagits upp här. Låt mig börja med jämställdhetsaspekten. Vi menar ju att den samlade politiken innebär precis motsatsen till det som vi har hört vissa invändningar om. Sammantaget är det just de lågavlönade, och inte minst lågavlönade kvinnor, som tjänar mest på regeringens politik när man lämnar utanförskapet och tar ett arbete, när man lämnar deltid och går upp på heltid. Låt mig också säga till Richard Murray att jobbavdraget ju är ett grundavdrag – fast för dem som har en inkomst. Det är just de som arbetar lite, de som går från utanförskap och kommer in, som tjänar mest på detta. De första 31 800 kronorna är skattefria.

Taksänkningen har vi tagit upp. Om man får välja mellan att ligga kvar på ett högre tak, eller till och med höja ersättningen till dem som har hög lön och inte jobbar, och att sänka skatten för dem med låga löner som arbetar, då är det valet för mig ganska enkelt. Dessutom är det ju så, om man ska vara helt ärlig, att taket på 680 kr efter hundra dagar är så redan i dag.

När det gäller diskussionen om lönedumpning vill jag ta ett motexempel. Redan i dag måste man ju ta ett jobb till 90 % av ersättningen. Har man då en lön som är ganska hög jämfört med många andra, på 18 000 kr, det är till och med en tusenlapp mer än i Vanjas exempel, får man en ersättning på 14 400 kr. Då måste man alltså redan i dag ta ett jobb med

12 960 kr i månaden. Den typen av jobb finns inte i Sverige, och det är bra att det är så. Återigen: Jobbavdraget finns ju också för dem med de lägre lönerna, och de tjänar också mest på det procentuellt sett.

Omställningen är ju ett annat bärande argument, att omställningen skulle försvåras av den här politiken. Jag håller inte alls med om det. Arbetslöshetsperioden i Sverige är i snitt 90 dagar. Då ligger nivån kvar på 80 %. Det är ju det första. Problemet är ju inte omställningarna utan massarbetslösheten. Vi har haft tolv år av misslyckad politik som har lett till den situation som vi i dag befinner oss i. Då kan vi inte bara stå vid sidan av och låtsas som ingenting och driva mer av samma politik som har lett till de problem som finns. Dessutom är det så att när vi ser en politik som leder till att fler arbetstillfällen växer fram underlättas i sanning omställningen. Låt oss alltså ligga på rätt problemlnivå.

Jag har också hört kommentarer av typen: "Varför sparka på den som ligger?" Ja, men med all respekt: Vem har lagt dem där? Och varför ska vi inte göra något för att få upp dem därifrån? Det är min invändning mot den politik som har förts.

Lars Calmfors poängterar ju att forskning och internationella erfarenheter ger regeringen rätt. En uppstramad a-kassa, ihop med alla andra förslag vi lägger fram, alltifrån jobbavdrag till de olika åtgärder vi vidtar för att underlätta för anställningar, leder till högre sysselsättning och lägre arbetslöshet, precis det som var avsikten med politiken. Vidare konstaterar jag att Widar Andersson, som ju är en känd socialdemokratisk debattör, sade ungefär så här i en krönika bara härom dagen: Man kan ha synpunkter på nivåer, avgifter, beredningstid och annat men riktningen måste ändå vara rätt. Jag delar hans bedömning.

När vi talar om beredning och genomförande har det varit en del kritik mot att beredningen går så fort. Poängen med genomförandet är ju att vi har tittat oss runtomkring och konstaterat att det är det samtidiga genomförandet av helheten som leder till bäst resultat när det gäller sysselsättningen. Det här är ju ingenting som vi har suttit i en källare och hittat på en natt. Vi har jobbat intensivt i över två års tid med just detta. Vi har träffat flera av er och diskuterat de här förslagen.

Det är precis så det går till. Sedan hade vi en process som jag delar Lagrådets kritik mot. Det är naturligtvis ett rätt oanständigt förhållande att en nytillträdd regering har tio dagar på sig att presentera en statsbudget. Det är faktiskt inte rimligt. Men det är en konstitutionell fråga som vi kan lämna därhän. Under den här perioden har vi följt de instruktioner, lagar och regler som finns. Vi har haft en remissrunda. Vi har haft två hearingar. Lagrådet konstaterar ju också att den här processen är godtagbart utförd. Jag som inte är jurist kan ju bara konstatera att har man med jurister att göra är det *as good as it gets*.

När det gäller det tekniska genomförandet delar jag naturligtvis bedömningen att det här inte är någon lätt process. Jag inser att det är på det sättet. Därför är det klart att vi ska göra allt vi kan tillsammans med inspektionen och SO för att se till de nya reglerna genomförs på det som de ska genomföras på.

Slutligen är jag medveten om detta med till exempel kulturarbetarna och studenterna. De riktar kritik som jag kan ha förståelse för i olika delar. Men poängen är lite grann, tycker jag, att a-kassan, arbetslöshetsförsäkringen, inte kan lösa alla världens problem. Låt oss se till att den fokuserar på det som den ska lösa. Ska man utbilda sig för a-kassa? Nej, jag tycker inte det. Man ska utbilda sig för ett jobb. Det är också därför vi gör en lång rad insatser för att se till att underlätta för de unga att komma in på arbetsmarknaden. Vi sänker arbetsgivaravgifterna. Vi ser till att införa nystartsjobb för dem som varit långtidsarbetslösa. Vi kan bara konstatera att tiden man är arbetslös om man är ung är förhållandevis mycket kort, och det är naturligtvis väldigt bra att det är på det sättet. Vi ska försöka se till att sänka den ännu mer och göra mer för att se till att få folk i riktiga arbeten. Jag vill, som jag har sagt hundra gånger förut, inte att folk ska gå på 70 %, 80 % eller 65 % i ersättning utan på 100 % av en lön.

När det gäller kulturarbetarnas särskilda situation vill jag säga att vi har ett system designat för 3,8 miljoner löntagare. Vi har 11 660 medlemmar i Klys Vi måste naturligtvis se till att beakta den typ av särskilda situationer som ni lever under. Men låt oss inte göra det genom a-kassan utan i så fall genom kulturbudgeten.

Vi går nu ned på 1997 års nivåer när det gäller arbetslöshetsförsäkringen. Det är inte något stort systemskifte. Det är att återupprätta arbetslinjen. Det är tydliga besked som väljarna gav oss i valet. Vi sade vad vi skulle göra. Nu gör vi det vi har sagt.

Ordföranden: Tack så mycket för det. Nu var det uppenbarligen inte bara en saklig återredogörelse gällande frågor utan det fanns lite grann som gjorde att en och annan ryckte på handen och ville begära en kommentar. Jag tänker inte starta en debatt här och nu. Däremot tänkte jag nu öppna upp för ledamöterna att ställa frågor. Jag har just nu 16 stycken på listan, och vi har ungefär 45 minuter på oss att hantera det. Det innebär att jag vill att ni talar om vem ni vill rikta er fråga till och att ni ställer en fråga hellre än att ni håller ett långt anförande. Men det här vet ni. Vi testar. Det här är första gången vi kör. Och ni som får svara, även om det kan vara svårt: Försök ge ett så kort svar som möjligt så får vi se om vi kan hinna med många frågor i stället. Varsågod!

Jenny Nilsson (s): Tack så mycket. Jag har en mycket kort fråga till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin. Den lyder: Hur många fler jobb tror regeringen att de aviserade försämringarna i a-kassan i sig kommer att ge? Eftersom frågan är väldigt kort och avgränsad skulle jag också önska att jag kunde få ett svar som är både kort och avgränsat.

Statsrådet Sven Otto Littorin (m): Det vi kan konstatera är ju att det är helheten i regeringens ekonomiska politik som leder till fler i arbete. Den bedömning som Finansdepartementet gör i finansplanen talar om 140 000 jobb på ett par års sikt. Det vi samtidigt kan konstatera är ju, som Lars Calmfors skriver i sin debattartikel, att den erfarenhet som finns från omvärlden är att 10 % sänkning i ersättningsnivån leder till 1 % sänkning av arbetslösheten. Jag kan inte bedöma om den siffran är sann, för naturligtvis är det så att vi väger ihop det här med alla andra åtgärder vi vidtar för att skapa fler i sysselsättning – eller fler i *jobb*, ska jag säga.

Tomas Tobé (m): Jag har en fråga som jag tror är riktad till SO, till Birgitta Lanér. Det har ju förekommit en del uppgifter från vissa a-kassor. De har aviserat en form av engångsavgift för att trygga kassans kapitalbehov. Kommunal har gjort bedömningen att man inte behöver ta ut en sådan här engångsavgift medan andra har aviserat att man behöver ta ut en engångsavgift på ända upp till 600 kr. Då undrar jag om SO kan göra en bedömning eller om de har någon bild av vad som är rimligt. Jag förstår det som att den första betalningen till statskassan ska ske först i mars månad.

Peter Schönefeldt, SO: Jag ska svara på frågan. Kapitalbehovet är ju väldigt avhängigt av hur man genomför den förhöjda finansieringsavgiften. Som det ser ut ursprungligen i förslaget skulle den genomföras från den 1 januari och också inbetalas av kassorna i januari. Med en sådan lösning är det inte möjligt för kassorna att klara sitt kapitalbehov. Det man nu diskuterar, och det var också det som Bosse tog upp, är ju att man ska ge kassorna anstånd i kanske några månader med att ta in avgiften. Då minskar behovet av kapitalförstärkning. Men det är nog också så att varje enskild kassa måste ta ställning till vilket behov man har. Kassans kostnad ökar ju från 4 miljarder till 14 miljarder. Det är det som föranleder ett förändrat kapitalbehov.

Annika Qarlsson (c): Fru ordförande! Jag tänkte ställa min fråga till TCO i första hand. Ni har varit ute väldigt mycket och kritiserat förslaget utifrån kvinnors situation på arbetsmarknaden. Det har varit väldigt höga bröstoner, kan jag uppleva det som. Någonstans kan jag se att om man tittar på helheten i de här förslagen är det i stället en stärkt arbetsmarknad för kvinnor som jag ser framför mig. Ni har också aviserat att ni tänker anmäla det här till EU och så vidare. Jag skulle gärna vilja höra lite mer. Hur ser du på helheten när de olika delarna samspelar? Kritiken har ju enbart varit riktad mot a-kasseförslaget. Jag tycker också att det skulle vara intressant om Sven Otto lite grann kunde fördjupa sig i vad det faktiskt handlar om för olika delar här.

Ordföranden: Och utan att göra svaren alldeles för vida och breda, vilket de skulle kunna bli med den frågan, ger vi Sture Nordh ett första försök. Varsågod!

Sture Nordh, TCO: Tack, fru ordförande. Jag tror att jag fattade passningen. Det som är navet i regelsystemet om att sociala försäkringar inte får diskriminera är att man inte ska införa sociala försäkringar som direkt eller indirekt missgynnar en grupp beroende på ålder, kön, etnicitet etcetera. Det förhållandet att andra faktorer, till exempel inom den ekonomiska politiken eller sysselsättningspolitiken, skulle leda till att fler kvinnor, om vi tar det exemplet, får ett arbete innebär inte att en kvinna som, beroende på förändringen, på höjningen från 70 till 80 timmar, över huvud taget inte har rätt till någon ersättning alls, får det bättre. Diskriminering är individuell. Den kan baseras på en grupp men den slår individuellt mot en individ vars rätt inte kommer att tillgodoses. Det är liksom själva ramen för detta.

När vi vet att risken är så uppenbar för att detta blir effekten, och vi också har ett antal rättsfall som jag gärna hänvisar till och lämnar vidare information om när det gäller EG-domstolens ställningstaganden i de här frågorna, duger inte ens en framgångsrik politik med jobbavdrag eller fler sysselsatta för den som beroende på denna regelförändring och på att man är kvinna – det är kvinnor som i högre grad än män berörs av detta – förlorar sin ersättningsrätt. Så ser sammanhanget och sambandet ut. Det är väldigt enkelt att ställa detta till rätta och att inte försvåra situationen genom att återgå till 70-timmarskravet. Det är inte stora grupper det är fråga om, men för de individer som drabbas blir det förödande effekter. Det kostar därmed också egentligen ingenting i den besparing som regeringen vill åstadkomma.

Ordföranden: Tack för det! Bollen skickades också till Sven Otto Littorin.

Statsrådet Sven Otto Littorin (m): Tack, fru ordförande! Det är väl bara att konstatera att EG-domstolen har prövat jämställdhetsdirektivet flera gånger. Om en åtgärd i praktiken strider mot likabehandlingsprincipen kan den ändå anses vara befogad med hänsyn till objektiva faktorer som inte har samband med könsdiskriminering. Så säger EG-domstolen i ett uttalande. För att en sådan åtgärd ska vara befogad krävs att den dels avser en legitim målsättning i social- och arbetsmarknadspolitiken, dels är lämplig och nödvändig för att uppnå det eftersträvade målet.

Vårt syfte är att minska arbetslösheten, att minska utanförskapet. De som gynnas mest av detta är framför allt lågavlönade kvinnor, som går från utanförskap in på arbetsmarknaden eller går från deltid till heltid. Därmed strider inte detta som vi bedömer det på något som helst sätt mot EG-domstolens utslag eller mot jämställdhetsdirektivet. Tvärtom är hela syftet att uppnå det som frågeställaren efterlyser.

Josefin Brink (v): Jag tänkte också anknyta till diskussionen om jämställdhet men kanske lämna EG-domstolens utlåtanden därhän och knyta an lite mer till den vardagliga situationen på svensk arbetsmarknad. I lagrådsremissen som regeringen lämnade över tillstod man själv att förslaget inte är neutralt från jämställdhetssynpunkt, bland annat på grund av det ojämna

uttaget av föräldraförsäkringen, att kvinnor är mer sjukskrivna än män, att kvinnor i högre grad jobbar deltid samt att kvinnor är visstidsanställda och har lägre löner och inkomster. I propositionen, och även i en artikel på DN Debatt när propositionen presenterades, har regeringen helt och hållet ändrat ståndpunkt. De hävdar att det visst är neutralt från jämställdhetssynpunkt. Det finns inga sådana problem, för nu ska man se förslagen som en helhet i stället.

Då är min fråga i denna helhet: Regeringen vill ju göra det lättare för arbetsgivarna att anställa människor tillfälligt, för kortare perioder. Regeringen vill inte lagstifta om rätten till heltid. Väldigt många av dem som jobbar deltid gör ju inte detta av eget val utan för att arbetsgivaren vägrar att anställa på heltid. Man tänker också banta ned arbetsmiljöarbetet väldigt kraftigt, något som naturligtvis har en väldigt stor inverkan på kvinnors hälsa. Man vet att kvinnors arbetsplatser skapar mer ohälsa än mäns arbetsplatser. Om vi nu ska se detta som en helhet, på vilket sätt menar man då att det inte kommer att slå orättvist mot kvinnor när man inte vill ge kvinnor rätt till heltid, när man inte vill begränsa antalet tidsbegränsade anställningar som kommer att skapa tröskeleffekter och när man inte vill satsa mer, utan tvärtom mindre, på arbetsmiljöarbete för att förebygga sjukdomar där kvinnor är särskilt överrepresenterade?

Ordföranden: Tack, Josefin Brink. Och när du säger ”man” tror jag att du vill rikta frågan till arbetsmarknadsministern?

Josefin Brink (v): Ja, jag vill rikta frågan till arbetsmarknadsministern, det är alldeles riktigt.

Statsrådet Sven Otto Littorin (m): Det är ju precis av de skäl som du anför, Josefin, som vi måste göra allt vi kan för att få tillbaka folk i arbete. Den stora skillnaden i Sverige går mellan dem som har och dem som inte har ett arbete. Det är precis därför vi måste göra allt vi kan för att få tillbaka fler i arbete. Då har vi inte heller det utanförskap som har könsstruktur i sig som du pekar på.

När det gäller de två andra frågeställningarna, tillfälliga anställningar och att inte ha rätt till heltid, vill jag ta den sista först. En lagstiftad rätt till heltid blir varken heltid eller deltid. Det blir nolltid. Det säger 24 av 30 remissinstanser i det som föregick den här diskussionen, bland annat TCO, Saco och Ams, som inte ville ha lagstadgad rätt till heltid av det enkla skälet att det naturligtvis finns bra många arbetsgivare som inte har råd eller möjlighet och därmed avstår från att anställa på det sättet. Jag tycker att det är helt fel väg att gå om man menar allvar med att man ska få fler i arbete.

När det gäller tillfälliga anställningar tycker jag att det finns en hel del gott i den tidigare regeringens linje, alltså att man skapar lite ordning, att man inte har så väldigt många olika system för tillfälliga anställningar

utan har i huvudsak en struktur på det hela. Vi har ju aviserat i budgetpropositionen att vi återkommer i detta ärende under våren. Det ser jag fram emot.

Ulf Holm(mp): Mina frågor riktar jag till ministern. Den första frågan gäller att du har sagt att utanförskapet är hemskt, och det håller jag med om. Ingen vill ju skapa arbetslöshet. Vi vill ha människor i arbete. Problemet som jag ser det är att du gör att utanförskapet blir om något ännu djävligare än i dag därför att det är så svårt att komma tillbaka. Jag skulle vilja att du utvecklade detta, bland annat med tanke på de sänkta ersättningsnivåerna och framför allt kanske arbetsvillkoret, som kommer att göra att allt färre kommer att tillhöra försäkringen. I samband med det förs också en diskussion om att a-kassan ska bli obligatorisk. Om det ska bli obligatoriskt och arbetsvillkoret för att få försäkringen kommer att försämrats – kan det egentligen vara lagligt att tvinga någon att betala om man inte får någon ersättning sedan? Det får du gärna också besvara.

Slutligen är det så att studerandevillkoret ska avskaffas. Vi hörde oro från både studenterna och Sveriges Kommuner och Landsting, som är rädda för att de kommer att få ta över detta. Är det så det var tänkt egentligen, att det är kommunerna som ska få betala försörjningsstödet fullt ut för de studenter som inte lyckas få arbete meddetsamma? Hur kommer detta att slå i så fall? Jag tror att det var de flesta frågor. Jag har många fler.

Ordföranden: Ja, jag vet det. Vi får lägga till att Ulf Holm är ensam från Miljöpartiet här, så han får passa på att ställa många frågor. Det är helt okej när du gör det.

Statsrådet Sven Otto Littorin (m): Ulf Holm säger att ingen vill skapa arbetslöshet. Nej, det håller jag naturligtvis med om. Så är det. Problemet är ju bara att den tidigare regeringen inte gjorde något åt detta utan accepterade det här utanförskapet. Det pratades och pratades, men det hände absolut ingenting. Det vi gör är ett antal saker, precis som du säger, för dem som befinner sig allra längst ifrån arbetsmarknaden. Jag har flera gånger tidigare sagt, och gör det gärna igen, att när vi nu frigör resurser genom att till exempel ta bort friåret och plusjobben är det för att vi ska kunna lägga mer kraft på dem som befinner sig allra längst ifrån arbetsmarknaden. Så där delar jag din oro och din bedömning.

Det handlar till exempel om jobb- och utvecklingsgarantin, som ersätter aktivitetsgarantin. Poängen där är att ha en tydligare koppling med en individuell coach, en individuell handlingsplan. Man ska få hjälp med att ha ett jobb i andra ändan som man siktar mycket tydligare på. Vi har nystartsjobben, som ju är ett kraftfullt ekonomiskt incitament för att anställa folk som har varit långtidsarbetslösa.

Vi jobbar vidare med det nygamla Arbetsmarknadsverket när vi skapar en enhetsmyndighet av Ams och länsarbetsnämnderna. Det är också för att fokusera mer på just den här matchningsfunktionen och på dem som befin-

ner sig längre bort. Vi sänker, genom de olika sänkta arbetsgivaravgifterna, lönekostnaden för att anställa. Slutligen är det klart att vi också lägger mer än den tidigare regeringen i vår budget på vården, skolan och brottsbekämpningen. Det är klart att det i andra ändan också finns en del jobb där, vilket kanske borde glädja Josefin Brink. Om inte annat tror jag framför allt att det gläder dem som behöver detta. Vi satsar ju mer på verksamhet i offentlig sektor än på bidragsförsörjning och olika typer av ekonomisk ersättning till dem som borde kunna vara i arbete.

Slutligen ska jag säga något om studerandevillkoret. Ja, nu är det ju så redan i dag att vi har många som kommer ut från universitet och högskolor och har möjlighet att få ett arbete ganska snabbt av det enkla skälet att man naturligtvis gör så mycket man kan när man börjar närma sig slutet på sin studieperiod. Det är helt riktigt och rimligt att det är på det sättet. Jag tycker inte att arbetslöshetsförsäkringen ska vara skapad för att ta hand om egentligen någonting annat än den som har kvalificerat sig genom eget arbete.

Då får vi göra andra saker för att se till att ungdomar lättare kommer in på arbetsmarknaden, och då handlar det mycket om det som jag var inne på förut som en kommentar. Det handlar alltså om att se till att sänka kostnaderna, bland annat genom sänkta arbetsgivaravgifter för ungdomar, och på andra sätt se till att vi får det lättare för framför allt små och medelstora företag att växa och anställa.

Ordföranden: Jag tänkte bara skjuta in en liten passus innan vi går vidare. Jag vet ju att just det här politikområdet är oerhört politiskt laddat. Jag skulle tycka att det vore bra om vi kunde försöka balansera tillbaka lite grann, så att vi mer försöker ha sakkunskap och kunskapsinhämtning. Risken är att vi annars kommer att hamna i en debatt, och det finns inte representanter här från alla sidor som verkligen skulle vilja vara med i alla olika omgångar. Vi kör alltså frågeställningar och svar här, och det vet jag att ni är bra på. Det här engagerar oss allihopa, så det blir som det blir.

Hans Backman (fp): Jag ska försöka hålla mig till saken! Jag vill rikta min fråga till Svenskt Näringsliv och Pär Andersson. När hänsyn tas till att förändringarna i a-kassan är en av många åtgärder som regeringen genomför – jag tänker då på att man till exempel genomför sänkningar av arbetsgivaravgifter, inför ett jobbvdrag för att folk ska få mer lön kvar efter skatt och så – hur bedömer du då att effekterna av regeringens politik kommer att vara på de anställdas inkomster på sikt? Jag vill också fråga: Hur bedömer du att regeringens samlade åtgärder kommer att påverka sysselsättningen på sikt?

Pär Andersson, Svenskt Näringsliv: Som svar på den senare frågan, vilken effekt politiken får på arbetsmarknaden, kan jag säga att jag tror att det blir en mycket positiv effekt på arbetsmarknaden. Vi tror att arbetsutbudet kommer att öka genom de arbetsgivaravgiftssänkningar och andra skatte-

sänkningar som sker på skatteområdet. Vi tror också att utbudet på arbetskraft kommer att öka genom de här förändringarna i ersättningssystemet. Man kommer att söka arbete mera aktivt genom de här förändringarna.

Désirée Pethrus Engström (kd): Jag har en fråga till egentligen alla fackliga organisationer, men det kanske bara är en som får svara, och då tror jag att jag väljer LO och Wanja Lundby-Wedin. Min fråga gäller a-kassans roll. Jag tror att vi alla är överens om att den är tänkt som en omställningsförsäkring och inte en långvarig bidragsförsörjning. Målet är att det ska vara en kort tid i a-kassan, och sedan ska man komma in i nytt jobb.

I debatten har olika grupper som kan komma att drabbas av nya avgifter i a-kassan lyfts fram, däribland långtidssjuka. Det kanske finns många i era grupper som är långtidssjuka eftersom det gäller många i vårdrken. Jag delar åsikten att man ska bevaka bland annat den här gruppen framöver, men min fråga handlar i anslutning till det här om er möjlighet att använda er av ert regelsystem för att underlätta för de här grupperna när det gäller avgiftssystemet inom a-kassan. Ser du någon möjlighet att göra någonting för de här grupperna?

Wanja Lundby-Wedin, LO: Nej, jag ser ingen möjlighet för oss att kunna göra någonting åt avgifterna för vår del, att differentiera avgiften. Det är egentligen det du frågar om. Det är svårt för oss att göra det. I de fackliga medlemsavgifterna har nästan alla förbund någon form av nedsättning om man är långtidssjuk, studerar eller liknande, men det är några fasta kostnader som man alltid måste betala, och däribland ligger a-kasseavgiften. Det är ju en avgift som faktiskt egentligen inte bestäms av oss utan som bestäms av statsmakten. Det skulle då innebära att vi i så fall tog på oss att differentiera på något sätt. Det är a-kassan som bestämmer. Det kan inte vi göra. Att fackföreningen skulle ta ut det här på den övriga fackföreningsavgiften finns det inget utrymme för.

Det är ju ganska givet också i ett läge där vi nu får så pass höga avgifter för medlemmarna. Att vi då dessutom skulle bära av det genom att höja fackföreningsavgiften ytterligare bedömer inte jag som möjligt att göra.

Patrik Björck (s): Jag skulle vilja ställa en fråga till Sture Nordh om hur TCO ser på det här med att det finns lönedumpningseffekter i det här förslaget. Jag skulle också vilja bolla vidare en fråga till arbetsmarknadsministern. Med anledning av att han citerar Calmfors titt som tätt så kan jag ju citera Calmfors också. Calmfors säger med anledning av lönedumpning: ”Men den viktigaste effekten är förmodligen på lönebildningen. Arbetslösa får anledning att ta arbeten med lägre lön ...” Så säger Calmfors, som för övrigt säger att han underkänner regeringens förslag i den här debattartikeln, som du flera gånger har citerat. Då blir min fråga: Har du läst artikeln?

Sture Nordh, TCO: Fru ordförande! Den bakomliggande teori som ofta citeras, nämligen att sänkta ersättningar ska leda till fler jobb, bygger, precis som Lars Calmfors brukar påpeka, på att det uppstår en arbetsmarknad med betydligt lägre löner än de som finns i dag.

Jag vill gärna rekommendera till läsning av just den *Employment Outlook* som regeringen citerar. Till skillnad från tidigare rekommendationer säger OECD, som en kommentar till just den från 2006, att detta inte är den enda vägen. Det fungerar i länder som har låga socialförsäkringssystem och låg facklig organisering. Där kan man få de här effekterna. Man varnar just för att lyfta fram det genomsnitt som man har räknat fram, därför att det finns inga sådana länder. Man pekar samtidigt på att det finns en väg av hög organisationsgrad och system med hög ersättning, vilket leder till hög sysselsättning och god omställningsförmåga, och nämner där särskilt de nordiska länderna och Holland.

Titta alltså gärna på helheten av det OECD förordar. På din fråga är svaret ja: Det finns en sådan betydande risk, och det viktiga är att vi som fackliga organisationer motverkar den genom att ha stabila kollektivavtal.

Statsrådet Sven Otto Littorin (m): När man läser artikeln ser man att Calmfors ju ger oss rätt i att det här leder till sänkt arbetslöshet. Men Calmfors vill ju gå två steg längre. Han vill differentiera mer, och han vill dessutom förstatliga arbetslöshetsförsäkringen.

Ja, att differentiera mer med taket på 300 kr hade inte gått, och därmed faller det. Det är klart att vi hade kunnat göra det om vi hade haft ett högre tak, men det faller på sin egen orimlighet.

Att förstatliga arbetslöshetsförsäkringen tycker jag heller inte är en bra idé. Jag tycker nämligen att det är en väldigt god idé att man har en koppling just till de olika fackföreningarna och till de olika fackföreningarnas och kassornas arbetslöshet inom de olika områdena.

När Calmfors pratar om detta säger han också att jobbavdraget kommer att leda till att vi inte får just den utveckling som du oroar dig för. Han pekar snarare på att man får titta på de sammantagna effekterna av jobbavdraget och åtgärderna för att öka efterfrågan genom att arbetslösheten minskar när vi får fart på nyanställningarna i kombination med förändringar i a-kassan. Det är alltså återigen de här tre delarna tillsammans som leder till ett önskvärt gott resultat: fler i arbete.

Sedan ska vi ha bra och starka fackföreningar med kollektivavtal. Det är vår svenska grundmodell, och det kommer också naturligtvis att vara en del av skyddet i utvecklingen framöver – som det har varit hittills.

Ordföranden: Som en liten sidoinformation till riksdagens ledamöter kan jag säga att självaste omnämnda Calmfors kommer att vara här i morgon för ett miniseminarium tillsammans med fackliga företrädare.

Luciano Astudillo (s): Först tror jag att de flesta som ser på den här debatten vet att det inte är någon slump att arbetslösheten är på väg ned, att sysselsättningen är på väg upp och att det inte är en effekt av den borgerliga politiken utan av den politik som den förra regeringen förde.

Mina två frågor går till Sven Otto Littorin. Den första rör det som händer med kommunernas kostnader för det här. Vi kan läsa i propositionen att regeringen själv konstaterar att kostnaden för försörjningsstödet kommer att öka för kommunerna. Vi fick höra av Britta Rundström här att detta riskerar barnomsorg, skola och äldreomsorg. Min konkreta fråga är: Kommer man att kompensera kommunerna för den ökade kostnaden i försörjningsstödet om det visar sig att den här kostnaden flyger i väg för kommunerna så att den äventyrar den verksamhet som vi tycker är så viktig på kommunal nivå?

Den andra frågan handlar om Littorins retorik. Han säger att den nya regeringen vill få upp dem som redan ligger. Då tänker jag närmast på de långtidssjukskrivna, som med det här förslaget kommer att få höjda egenavgifter men inget jobbavdrag. Hur tänker ni då?

Statsrådet Sven Otto Littorin (m): Politiken är inte orsaken till att jobben kommer. Det är naturligtvis en internationell konjunktur. Problemet är ju att vi får alldeles för få jobb i just den högkonjunktur som vi nu ser. Vi ska försöka se till att det blir lite fler.

När det gäller kommunerna blir det återigen lite av samma svar som det jag riktade till Ulf Holm. Det handlar mycket om att jobba med väldigt tydliga insatser för att hjälpa just dem som befinner sig i långtidarbetslöshet för att på olika sätt se till att det underlättas för dem att komma tillbaka till arbete. Det handlar om nystartsjobb och en lång rad olika åtgärder för att se till att den gruppen inte lämnas utanför.

Det finns inga budgetmedel för att kompensera kommunerna för den oro som du ger uttryck för. Jag säger det så är det sagt.

När det gäller långtidssjukskrivna har vi också i propositionen varit tydliga med att säga att vi kommer att titta närmare på hur omständigheterna kring den gruppen utvecklas. Det är ju trots allt så att du med jobbavdraget kan vara långtidssjukskriven fyra månader under ett kalenderår och ändå gå med plus med den höjda avgiften. Det vi måste göra är naturligtvis att följa den här utvecklingen noga, och det kommer vi också att göra och återkomma till.

Elisabeth Svantesson (m): Vi har talat en del om forskning här. Vad jag kan se har vi faktiskt en forskare här, och därför skulle jag vilja ställa en fråga till en arbetsmarknadsforskare, nämligen Peter Fredriksson på IFAU, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering. Det är två saker som jag önskar att Peter Fredriksson skulle utveckla. Den ena är den diskussion som vi redan har varit inne på, nämligen vad den samlade empiriska forskningen visar om sambandet mellan a-kassenivå och arbetslöshet. Den

andra saken rör detta: I propositionen står det att IFAU anser att forskningen talar för en avtrappning av ersättning under arbetslöshetsperioden. Jag skulle önska att du kan utveckla detta.

Peter Fredriksson, IFAU: Jag är nationalekonom, kanske jag ska säga till att börja med. Som svar på den första frågan kan jag säga att de studier som finns på individdata tyder på att utflödet till jobb ökar när ersättningen sänks. Det finns också makrostudier på området som Sven Otto Littorin citerade, så dem går jag inte in på.

När det gäller vårt uttalande i remissvaret vill jag för det första säga att forskningen egentligen inte kan säga någonting om vad en genomsnittlig ersättningsgrad ska vara. Det är en värderingsfråga. Men om man jämför två system som har samma försäkringsvärde, ett system som betalar 80 % över hela arbetslöshetsperioden och ett annat system som betalar 85 % i början, sedan 80 % och 75 % till sist, så är det sista systemet att föredra. Skälet till det är att ett system med nedtrappning av ersättningen skapar ett skarpare sökincitament och också en ökad vilja att acceptera jobberbjudanden.

Ann-Christin Ahlberg (s): Jag har en fråga till Sven Otto Littorin, men också en fråga till Wanja Lundby-Wedin sedan.

I propositionen, på s. 45, står det så här: ”Det är fler kvinnor än män som arbetar deltid och en viss andel kvinnor kan därmed ha svårare att t.ex. uppfylla arbetsvillkoret. Det bör dock samtidigt påpekas att andelen deltidsarbetare som arbetar mindre än 20 timmar per vecka är relativt liten.” Min fråga är då: Hur många är de, och vad anser ni är en ”relativt liten” andel? Vad säger du till dem som blir drabbade?

Till Wanja har jag en fråga utifrån de exempel som hon tog tidigare. Det nämndes här att 17 000 kr är en inkomst som är rätt vanlig inom LO-kollektivet och att det med en 80-procentig ersättningsnivå blir 13 600 kr i ersättning med dagens sex månader som beräkningsgrund för a-kassan. Men om jag förstod det rätt blir det 10 200 kr med tolv månaders beräkningsgrund. Det är då en minskning på 3 400 kr i månaden, som jag får fram det.

Då är min fråga till Wanja följande: De 17 000 som de här beräkningarna baseras på antar jag är en heltidslön, men vi pratar ofta om att kvinnor ofrivilligt jobbar deltid. Tycker du att det är väldigt få kvinnor och ungdomar som kommer att drabbas av den här försämringen på 3 400 kr?

Wanja Lundby-Wedin, LO: Jag kan börja. Det som du hänvisar till var det exempel som jag tog om det här med att man ska räkna tolv månader i stället för sex månader som normalarbetstiden. Jag berättade att efter en lång arbetslöshetsperiod eller när man söker sig ut och är ny på arbetsmarknaden så är det absolut vanligaste att man inte får en fast tjänst. Om man tittar på våra medlemsgrupper så är den största gruppen som jobbar i otrygga anställningar, visstidsanställningar, och dessutom jobbar deltid,

inte kvinnor som har valt att vara hemma med barn och sedan söker sig ut, som man kanske tror, utan det är de yngsta kvinnorna. Sedan fortsätter det där gärna uppåt när de blir äldre och äldre. Kvinnor upp till 30–35 år är alltså den grupp där det är vanligast att man jobbar deltid.

Då är det också ganska vanligt att man kommer ut och kanske först har ett halvår – det var det exemplet jag tog – då man jobbar deltid på ett vikariat. Sedan får man kanske chans att jobba heltid och på det sättet fylla ut nästa halvår. Sedan är det inte så ovanligt att man efter ett år återigen får en tid av arbetslöshet. Då ska den ersättning man får beräknas på det här året. Då får man räkna både de sex månaderna med deltid och de sex månaderna med heltid, och då får man en väsentligt lägre ersättningsnivå, precis som du sade. I stället för 13 600 kr, som man skulle få med dagens system där man alltså räknar de senaste sex månaderna med heltid, så får man räkna också deltiden, och då ramlar man ned till 10 200 kr. Det här är bara ett exempel bland väldigt många andra.

Min bedömning är ju inte att det är någon liten grupp som drabbas, utan det är en väldigt stor grupp, framför allt inom de förbund vi har inom den offentliga sektorn men kanske i ännu större utsträckning den privata tjänstesektorn, där man går i och ur arbete på det här sättet.

Om jag ska svara på den fråga som du sedan ställde till Littorin, för det var väl det du menade: Är det här en liten grupp? Nej, det är inte en liten grupp som jobbar halvtid. Det är många, många kvinnor som jobbar så, inte minst bland dem som dessutom har just de här svårigheterna – kanske jobbar natt – med få arbetstillfällen. Jobbar man långa arbetsdagar eller arbetsnätter och vid få tillfällen kan man drabbas väldigt hårt av att vara sjuk vid ett enda arbetstillfälle och därmed ramla ur möjligheten att få komma in i försäkringen. Det här tycker jag är en stor fråga.

Jag vill bara säga en sista sak. Jag pratar mycket om att det handlar om kvinnor. Man ska ju också ha klart för sig vilken grupp kvinnor det är som har flest deltider och visstider. Det är arbetarkvinnor och det är kvinnor som har utländsk bakgrund, så vi har också ett etniskt perspektiv att ta hänsyn till när det gäller de här frågorna.

Statsrådet Sven Otto Littorin (m): Jag vill ge ett väldigt kortfattat svar. Det är inte en stor grupp, precis som vi skriver i propositionen – jag kan inte den exakta siffran i huvudet – som arbetar *under* 20 timmar i veckan.

Vi menar att det inte krävs några stora *särskilda* insatser, därför att den gruppen är också dem som vinner mest på regeringens samlade ekonomiska politik för fler i arbete. Vi har tolv månaders ramtid att uppfylla arbetsvillkoret. Vi har jobbavdraget som är konstruerat som ett grundavdrag för dem som förvärsarbetar, det vill säga att tar man ett arbete – även om det är en ganska kort period – så tjänar man också mest på att göra det.

Torbjörn Björlund (v): Jag har två frågor till arbetsmarknadsministern. Den ena handlar om Klys, alltså de konstnärliga och litterära yrkesutövarna och deras situation. Du var inne lite grann på att man skulle jobba

med att hitta något slags speciallösning för dem. Då är min fråga vad man ska göra. Är det så att man vill att alla konstnärer ska ha F-skattsedel, eller ska man kunna vara anställd inom den branschen också?

Den andra frågan handlar om hastigheten i den här omställningen. Det är flera som har vittnat om att det är bökigt och svårt att få detta att hinnas med. Skulle det bli kaos, eller *när* det blir kaos – jag tror att det blir det i de här systemen den 1 januari – vad gör regeringen då? Finns det någon beredskap för att lösa de knutar som finns, som SO har sagt till exempel?

Statsrådet Sven Otto Littorin (m): Jag konstaterar att omständigheterna för kulturarbetarna är lite speciella. De är ju nästan att betrakta som småföretagare i sina relationer med sina arbetsgivare. Som jag sade lite tidigare tror jag att eftersom hela arbetslöshetsförsäkringen är konstruerad för 3,8 miljoner löntagare så är inte a-kassan det rätta stället att hantera just dessa speciella omständigheter, utan jag hänvisar till kulturministern och hanteringen av kulturbudgeten för att hjälpa till i den delen. Men vi är medvetna om problemet.

När det gäller hastigheten är det bara att konstatera att vi från departementets sida bedömer att detta är genomförbart på det sätt som är förutskickat. Det är också därför vi har lyssnat och tagit till oss synpunkter och åsikter under remissbehandlingen och remissperioden. Man måste naturligtvis alltid följa utvecklingen noga, och det kommer vi att göra också i det här fallet.

Jan Ericson (m): I diskussionen har framförts från lite olika håll risken att människor skulle tvingas ta arbeten till mycket låga löner. När jag lyssnar lite på både Sture Nordh och Wanja Lundby-Wedin så tycker jag att jag uppfattar en nyansskillnad mellan er. Sture Nordh, du markerar att det är viktigt att facket har koll på att de kollektivavtal som finns verkligen tillämpas, och det låter som att du har tron att ni kommer att klara det. Men Wanja Lundby-Wedin verkar mer tveksam om facket klarar av att ha tillsyn på det här så att man verkligen tillämpar de kollektivavtal och den praxis som finns på arbetsmarknaden. Min fråga till Wanja är väl egentligen därför om ni tror att ni har förmågan att se till att kollektivavtalen tillämpas eller om ni inte tror att detta kommer att gå.

Wanja Lundby-Wedin, LO: Om det finns nyansskillnader mellan Sture och mig kan det ju också bero på att våra medlemsgrupper ser lite olika ut. Vi har väldigt stora medlemsgrupper inom den privata servicesektorn. Om vi tittar på till exempel hur det ser ut här i Stockholm inom hotell- och restaurangnäringen, inom transportbranschen och inom fastighetsbranschen så ser vi att vi har otroligt många små företag, företag som poppar upp, försvinner, lägger ned, får nya ägare och så vidare. Jag vet att Hotell- och restaurangfackets avdelning här i Stockholm använder säkert hälften av den tid som de har till förfogande för sina ombudsmän till att enbart gå runt och få nya arbetsgivare att teckna kollektivavtal. Det är nästan så att

det är näst intill ett arbete där man vet att man aldrig kommer att lyckas ha 100-procentig täckning därför att det är en så enorm omsättning på arbetsgivare i den branschen. Då har vi ändå kollektivavtal i dag på de nivåer där vi har dem.

Littorin har helt rätt: Redan i dag är det så att en del grupper kommer ned på nivåer som ligger under kollektivavtalet i lön, men om vi ser att kanske 80 % av LO-förbundets medlemmar efter ett års arbetslöshet kommer att ligga långt under de absoluta lägstalöner vi har så kommer det att medföra press nedåt. Det är precis det som Calmfors talar om, och det är precis det som också regeringen säger: Det här kommer att innebära att vi tvingas att acceptera lägre lönenivåer – åtminstone är det en förhoppning – och det säger ni också i propositionen, fast kanske inte så direkt.

Jag säger inte det här för att vi skulle ha en dålig styrka – vi är kanske världens starkaste fackföreningsrörelse – men det här medför en enorm press nedåt på lönerna. Forskningen kan ge oss rätt i det påståendet.

Sture Nordh, TCO: Väldigt kort: Om jag gav intryck av att det blir en lätt match och att vi fixar det så var det inte det jag menade. Vi finns också i en situation som i väldigt hög grad liknar den Wanja Lundby-Wedin just pekade på. Låt oss ta sådana sektorer som de konstnärliga yrkena och på andra områden där lönerna redan i dag är väldigt låga. Där är risken väldigt stor att pressen kommer att bli oerhört stark, precis som i många av tjänsteföretagen.

Sylvia Lindgren (s): Jag vänder mig till SO med min fråga. Den härrör sig från beredningen av ärendet.

Visst var en del av de förändringar som nu föreslås träda i kraft kända inför valet, men långt ifrån alla och definitivt inga detaljer. Dessutom är det väl ändå så att man inte kan utgå från något valresultat förrän efter valet, och då kan det bli en hel del effekter av en så här kort beredningstid som man nu genomför.

Vi har hört här i dag att kassornas ekonomi måste vara förutsebara för att kunna ta ut rätt medlemsavgifter. Vi har också, vad jag förstår, fått ganska klart för oss att kassorna kommer att tappa i likviditet. Vad innebär nu det här? Kan man klara utgifter för normal drift och administration när man nu vill bryta rutinerna genom denna orealistiska beredningshantering i det här ärendet? Kommer man att klara det, eller blir det kaos? Vad är er bedömning?

Inger Lindström, SO: Jag är vice ordförande i Samorganisationen. Vi har pekat på de problem som vi har inom vissa områden. Framför allt är det samordningen som inte kommer att gå att lösa till den 1 januari, vilket kommer att innebära att vi inte kan garantera att det är rätt ersättning som går ut. Vi har också problematiken med avgiftsbefrielsen för dem som är arbetslösa. Den kan vi heller inte sköta med hjälp av tekniken. Det är för

stora grupper för att vi ska kunna hantera det manuellt, och det gör att vi inte heller kommer att klara av att hantera den delen den 1 januari. Med det kan man säga att det blir kaos.

Maria Öberg (s): Min fråga går till Företagarna. Vi har hört att regeringen siar om att det ska komma ca 140 000 nya jobb som en följd av bland annat sänkningen av ersättningsnivån i a-kassan, och vi har hört Svenskt Näringsliv, som anser att sänkningen av ersättningsnivån i a-kassan gör att arbetslösa ska bli mer villiga att söka mer och fler jobb.

Då blir min mycket nyfikna fråga, en undran som jag tror delas av många andra: Vilka är de nya jobben? Inom vilka branscher finns de, och vilka nya arbetsplatser ser man i framtiden? Och jag som bor i glesbygd undrar: Inom vilka regioner i landet ser man den här tillväxten av 140 000 nya jobb? Det är ganska viktigt för människor som bor utanför storstäderna, eftersom man också poängterar att man ska vara beredd att flytta på dag ett av sin arbetslöshet.

Johan Kreicbergs, Företagarna: Nu har inte vi gjort någon exakt beräkning av att det ska bli 140 000 jobb – det får stå för regeringen. Däremot kan vi se att det finns en otrolig växtkraft just nu bland de mindre företagen. Den skulle jag säga att vi ser allra tydligast i glesbygd just nu. Ta Norrlandslänet, som det växer väldigt starkt i och där det stora problemet som vi ser finns framför allt inom tillverkningsindustrin, där ungefär hälften av de mindre företagen säger att deras största tillväxthinder är brist på arbetskraft. Då kan jag tycka att det är en viktig del, det här med att göra skillnaderna större mellan att jobba och inte jobba för att få i gång jobbsökandet.

Sven Yngve Persson (m): Min fråga riktar sig till Företagarna. Den bygger lite grann på det som sades i inledningsanförandet, att det är många företagare som har svårt att hitta arbetskraft att anställa och att det därför är viktigt att genomföra regeringens förslag så fort som möjligt. Ska jag tolka det så att ni anser att det finns kompetent arbetskraft som av olika skäl inte söker jobb? Vilka åtgärder bedömer ni i så fall vara de viktigaste för att komma i gång?

Johan Kreicbergs: Det största problemet när det gäller arbetskraftsbristen är inte att folk inte söker jobb utan att kompetenserna inte matchar. Det är det stora problemet just nu.

Vi har också ett problem när det gäller att folk inte söker till vissa jobb. Då är det viktigt att titta på förändringarna i a-kassan. Det kan helt klart vara en bidragande orsak, men kompetensmatchningen är också oerhört viktig.

Agneta Gille (s): Jag vill ställa min fråga till Sven Otto Littorin. De som i dag är arbetslösa har en möjlighet att få en utbildning genom arbetsmarknadspolitiska åtgärder som Ams ansvarar för. Men efter den 1 januari har de arbetslösa inte längre den möjligheten. Då blir det 60 000 som går ut i öppen arbetslöshet.

Jag har en god vän som drabbas av detta och min fråga är: Vad ska jag säga till honom om att han ska gå på kontantstöd i stället för att arbeta med en utbildning för att bli anställningsbar i större omfattning, just som Företagarna sade?

Sven Otto Littorin (m): Du bör hälsa honom att han ska ha ett jobb i stället för en ersättningsnivå. Nu gör vi precis som man har gjort i andra högkonjunkturer, till exempel 1997–1998. Vi drar ned på de programvolymerna som omfattar dem som ligger närmast arbetsmarknaden och som i stället för att låsas in i Amsåtgärder borde ha ett jobb att gå till. Det är inga konstigheter, det har man gjort i andra högkonjunkturer, och vi gör precis på samma sätt. Dessutom har vi generella åtgärder för att se till att vi får fler i arbete. Vi har också generella åtgärder när det gäller utbildningspolitiken, till exempel lärlingsutbildning och andra saker, för att underlätta just kompetensutvecklingen. Jag håller med om att den är oerhört viktig för att man ska ha rätt folk till rätt jobb.

Ordföranden: Det här är frågor som vi skulle kunna fortsätta med mycket längre och i många flera dagar, men det tänker vi inte göra. Jag lämnar nu i stället över ordet till vice ordförande Sven-Erik Österberg, Socialdemokraterna.

Sven-Erik Österberg (s): Jag vill från presidiet sida helt kort tacka samtliga som har ställt upp i dag och gett oss möjlighet till en bredare och vidare inblick i de förslag som finns. Det har varit givande för arbetsmarknadsutskottets ledamöter att få en bredare belysning av förslagen.

Sedan är det väl så att ämnet inbjuder till debatt och att det kliar lite i fingrarna. Men vi får vänta tills det så småningom är dags att debattera frågan. Det är en stor och viktig fråga.

Som ordföranden inledningsvis sade pågår motionstiden. Därför vet vi inte hur motförslagen ser ut i talande stund. Utskottsbehandling kommer att ta vid så småningom, och förslag kommer slutligt att klubbas i riksdagen den 20 december.

Jag ber att få tacka samtliga som har deltagit i dag och gjort det till en bra och klarläggande hearing. Tack ska ni ha.